

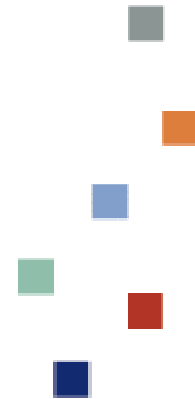
MASTEROPPGAVE

Hvilke faktorer påvirker politiets arbeid med narkotikasaker?

Utarbeidet av:
Tom Erik Guttulsrød

Fag:
Organisasjon og ledelse

Avdeling:
Avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag, 2010



FORORD

Høgskolen i Østfold tilbyr en mastergrad i Organisasjon og ledelse i form av et 4 års deltidsstudium. Fra første dag har lærerne minnet studentene om masteravhandlingen som skal leveres som en avslutning på studiet. Det har med andre ord vært rike muligheter til å disponere tiden riktig. Allikevel krever masteravhandlingen mye arbeid i slutfasen. Slik må det kanskje være, for essensen av utallige forelesninger og innholdet av mange tusen sider pensum skal oppsummeres. Midt oppe i dette arbeidet opplever man at også dette er læring, og at mange brikker faller på plass.

Jeg vil derfor benytte anledningen til å takke lærerne på Avdeling for økonomi, språk og samfunnsfag for engasjerende undervisning og mange spennende faglige diskusjoner. Et stort medansvar for det faglige utbyttet har alle studentene i klassen. Gjennom dem har jeg fått innblikk i problemstillinger fra undervisningssektoren, helsevesenet, rusomsorgen, psykiatrien med mer. En spesiell takk til kompiskjører Mats Persson for mange timers fagprat, tur/retur Halden og under studieturen til Jylland.

Arbeidet med masteravhandlingen er avhengig av en god veileder. Tom Bjørge Gundersen har på en konstruktiv måte, bidratt med både tro og tvil. Begge deler har vært nødvendig for å komme i mål med denne avhandlingen.

En stor takk rettes til mine kolleger i hele landet som enten har vært intervjuobjekter eller som har svart på spørreundersøkelsen. Denne avhandlingen kunne ikke vært skrevet uten deres bidrag.

En annen forutsetning for å lykkes med slike studier, samtidig som er man er i full jobb, - er en forståelsesfull arbeidsgiver. En stor takk til Østfold politidistrikt, og spesielt politimester Otto Stærk som har bidratt med mye klokskap og veiledning underveis i studiene, og i mine daglige lederutfordringer.

Fra Politidirektoratet har jeg fått hjelp og støtte fra Knut Kværner og Irene Hegbom. På Politihøgskolen har forskerne Trond Myklebust og Jon Strype, bidratt med råd og oppmuntringer. På hjemmebane har mine kjære jenter vært tålmodige med meg, slik at det var mulig å fullføre dette arbeidet.

Moss den 30. april 2010

Tom Erik Guttulsrød

SAMMENDRAG

Dette er en avhandling som avslutter et masterstudium i organisasjon og ledelse ved Høgskolen i Østfold. Problemstillingen er hentet fra forfatterens arbeidsområde; - politiets arbeid med narkotikasaker. Narkotikakriminalitet er et prioritert område. Politiets rolle er gjennom kriminalitetsbekjempende tiltak, å begrense tilgangen av narkotiske stoffer i Norge, samt å etterforske og straffeforfølge de som innfører, håndterer, oppbevarer eller misbruker narkotiske stoffer. Det er i all vesentlighet politiet som må ta initiativ til å avdekke slik virksomhet, for å kunne benytte straffesanksjoner som et virkemiddel. Annen forskning dokumenterer at narkotikaproblemet finnes over hele landet.

Kriminalstatistikken viser at det er store variasjoner i produksjonen av narkotikasaker i fra politidistrikt til politidistrikt. Det er forskjeller på flere hundre prosentpoeng på antall saker pr 1000 innbyggere. Denne undersøkelsen diskuterer årsakene til disse variasjonene, og trekker inn bl a bosettingsmønstre og politibemanning. Gjennom en kvalitativ datainnsamling, der forfatteren velger en induktiv tilnærming, forteller seks polititjenestemenn om hvordan de opplever arbeidet med narkotikasaker, og hva det er som påvirker produksjonen.

Med bakgrunn i de kvalitative data foretar forfatteren en større kvantitativ spørreundersøkelse blant de fem politidistrikter som har lavest produksjon av narkotikasaker og blant de fem som har høyest produksjon. Analysen av spørreundersøkelsen viser at ikke alle faktorer er like relevante. Visse former for ledelse slår positivt ut for de som har høyest produksjon. Dette dreier seg bl a om lederens oppfølging av mål. Medarbeidernes kompetanse og trygghet i jobben skiller seg også positivt ut. Andre faktorer ser der i mot ikke ut til samvariere med produksjonsnivået. Lavproduserende distrikt opplever blant annet at lederne deres er gode på å gi feed-back, og de oppfatter selv at narkotikasakene er høyt prioritert. Den kvalitative undersøkelsen tyder på at polititjenestemenn i større grad legger vekt på medarbeidernes innsats, enn hva lederne selv bidrar med.

Forfatteren har ikke påvist at de forskjellige faktorene har kausal sammenheng med produksjonsnivåene. Resultatene er på flere områder i samsvar med en stor undersøkelse om svensk politi og deres arbeid med narkotikasaker. Det er også likhetstrekk med forskning fra USA om at ansatte i offentlig forvaltning har muligheten til å arbeide etter mål som avviker fra de mål som virksomheten arbeider etter. Undersøkelsen konkluderer med at fokus på klar og tydelig ledelse samtidig med kompetansehevende tiltak for medarbeidere, kan ha en positiv effekt på produksjonsnivået.

INNHOLDSFORTEGNELSE

Forord.....	1
Sammendrag	2
Innholdsfortegnelse	3
Liste over tabeller og illustrasjoner.....	6
1 Innledning	9
1.1 Undersøkelsens formål.....	14
1.2 Kort oversikt over eksisterende litteratur på området	15
1.2.1 Forskning om svensk politi og narkotikabekjempning.....	15
1.2.2 Narkotikasituasjonen i kommunene 2002 - 2006	17
1.2.3 Forskning om kvantitative og kvalitative prestasjoner i svensk politi	17
1.2.4 Egne skriftelige arbeider	18
2 Metodologi og metode	20
2.1 Teoretisk rammeverk	20
2.1.1 Kategorisering av teori	20
2.1.2 Modeller for å forstå en organisasjon	22
2.1.3 Mål- og resultatstyring	28
2.1.4 Normativ adferd for offentlige tjenestemenn i forhold til målstyring	31
2.1.5 En teori om offentlig ansatte på grunnplanet.....	32
2.1.6 Noen perspektiver på handlingsteori.....	33
2.2 Forskningsdesign	37
2.3 Beskrivelse av metode.....	40
2.3.1 Utgangspunktet var kriminalstatistikken	40
2.3.2 Forundersøkelse i form av seks kvalitative intervjuer.....	41

2.3.3	Spørreundersøkelsen – valg av verktøy og formulering av påstander.....	43
2.4	Begrunnelse for valg av metode.....	44
2.5	Utvalgsstrategi.....	46
2.5.1	Beregning av antall ansatte innen orden og etterforskingstjeneste.....	47
2.5.2	Plan for å lage utvalg og generere liste over respondenter.....	48
2.6	Undersøkelsens setting.....	50
2.7	Beskrivelse av datainnsamlingsprosessen.....	50
2.7.1	Forberedelser – søknader og godkjenning.....	50
2.7.2	Pilottest av spørreundersøkelsen.....	51
2.7.3	Distribusjon og oppfølging.....	52
2.7.4	Frafall.....	52
2.8	Diskusjon av datas gyldighet og pålitelighet.....	54
2.9	Etiske drøftelser.....	58
2.9.1	Utfordringer knyttet til forskningsetikk og sikkerhet.....	58
2.9.2	Nærhet til problemstillingen – et problem?.....	59
3	Dataanalyse.....	61
3.1	Kommunestørrelser, bemanning og forekomsten av narkotikamisbruk.....	61
3.2	Bakgrunnsvariabel alder.....	62
3.2.1	Utsagnsanalyse etter kvalitative intervjuer.....	63
3.3	Tematisering av data fra den kvantitative undersøkelsen.....	65
3.3.1	Ledelse.....	66
3.3.2	Prioritering.....	66
3.3.3	Spesialisering.....	67
3.3.4	Kompetanse.....	67
3.3.5	Kultur.....	67

3.4	Analyse av den kvantitative undersøkelsen	67
3.4.1	Felles resultater.....	68
3.4.2	Negativ sammenheng	73
3.4.3	Positiv sammenheng	78
3.4.4	Oppsummert analyse	83
3.5	Tolkning	84
4	Oppsummering og konklusjoner	89
5	Fotnoter	92
6	Vedlegg	93
6.1	Spørreskjema.....	93
6.2	Søknader og tillatelser	101
6.3	Lovtekster	103
6.4	Frekvensfordeling etter kvantitativ undersøkelse.....	105
7	Litteraturliste	114

LISTE OVER TABELLER OG ILLUSTRASJONER

Tabell 1 Resultatoppnåelse 10 politidistrikt 2004-2008	40
Tabell 2 Oppsummering av kategorier fra kvalitativ undersøkelse	41
Tabell 3 Oversikt over frafall	54
Tabell 4 Frafallsanalyse	56
Tabell 5 Bemanning pr 1000 innbyggere, byer og kommuner i distriktene.....	62
Tabell 6 Gjennomsnittlig alder blant de som besvarte undersøkelsen.....	62
Tabell 7 Andel med politiutdanning fra 2007 eller tidligere	68
Tabell 8 Fordeling av tjenesteområder > 50%	68
Tabell 9 Ordenstjeneste er viktig for å avdekke narkotikakriminalitet.....	69
Tabell 10 Ledelsen gir mye feed-back på gode resultater	69
Tabell 11 Bruk av PO eller INDICIA i møter og paroler.....	70
Tabell 12 Narkotikasaker er tema på møter	70
Tabell 13 Skift-/divisjon- og avsnittsleders betydning for å oppnå resultater i narkotikasaker	71
Tabell 14 Kolleger gir hverandre ros etter man har oppnådd gode resultater	71
Tabell 15 Kolleger som deler erfaringer.....	72
Tabell 16 Andel som kan navngi tre aktuelle narkotikaselgere	72
Tabell 17 Andel som er medlem av NNPF.....	72
Tabell 18 Andel av alle respondentene som har deltatt på NNPF konferansen	73
Tabell 19 God informasjonsflyt mellom seksjonene (LAV)	73
Tabell 20 God informasjonsflyt mellom seksjonene (HØY).....	74
Tabell 21 Om å få tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (LAV)	74
Tabell 22 Om å få tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (HØY)	74
Tabell 23 Hvordan man oppfatter prioriteringen av narkotikasaker på egen arbeidsplass (LAV)	75

Tabell 24 Hvordan man oppfatter prioriteringen av narkotikasaker på egen arbeidsplass (HØY)	75
Tabell 25 Betydningen av hvem man jobber sammen med (LAV)	76
Tabell 26 Betydningen av hvem man jobber sammen med (HØY)	76
Tabell 27 Jeg brenner for å arbeide med narkotikasaker (LAV).....	76
Tabell 28 Jeg brenner for å arbeide med narkotikasaker (HØY)	77
Tabell 29 Jeg bruker ved behov, tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (LAV)	77
Tabell 30 Bruker tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (HØY)	77
Tabell 31 Jeg fører aktuelle hendelser i INDICIA (LAV)	78
Tabell 32 Jeg fører aktuelle hendelser i INDICIA (HØY).....	78
Tabell 33 Regelmessige påminnelser fra leder om å jobbe med narkotikasaker (LAV)	79
Tabell 34 Påminnelser fra leder om å jobbe med narkotikasaker (HØY)	79
Tabell 35 Ledelsens evne til å utnytte kompetansen (LAV)	79
Tabell 36 Ledelsens evne til å utnytte kompetansen (HØY).....	80
Tabell 37 Andelen som ransaker hjemme på bopel (LAV)	80
Tabell 38 Andelen som ransaker hjemme på bopel (HØY)	80
Tabell 39 Mottar regelmessig informasjon fra kriminelle (LAV)	81
Tabell 40 Mottar regelmessig informasjon fra kriminelle (HØY)	81
Tabell 41 Bruk av metoden "Tegn og symptomer" (LAV)	82
Tabell 42 Bruk av metoden "Tegn og symptomer" (HØY).....	82
Tabell 43 Opplevd risiko for å bli anmeldt etter ransaking (LAV)	82
Tabell 44 Opplevd risiko for å bli anmeldt etter ransaking (HØY).....	83

Figur 3 Leavitts enkle modell	24
Figur 4 Leavitts utvidede modell.....	25
Figur 5 Leavitt - Ry modellen.....	27
Figur 6 En modell for mål- og resultatstyring.....	29
Figur 7 Modell for semantisk analyse av kvalitative data	42
Figur 9 Fordeling mellom orden og etterforskning	48
Figur 10 Forhold faktisk populasjon -> faktisk utvalg.....	49
Figur 11 Beregning av frafall	53

” Når det gjelder bedømmingen av vad som är ett bra polisarbete med individuella prestationer som utgångspunkt, är bristen på undersökningar stor. Än mer påtaglig är avsaknaden av studier där hänsyn tas till prestationer både i en kvantitativ och kvalitativ mening. Här finns en stor lucka inom polisforskningen.”(Holgersson & Knutsson 2008)

Politiets hovedmålsetting er å skape trygghet i samfunnet og bidra til lov og orden. Et av de viktigste virkemidlene er kriminalitetsbekjempelse. Ansvarsområde, hovedmål og oppgaver er nedfelt i Politiloven (se vedlegg). Politiet er et statlig forvaltningsorgan underlagt Justisdepartementet. Den daglige styringen skjer gjennom Politidirektoratet.

Mål- og resultatstyring er det overordnede styringsprinsippet i staten (Senter for statlig økonomistyring 2008) og gjelder derfor for politiet. Denne styringsformen er nærmere omhandlet nedenfor. Mål- og resultatstyring er et system som bygger på en forestilling om rasjonalitet og rasjonelle valg. ”Hensikten med mål- og resultatstyring er å øke effektiviteten og få mer ut av ressursene...” (ibid.) Med bakgrunn i visse mål, og basert på en viss kunnskap skal aktørene derfor velge det som er best(Gilje 1993). Beslutningsprosessen er strukturert på en slik måte at det er mulig for de som arbeider i virksomheten, og for utenforstående å vurdere om de ønskede resultater er oppnådd. Et av elementene i statlig mål- og resultatstyring er bruken av styringsparametre som benyttes til å konkretisere overordnede mål og strategier (Senter for statlig økonomistyring 2008). ”Styringsparametre er alle typer målemetoder eller kvalitative vurderinger som brukes i styringen av virksomheten på ulike nivåer”(Senter for statlig økonomistyring 2007). En målemetode er å måle produksjonen kvantitativt, dvs å telle hvor mye man har produsert av noe.

Denne formen for målemetode benyttes i politiet, og på flere av de områdene innen kriminalitetsbekjempelsen blir nettopp resultatene målt på bakgrunn av produksjon av en spesiell type straffesaker. Som tema for masteravhandlingen ønsker jeg å undersøke hva som påvirker resultatoppnåelsen i politiets arbeid med narkotikakriminalitet. Forskningsspørsmålene knyttet til dette tema kan være mange. Det jeg undres over er hvorfor ulike politidistrikt kan ha så vidt forskjellige resultater. Problemstillingen er derfor:

”Hvilke faktorer påvirker politiets resultatoppnåelse i arbeidet med narkotikasaker?”

Resultatoppnåelsen er basert på at det er satt et måltall på hvor mange straffsaker som politiet skal produsere, og resultatene blir da i hvilken grad man lykkes med å produsere dette antallet saker. Mål- og resultatstyring inneholder også andre former for styringsparametre, bl a effekt- og kvalitetsmåling, men det behandles ikke i denne rapporten.

Valget av nettopp narkotikakriminalitet er helt bevisst. I motsetning til andre former for kriminalitet, kommer narkotikakriminalitet nesten utelukkende til politiets kunnskap som en følge av politiets egne initiativ (Holgersson 2007). Andre former for kriminalitet rapporteres hovedsakelig av en person eller virksomhet som har vært utsatt for eller vitne til en kriminell handling, f eks et tyveri av en lommebok. Vinnings- og voldskriminalitet er brudd på almenne normer, som gjennom demokratiske prosesser er nedfelt skriftlig i ulike straffebud. Den som har vært utsatt for dette normbruddet har som regel en interesse av å anmelde lovbruddet til politiet. Motivasjonen til dette kan bestå av flere faktorer som f eks et ønske om å få lommeboken tilbake, et ønske om å stanse pågående voldshandlinger eller av plikt til å påpeke uønsket adferd i et samfunn. Handlingen som påpekes må både være kjent (observert, iaktatt, erfart) av den som opptrer som fornærmet eller vitne. I tillegg må handlingen oppfattes som et normbrudd av vedkommende.

De som er involvert i handlinger knyttet til narkotika har sjelden noen rasjonell grunn til å melde i fra om narkotikakriminalitet. Narkotika er et illegalt rusmiddel. All befatning med narkotika (produksjon, innførsel, omsetning, oppbevaring og bruk) medfører en risiko for å bli straffet. I Norge er det spesielt streng straff for slike lovbrudd, sammenlignet med andre europeiske land. De mindre alvorlige lovbruddene rammes av legemiddeloven, mens de mer alvorlige lovbruddene rammes av straffeloven (se nedenfor). Straffene varierer fra bøter til ubetinget fengsel i flere år.

Antall straffesaker som subsumeres som overtredelser av str. l. § 162¹ er faste indikator i mål- og resultatstyringen for alle landets politidistrikt. Det skilles mellom mindre alvorlige saker, og alvorlige saker. Det legges vekt på mengde og type narkotikum. Politiet er eneste myndighet som har juridisk kompetanse eller fullmakt til å etterforske kriminalitet. Således har politiet en form for monopol på sine etterforskningsoppgaver.

I drøftingsmøte med Politidirektoratet fastsettes det antall saker som hvert enkelt politidistrikt skal etterforske det neste året. Disse målene vil variere fra distrikt til distrikt. Politidistriktene må selv initiere kunnskapsinnhenting og målrettet kontrollvirksomhet for å nå målene. De kan benytte ulike metoder som f eks informantbehandling, spaning eller større kontrollaksjoner mot arrangementer der man forventer misbruk av narkotika. De som innfører narkotika til landet, enten som bakmann eller kurer har selvsagt ikke noe ønske om å bli avslørt, og risikere lange fengselsstraffer. I tillegg tar

de betydelige risiki ved å investere store pengebeløp i en ulovlig vare. De risikerer å miste både penger og varer hvis de blir avslørt.

I denne handelsvirksomheten er det som regel mange aktører, og alle disse vil forsøke å handle rasjonelt, slik at risikoen for å bli avslørt blir minst mulig. På den måten øker potensialet til profitt. Narkotika er en illegal vare i et marked med et begrenset tilbud (Ringstad 2004). Det eksisterer en etterspørsel av denne varen, og de som etterspør den er ofte fysisk eller psykisk avhengige av den. Varen kan i utgangspunktet produseres med lave kostnader, og selges til en relativ høy pris. Derfor er muligheten til å tjene betydelige beløp tilstede. Sluttbrukeren med sin avhengighet, er heller ikke interessert i å avsløre denne aktiviteten. Hvis innførselen av narkotika reduseres som følge av politiets arbeid, vil det virke negativt på markedet. Tilbudet av en etterspurt vare vil avta, og prisene vil stige. Med unntak av de sakene som Tollvesenet avdekker gjennom sin kontrollvirksomhet² på riksgrensene, må politiet derfor initiere slike saker på egenhånd.

Som nevnt ovenfor fastsetter Politidirektoratet som overordnet myndighet, et mål for antall saker som hvert enkelt politidistrikt skal etterforske hvert år. Målene blir fastsatt i et drøftingsmøte sammen med de andre målene som inngår i politidistriktets plan for målstyring. Det er grunn til å tro at størrelsen på målet, dvs antallet narkotikasaker som skal etterforskes baseres, på tidligere oppnådde resultater. Historiske tall er derfor av interesse.

De ulike politidistriktene oppnår tilsynelatende svært ulike resultater på dette området. Fra Statistisk Sentralbyrås kriminalstatistikk for 2007 (SSB 2008) varierer antall narkotikasaker pr 1000 innbyggere i fra 3,6 (Politidistrikt NOTNES³) til 20,2 (Politidistrikt VENSØL). Gjennomsnitt på landsbasis var 8,4 saker pr 1000 innbyggere. Modus i statistikken dette året var 8 narkotikasaker pr 1000 innbyggerene (6 distrikter hadde dette resultatet). Men det faktum at VENSØL etterforsket 560 % flere saker enn NOTNES dette året, må sies å være oppsiktsvekkende.

Årsakene til denne variasjonen kan være flere, og det er dette jeg ønsker å undersøke.

Utgangspunktet er at høyere produksjon et sted innebærer at noen har foretatt flere handlinger av en viss art, som igjen har ført til at det har oppstått et grunnlag for produsere en narkotikasak. Dette grunnlaget har noen benyttet til faktisk å skrive en anmeldelse, registrere saken, foreta avhør, ransaking, etc. Man kan tenke seg et utall av forklaringer til det finnes variasjoner på antall handlinger av den art som er nevnt ovenfor. Skal en årsaksforklare et fenomen kreves det både forståelse og fortolkninger (Gilje 1993). Det er nettopp gjennom samfunnsvitenskapelig metode det er mulig å ordne de ulike forklaringene. Samfunnsvitenskapen har gjennom de siste århundrene etablert et begrepsapparat som hjelper en å få kunnskap om ulike fenomen. Eksempler på slike

begreper som kan ha relevans for denne problemstillingen er f.eks. at det kan være individuelle forhold som kompetanse. Kompetanse er et begrep som er satt sammen av andre begreper f.eks. kunnskap, ferdighet, evner og holdning (Lai c2004). Skal individuelle forhold kartlegges, må derfor undersøkelsen rettes mot f.eks. ferdigheter som kreves for å utføre de handlingene som er gjenstand for variasjon.

Det kan også dreie seg om relasjonelle forhold mellom de individene som skal utføre disse handlingene. De forskjellige kulturene på en arbeidsplass kan beskrive relasjonelle forhold. Undersøkelse av hvilke kulturer som påvirker handlingsmønstrene kan derfor gi forklaringer på hvorfor produksjonen varierer. Strukturelle forhold er i høyeste grad å regne som en viktig faktor når handlinger i en organisasjon skal vurderes. Her kan det være f.eks. organisasjonsstruktur, graden av spesialisering eller geografiske forhold som er utslagsgivende. I hvilken grad styrer strukturene og ledelsen i politiet de oppnådde resultatene, og hvilke andre faktorer påvirker resultatoppnåelsen

Det som kompliserer arbeidet med å komme frem til forklaringer, er at flere forhold kan påvirke noe samtidig. Graden av påvirkning kan variere, og noen ganger kan man tenke seg at kombinasjonen av enkelte faktorer gir synergieffekter. Derfor er det vanskelig å årsaksforklare samfunnsfenomen. I tillegg stilles det krav til rekkefølgen på årsak/virkning, nærhet i tid og utelukkelse av andre faktorer (Jacobsen 2005). Det er derfor ikke sikkert at det er mulig å årsaksforklare alle variasjonene i politiets produksjon av narkotikasaker. Det er allikevel interessant å søke etter ulikheter mellom distriktene og benytte samfunnsvitenskapelig metode til å ordne begreper og sammenhenger. Selv om det ikke finnes noe fasitsvar på hva det er som påvirker variasjonen, så kan man i alle fall utelukke noen faktorer. På den måten kommer man et skritt nærmere en forklaringsmodell.

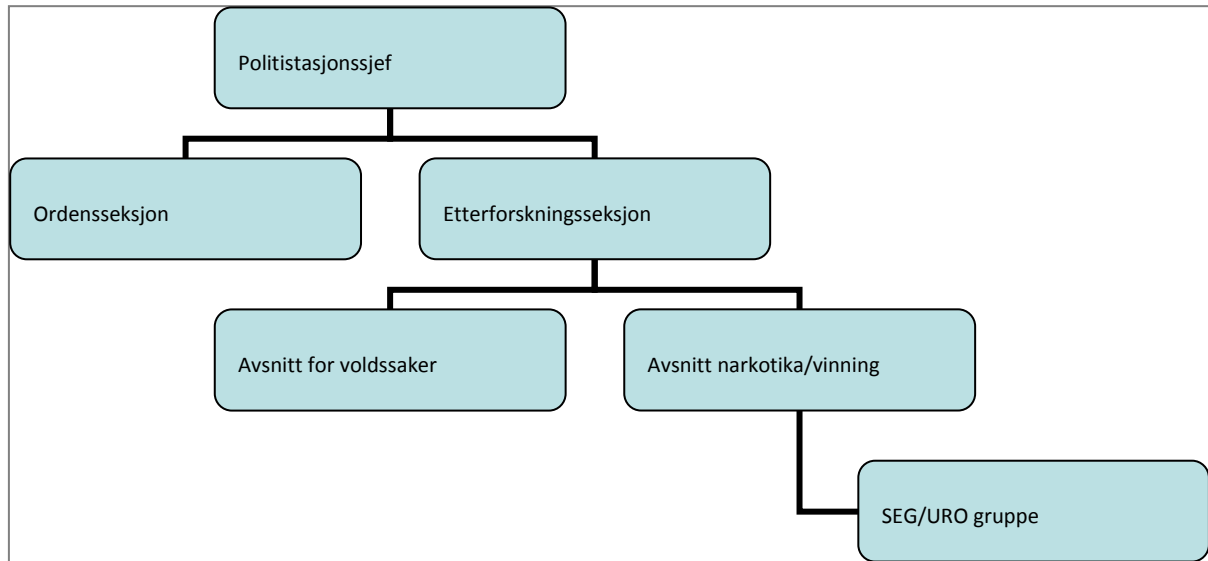
Som nevnt er etterforskning av narkotikasaker en prioritert oppgave, og det har det vært i en årrekke. Det er et politisk mål som fremsettes gjennom Justisdepartementet. I tillegg påpeker Riksadvokaten i sitt årlige prioriteringsskriv at alvorlige narkotikasaker skal prioriteres (Riksadvokaten 2009).

De aller fleste narkotikasaker initieres av politiet for at de skal bli til. Selv om det er en prioritert oppgave, må målene *operasjonaliseres* og noen må *iverksette handlinger*. Oppgavene må fremstå som klare og forståelige for de som skal utføre dem. På samme måte som andre oppgaver blir løst, kreves det beslutninger, ressurser og kompetanse. Arbeidet som iverksettes kan betegnes som proaktivt, fordi politiet ofte må starte sin virksomhet *før* et straffbart forhold har inntruffet. Dette i motsetning til reaktiv etterforskning, der politiet starter etterforskning *etter* at et straffbart forhold allerede har skjedd. Jeg har tidligere vært opptatt av forskjellene mellom reaktiv og proaktiv etterforskning, og jeg behandlet temaet i en prosjektoppgave våren 2007 (Guttulsrød 2007).

Norsk narkotikapolitikk har ofte blitt diskutert i media. For noen år siden fikk politiet kritikk fordi de plaget slitne narkomane. Da var holdningen at politiet ikke skulle gå rundt og klappe narkomane på lommene (for å beslaglegge brukerdoser). De åpne narkotikamarkedene i f eks Oslo og Bergen fremheves av politikere som svært uheldig. Politiet i disse byene har ikke noen gode løsninger på problemene, og de blir samtidig utsatt for en form for politisk dobbeltkommunikasjon. På den ene side skal man ikke plage slitne narkomane, og på den annen side skal de samme narkomane ikke oppholde seg i sentrale bystrøk, til sjenanse for andre borgere. Sverige fremheves nå som et samfunn som ikke tolererer åpne narkotikamarkeder tilsvarende de man finner utenfor Oslo S(Foss & Strøm-Gundersen 2009).

I hvilken grad politiet tar initiativ til å arbeide med narkotikakriminalitet blir derfor interessant og problemstillingen er også aktuell. Relasjonen til hva svensk politi gjør i forhold til narkotikaproblemene er også interessant. Dette forholdet blir nærmere behandlet under teoridelen. Som bakgrunn for å forstå organiseringen av et politidistrikt vises i denne innledningen et eksempel. Fra prosjektoppgaven : Reaktiv og proaktiv etterforskning (Guttulsrød 2007) har jeg hentet denne beskrivelsen av organisasjonsstrukturen fra en driftsenhet i Østfold politidistrikt:

”Politistasjonene ledes av en politistasjonssjef og de politifaglige aktivitetene er hovedsakelig delt i to; - en ordensseksjon og en etterforskningsseksjon. En politioverbetjent er leder for etterforskningsseksjonen, og denne er igjen inndelt i flere avsnitt som ledes av politiførstebetjenter. Eksempler på slike avsnitt er Narkotika- og vinningsavsnitt eller Liv, legeme og helbred (...) I det sistnevnte tilfellet etterforsker de vold- og sedelighetssaker. Under et Narkotika- og vinningsavsnitt finnes det ofte en URO eller SEG gruppe. (...) Alle driftsenheter ledes av samme politimester. Han forholder seg til to ledergrupper. Et regionråd bestående av fire politistasjonssjefer og tre funksjonelle driftsenhetsleder, og en ledergruppe bestående av regionrådet samt resten av driftsenhetslederne. Regionrådet har en hyppigere møtetfrekvens enn hva den store ledergruppen har.”



Figur 1 Organiseringen av en driftsenhet

1.1 UNDERSØKELSENS FORMÅL

Ledelse er bl a å treffe beslutninger. Det handler om valg og prioriteringer. Organisasjoner har formål og som regel fastsettes det en rekke mål som skal realiseres. Valgene man treffer dreier seg ofte om hvilke tiltak som er effektive for å nå målene og oppnå gode resultater. Hvis noen organisasjoner er mer effektive enn andre, og har bedre resultatoppnåelse, så er det interessant å undersøke hva som kjennetegner effektive organisasjoner. Denne undersøkelsen handler om narkotikakriminalitet. Problemstillingen jeg har valgt, kan sannsynligvis også benyttes for å belyse andre oppgaver politiet utfører. Dette vil ha en spesiell verdi i etterforskning av andre typer saker som politiet må ta initiativ til selv. Det kan f eks være saker med menneskehandel. De kjennetegnes av at de involverte sjelden melder saken til politiet. De som er aktører i slik kriminalitet har ingen interesse av å rapportere slike forhold. Dette gjelder ofte også ofrene for menneskehandel, som av ulike årsaker ikke melder i fra at de er utnyttet. Sakene må "graves" opp av politiet i samarbeid med andre myndigheter eller frivillige organisasjoner. Slikt "gravearbeid" kan sammenlignes med etterforskning av narkotikakriminalitet. Utenfor etterforskningsarbeidet kan man tenke seg andre typer oppgaver som politiet må ta initiativ til. En kan f eks nevne forebyggende arbeid. Også her må politiet selv ta initiativ. Formålet med undersøkelsen er i beste fall å forstå hva som påvirker resultatoppnåelsen. Hvis ikke klare kausale sammenhenger fremkommer, blir formålet å beskrive fellestrekk ved de distrikter som har høy produksjon av narkotikasaker opp mot de som har lav produksjon av saker.

1.2 KORT OVERSIKT OVER EKSISTERENDE LITTERATUR PÅ OMRÅDET

1.2.1 FORSKNING OM SVENSK POLITI OG NARKOTIKABEKJEMPNING

Stefan Holgersson har levert en rapport om svensk politi og deres bekjemping av narkotika: "Kartlegging av svenska polisens narkotikabekämpning" Rapport 23, 2007 (Holgersson 2007) utgitt av organisasjonen Mobilisera mot narkotika. Denne organisasjonen er i dag underlagt det svenske folkehelseinstituttet. Rapporten er interessant av flere grunner. Den er for det første en kartlegging av hva svensk politi gjør i forhold til narkotikaproblemet. Som det fremkommer av artikkelen i Aftenposten (Foss & Strøm-Gundersen 2009), kan svenske myndigheter vise til bedre resultater i dette arbeidet enn andre vest-europeiske land. Kartleggingen han foretar, viser hvor mange ansatte det er i svensk politi som arbeider med narkotikasaker. Ressurssituasjonen er ofte den forklaringen man griper til når man ikke lykkes i arbeidet. En kobling av resultatene fra Sverige mot tilsvarende tall fra Norge kan være av interesse. Som tilleggsproblemstilling stiller Holgersson seg spørsmålet: "Vilka faktorer inom polisen påverkar den narkotikabekämpande verksamheten?" (min understreking). Disse faktorene er av stor interesse i forhold til min problemstilling. På grunn av store forskjeller i resultatoppnåelse blir derfor påvirkningsfaktorene viktige. Studien er lagt opp med flere innfallsporter. Dels via kvantitative metoder der det er foretatt intervjuer i alle politidistrikt (län). Spørsmålene har dreiet seg 1) om hvor mange poliser som arbeider med narkotikakriminalitet og 2) hvordan narkotikabekjemningen faktisk fungerer. Holgersson er politimann selv og har utført ca 500 timer med deltakende observasjon. Han har fulgt ordenspatruljer i deres arbeide, og registrert bl a hva de bruker tiden på. Noe tilsvarende er gjort av Liv Finstad (Finstad 2000). I tillegg har Holgersson foretatt kildestudier. Tidsstudiene og kartlegging av antall tjenestemenn som arbeider med narkotikaskriminalitet vektlegges mest i denne undersøkelsen. Av de faktorer som påvirker resultatoppnåelsen, fremhever Holgersson effekten av mål- og resultatstyring. Han reiser noen viktige spørsmål, og mer enn antyder at det kan ha dysfunksjonelle effekter. Et sentralt tema er at måltallene i seg selv ikke sier noe om det kvalitetsmessige ved jobben. En sak er en sak, et beslag er et beslag og en siktet er en siktet. Tallene sier ikke noe om hvor mange førstegangsmisbrukere man har pågrepet, eller andre effekter av forebygging. Selv innenfor de enkelte lovbruddsgrupper er det mulig å velge seg enklere mål, f eks småbeslag på kjente misbrukere. Da dreies fokuset bort fra omsetningsleddene. Høy produksjon betyr ikke lavere kvalitet:

"Det går dock inte at säga att arbetsmomenten som utförs av polismännen automatiskt får en lägre kvalitet när det råder en hög produktion på en ort." (Holgersson 2007)

Statistikken viser at politiet i Sverige har hatt økning av lovbrudd knyttet til besittelse (eget bruk) og relativt færre omsetningssaker (narkotikasalg). Dette forklarer Holgersson som en konsekvens av ensidig fokus på målstyring. Som nevnt ovenfor kan det skje målforskyving når målene skal operasjonaliseres hos de ansatte på grunnplanet. Her refererer Holgersson til begrepet Street-Level Bureaucracy (Lipsky c1980).

”Det finns en hög grad av frihet inbyggt i polisyrket. Det har bl a göra med att klientmöten sker och måste ske långt utanför chefnas kontroll” (Holgersson 2007).

Andre faktorer som Holgersson fremhever er at narkotikabekjempelse i noen sammenheng kan benyttes som en salderingspost når ressursene ikke er tilstrekkelige. Han ser også på konsekvenser av sentraliseringsprosesser. Dette er også meget relevant i forhold til situasjonen i Norge. Han har bl a gjort noen interessante funn i den endringen av antall narkotikasaker som skjer på et tettsted hvis politistasjonen flyttes til et annet sted (< 20 km unna). Da ”flytter” narkotikasakene seg til det nær-området politiet flytter til. Geografi har etter hans mening betydning. Han kommer også innom behovet for enklere rutiner og bedre IKT løsninger. Han går ikke i dybden på de faktorer som påvirker resultatoppgåelsen. Han registrerer at det også i Sverige er forskjeller mellom distriktene, men han drøfter ikke dette inngående.

”Att siffran inte blir högre beror på att det är stora variationer i landet hur narkotikabrottsbekämpningen ser ut. På en del ställen så sker kontinuerligt insatser för att bekämpa narkotikabrottslighet. På vissa orter förekommer riktade insatser vid enstaka tillfällen och i andra orter sker det aldrig eller i stort sett aldrig ett fokuserat arbete mot narkotikabrotten. Behovet av att genomföra åtgärder mot narkotikabrott kan också variera. På en del platser kan man säga att narkotikaproblematiken mer eller mindre är av kronisk art, där det alltid finns ett behov av narkotikabrottsbekämpning, medan andra platser kan ha ett tillfälligt uppblussande problem, som genererar ett behov av en särskild insats. Det bör betonas att den narkotikabrottsbekämpande verksamheten hela tiden måste vägas mot andra krav som ställs på polisen, bl.a. kravet på att minimera våldsbrott.” (Holgersson 2007) (min understreking)

1.2.2 NARKOTIKASITUASJONEN I KOMMUNENE 2002 - 2006

Eksisterer det et narkotikaproblem overalt? Og er i så fall problemet like stort overalt? Disse spørsmålene må en nødvendigvis ta stilling til før man drøfter analyseresultatene. Hvis det ikke eksisterer misbruk av narkotika i et politidistrikt, så kan man heller ikke forvente at politiet der skal produsere straffesaker på det området. SIRUS (Statens Institutt for rusmiddelforskning) har siden begynnelsen på 2000-tallet samlet data både fra helse- og sosialetatene og fra politiet (Lund & Amundsen 2008).

”Her beskrives narkotikasituasjonen ut ifra de observasjoner som gjøres av ansatte i kommunene og i politiet som jobber med rusmiddelproblematikken og den lokalbaserte kunnskap de tilegner seg gjennom sitt daglige arbeid. Politiet ser og erfarer vesentlig mer enn det som tradisjonelt belegges med tall. Helse- og sosialetaten kan få informasjon og danne seg inntrykk av situasjonen, selv om det byr på problemer å angi dette i eksakte tallangivelser. (...) Kartleggingen omfatter i all hovedsak illegal narkotika og ikke rusmidler generelt.” (ibid)

Undersøkelsen må danne grunnlag for å hevde at det forekommer narkotikamisbruk i nærmest alle landets kommuner. Tallene baserer seg på 433 kommuner i 2005. Svarprosenten fra helse- og sosialetatene varierte mellom 80 % og 92 %. For politiets del var variasjonen mellom 84 % og 95% i den samme perioden (2002 – 2006). ”Det er få kommuner det ikke foreligger noe informasjon fra, ettersom helse- og sosialetaten og politiet til dels har sendt inn svar for ulike kommuner.” (ibid) Undersøkelsen slår fast at forekomsten av narkotikamisbruk eksisterer i hele landet. Omfanget av misbruket varierer i forhold til bl a størrelsen på byen eller innbyggerantallet i kommunen. ”Selv om de fleste av landets kommuner antagelig har en viss forekomst av narkotikabruk, ser problemet ut til å være av begrenset omfang i brorparten av disse. Omkring halvparten av landets kommuner rapporterer at antallet narkotikabrukere er under 50, for ca 1/5 at det er færre enn ti brukere. Siden noen kommuner ikke har oppgitt tall vil dette være minimumstall. Det er få kommuner som har rapportert over 500 narkotikabrukere. Dette vil gjelde store byer/folkerike kommuner.” (ibid)

1.2.3 FORSKNING OM KVANTITIVE OG KVALITATIVE PRESTASJONER I SVENSK POLITI

Ved Universitetet i Växjö ble det i 2008 publisert en forskningsrapport om individuelle variasjoner i uniformert politiarbeid (Holgerson & Knutsson 2008). Dette var delvis en kvantitativ undersøkelse som kartla initiativ og aktivitet hos politipersonell i operativ, uniformert tjenste. Det er dette vi vil kalle ordenspolititjeneste i Norge. I tillegg vurderte forskerne bl a sammenhengen mellom kvalitet og

erfaring, kvalitet og kjønn samt mellom kvalitet og kvantitative egenskaper. Ca 130 polititjenestemenn og –kvinner inngikk som objekter i datagrunnlaget gjennom deltakende observasjon og intervjuer. I tillegg ble det tatt ut registeropplysninger som dokumentasjon på de handlinger som de undersøkte var ansvarlige for. Det viste seg at det var forskjeller i forhold til aktivitet og initiativ. Det var en ganske liten gruppen som sto for en vesentlig del av alle handlinger. Tilsvarende fantes det grupper tjenestemenn som var ansvarlig for relativt få handlinger. Alder hadde en sammenheng i forhold til de kvantitative resultatene. Yngre tjenestemenn, med kortere erfaring var mer produktive enn sine mer erfarne kolleger. I samme undersøkelse ble polititjenestemennenes kvalitative prestasjoner vurdert. Et system med gradering fra Ikke godkjent via kategori I, II og til III ble etablert. Plassering i en av kategoriene var uttrykk for et kompetansenivå. 40 % var kvalifisert for kategori I, og like mange i kategori II. Kun 5 % hadde kompetanse for kategori III som indikerte at de hadde kompetanse til å løse oppgaver på en mer langsiktig og problemløsende måte. Det som kjennetegnet denne lille gruppen var høy integritet, høy kompetanse, høy motivasjon og god fysisk kondisjon.

”Orationell avrapportering, avsaknad av feedback, toppstyrd ledning och styrning är några av de teman som är vanligt förekommande när polispersonalen själva har beskrivit vad de upplever vara mest frustrerande. En annan viktig faktor är det styrsystem som för närvarande används inom polisen. Det bygger på att polisen skall uppfylla vissa enkelt mätbara mål. Erfarenheten visar dock att sådana system kan bli kontraproduktiva, då målet blir att uppfylla målet och inte det som målet egentligen avser att mäta. Det säger heller inget om kvaliteten i det utförda arbetet. För att kunna få bättre resultat krävs att organisationen riktar in sig på och om möjligt försöker komma tillrätta med eller åtminstone mildra effekten av dessa förhållanden.”

(Holgersson & Knutsson 2008)

1.2.4 EGNE SKRIFTELIGE ARBEIDER

Under første studieår av masterstudiet, leverte jeg projektoppgaven Reaktiv og proaktiv etterforskning – ulik struktur og teknologi?(Guttulsrød 2007) Gjennom kvalitativ metode samlet jeg inn data fra politietterforskere som arbeidet i med to forskjellige arbeidsområder (narkotika og voldskriminalitet). På flere områder var det forskjell i deres tilnærming til oppgavene, forhold til ledelsen og i forhold til kolleger. I teorioppgaven som jeg skrev i andre studieår, var temaet Aksjonsforskning som en mulig metode for kunnskapsdannelse for politiet(Guttulsrød 2008). Aksjonsforskningstemaet blir ikke videreført i masteravhandlingen, men noen av beskrivelsene om kunnskap i politiet vil bli berørt. I tillegg berører oppgaven ulike forskningsmetodiske spørsmål. I forbindelse med en lederutdanning ved Politihøgskolen (30stp) skrev jeg en oppgave om hva som

kjennetegner politikompetanse(Guttulsrød & Høivik 2000), og i en videreutdanning i voksenpedagogikk (30stp) skrev jeg om hvordan (daglig) læring i praktisk politiarbeid foregår ved en spesialavdeling(Guttulsrød 2003). Konklusjonene fra de to sistnevnte arbeidene blir ikke trukket direkte inn i masteravhandlingen, men vil likevel fungere som et bakteppe.

2 METODOLOGI OG METODE

2.1 TEORETISK RAMMEVERK

Siste del av forrige kapittel dreide seg om statistikk og andre undersøkelser som er foretatt på det området problemstillingen er hentet fra. Under overskriften her vil jeg ta for meg ulike tilnærminger til annen teori. Dels vil jeg se på kategoriseringsmetoder for teori, deretter viser jeg ulike modeller for hvordan organisasjoner kan forstås og analyseres. Disse modellene basert på Leavitt (Ry Nielsen 2002) inneholder noen sentrale begreper i forhold til problemstillingen. Et viktig teoriområde er mål- og resultatstyring som bidrar til å gi rasjonelle forklaringer på dynamikken i politiorganisasjoner. Skal en slik styringsform realiseres må mål operasjonaliseres og handling iverksettes. Derfor blir også noen forskjellige tilnærminger til handlingsteori nevnt. Til slutt berøres også et grunnleggende spørsmål i sosiologien berørt, nemlig aktør/struktur problemet. Da ser man at dette begrepsparet omhandles som to av fire variabler i Leavitts enkle organisasjonsmodell.

2.1.1 KATEGORISERING AV TEORI

Alle teoribidragene vil, når de fremstår sammen, lett kunne oppfattes som rotete og uoversiktlige. I studieprosessen har jeg forsøkt å kategorisere bidragene for lettere å vurdere hvert enkelt bidrag i tolkningsprosessen. To kriterier for kategorisering kan være 1) relevans og 2) vitenskapelig verdi. Med høy relevans mener jeg at teorien kan benyttes på det området jeg henter empiri fra. Finnes det annen forskning på samme området, vil den ha høy relevans. Litteratur og bakgrunnsmateriale nevnt i forrige kapittel er eksempler på teori med høy relevans. Høy vitenskapelig verdi har de teorier som er basert på vitenskapelig metode. Gjennom en grundig dokumentasjon, testing og kritiske vurderinger vil enkelte teorier oppnå en høyere status enn andre skrifter som ikke basert på den samme metoden. En NOU om f eks narkotikaproblemene i samfunnet kan f eks har høy relevans for min problemstilling, men behøver ikke ha høy vitenskapelig verdi. Motsatt hvis f eks klassiske bidrag som Arbeiderkollektivet (Lysgaard 2001) benyttes i avhandlingen. Produksjon av cellulose har i utgangspunktet liten direkte relevans for politiets etterforskning av narkotikasaker. Det eksisterer ikke noen motsetning mellom høy relevans og høy verdi. Michael Lipskys "Street Level Bureaucracy" er et eksempel på det. Hans forskning på offentlig ansatte på grunnplanet i USA er relevant, og omtales nærmere i denne avhandlingen. (Lipsky c1980)

En lignende metode for kategorisering er en teoribeskrivelsesvariant av Glaser & Strauss, som de benytter i boken "The Discovery of grounded theory ..." (Glaser & Strauss c1999) Klassifiseringen av teori vil være på følgende måte:

- Formell teori
 - Klassisk teori
 - Annenhånds teori
- Substansiell teori

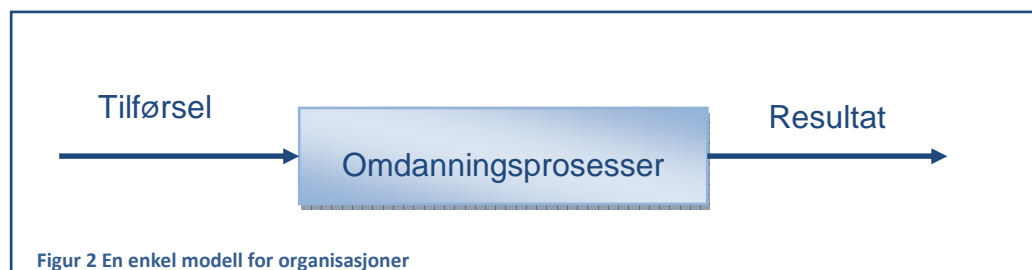
Med formell teori mener jeg vitenskapelig anlagt teori. Denne kan deles inn i teoribidrag som oppfattes som a) klassikere. Som eksempel kan jeg nevne Max Weber og byråkratimodellen(Weber 2000). Ny teori som baseres på klassisk teori kan betegnes som b) annenhånds teori. Eksempel på slike bidrag er f eks Lennart Lundquist og Demokratins vaktare(Lundquist 1998). Substansiell teori kan være egne slutninger og betraktninger.

I tillegg kommer teori som beskriver samfunnsforhold i form av utredninger, sammenstillinger og lignende. Jeg kan ikke eksemplifisere dette her, men er åpen for at det finnes en rekke blandingsformer f eks mellom klassisk teori og annenhånds teori. Jeg finner ingen grunn til å gå nærmere inn på en definisjon av hva klassisk teori er her. Alt vitenskapelig arbeid bygger på tidligere tiders erkjennelse. Et hvert vitenskapelig arbeid fremføres f eks gjennom bruken av et på forhånd definert språk med begreper og uttrykk. Weber som regnes som klassiker har også basert sine teorier på andre teoretikere. Jeg legger kun til grunn den omtalen Weber får i annen litteratur og av forelesere. Det finnes også en tredje måte å kategorisere teorigrunlaget på. Teoriene eksisterer på mange måter på eget grunnlag, f eks teorien om begrenset rasjonalitet av Herbert A. Simon(Simon c1947). Da er det mulig å 1) studere denne teorien og 2) referere til den i f eks masteravhandlingen på ulike måter. En mulighet er å gå til kilden dvs Simons arbeider fra 1940-tallet. Det krever mye arbeid å skaffe til veie riktig litteratur. En annen metode er å studere (og sitere) oversiktslitteratur som f eks Organisasjonsteori av Jacobsen og Thorsvik(Jacobsen 1997). I slike bøker vil også annen beslutningsteori være omhandlet. Jeg har i masteravhandlingen søkt å finne frem til noe av kildelitteraturen, spesielt hvis den er tilgjengelig på norsk eller engelsk. En ambisjon om å lese Max Webers samlede verker i tysk språkdrakt vil være for omfattende i en masteravhandling. Ved bruk av oversiktslitteratur er det mulig å kvalitetssikre omtalen ved å søke etter tilsvarende omtaler i andre oversiktsbøker eller håndbøker.

En fjerde sonndring i teorigrunnlaget er tematisk. Fremstillingen omhandler ulike viteskapsteoretiske perspektiv, organisasjonsteori, ledelsesteori og metodelære. Noen teoriområder regnes som klassiske og rene; f eks sosiologi, psykologi og statsvitenskap. Ledelsesteori kan bestå av fremtredende bidrag fra nettopp psykologien, men regnes av mange som synteser av flere vitenskaper.

2.1.2 MODELLER FOR Å FORSTÅ EN ORGANISASJON

Forskningstema og problemstilling i denne avhandlingen er hentet fra politiets kriminalitetsbekjempende virksomhet. Politiet regnes som en en stabil og homogen organisasjon. Landets 27 politidistrikt har en relativ lik organisering. Alle ledes av en politimester og de består alle av forskjellige driftsenheter, som enten har et geografisk eller et funksjonelt ansvarområde. Organisasjoner kan betraktes på ulike måter, men det er vanlig å benytte modeller som forenkler hva som forgår inne i virksomheten, og hvilke faktorer (variabler) som påvirker disse aktivitetene. I sin enkleste form beskriver en modell en organisasjon som har en tilførsel, som bearbeides i en prosess, til et resultat. En slik enkel modell er beskrevet av Mary Jo Hatch. (Hatch 2001)



Denne modellen viser at en tilførsel bearbeides ved hjelp av forskjellige prosesser, og at denne bearbeidingen fører frem til et resultat. Bearbeidingen foregår med bakgrunn i spesielle egenskaper som kjennetegner de ulike omdanningsprosessene. De ulike prosessene er utslagsgivende for resultatet. Det samme gjelder for endringer av tilførselen. Hvis egenskapene ved tilførselen endres, eller varierer i mengde, så vil det påvirke resultatet.

I politiet vil en typisk tilførsel være en melding om et straffbart forhold, f eks melding om innbrudd og tyveri i en bolig. Meldingen danner grunnlaget for å handle, og det settes i gang omdanningsprosesser av forskjellig karakter. En politipatrulje sendes først til stedet. Politimennene snakker med de fornærmede, som sier at de så to gjerningsmenn løpe fra stedet. En hundepatrulje kommer til åstedet. De følger en sporutgang og finner gjerningsmennene som har gjemt seg i skogen. Med seg hadde de tyvegods som stammet fra boligen. Det opprettes en straffesak, gjerningsmennene blir avhørt, det tas ut siktelse og tiltale, og de blir til slutt domfelt for grovt tyveri. De som bodde i boligen

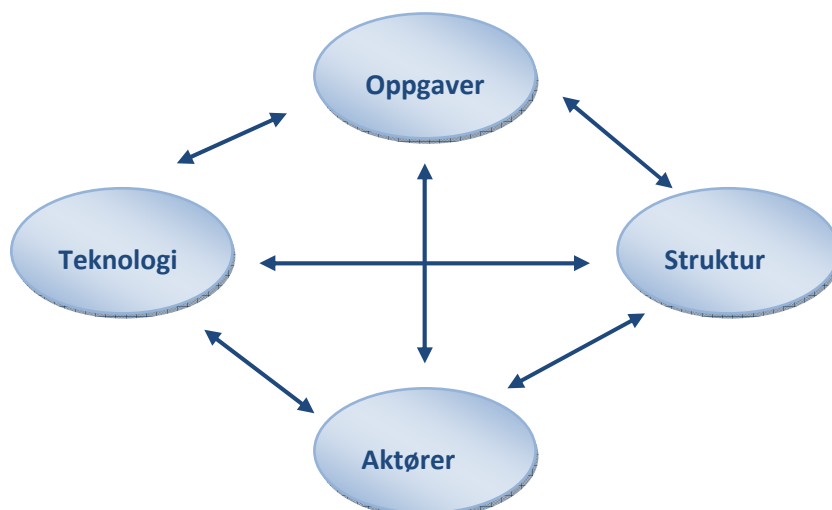
får tingene sine tilbake. Dette eksempelet gir flere resultat, både domfellelse og tilbakeføring av stjålne gjenstander.

Hvis tilførselen hadde vært annerledes, ville også resultatet blitt annerledes. En annen tilførsel kan f.eks. være en melding om at en tre år gammel gutt er savnet av sine foreldre etter å ha lekt i skogkanten like ved sitt hjem. En politipatrulje kommer til stedet og snakker med foreldrene. En hundepatrulje følger guttens spor gjennom skogen, og finner ham i god behold, og bringer ham tilbake til boligen. Foreldrene får sønnen tilbake.

Sistnevnte eksempel har mange likhetstrekk med det første eksempelet, men tilførsel og resultat er helt forskjellig. Det benyttes flere typer omdanningsprosesser i det første eksempelet. Modeller benyttes for å analysere omdanningsprosessene. De er i utgangspunktet svært forenklede forklaringer på hva som foregår i en organisasjon. Det er ofte nødvendig å forenkle når virkeligheten skal undersøkes. Hvis alle elementer trekkes inn på en gang, blir bildet lett uoversiktlig. Utfordringen blir å ikke forenkle så mye, at vesentlige elementer blir oversett.

Max Weber introduserte begrepet idealtipe. Han knyttet dette begrepet opp mot organisasjonsformen byråkrati. Politiet regnes av mange som en byråkratiske organisasjon, ved at det oppfyller vesentlige trekk som f.eks. fast arbeidsdeling, klart definert hierarki av stillinger med hvert sitt kompetanseområde og styring gjennom sett av generelle regler (Hatch 2001). Han ga byråkratiet blant annet disse egenskapene, og sa at dette var idealtypen på et byråkrati. Han kunne allikevel ikke knytte idealtypen byråkrati til noen bestemt organisasjon. Derfor benyttes idealtipebegrepet når man i analysesammenheng skal henge bestemte egenskaper på en organisasjon. (Weber 2000)

Til analyseformål blir modellen ovenfor altfor enkel. Noen av de egenskapene som kjennetegner organisasjoner er enten avhengig av hverandre, eller så påvirker de hverandre gjensidig. Harold J. Leavitt introduserte i 1962 en modell som kalles den enkle Leavitt-modell (Ry Nielsen 2002)



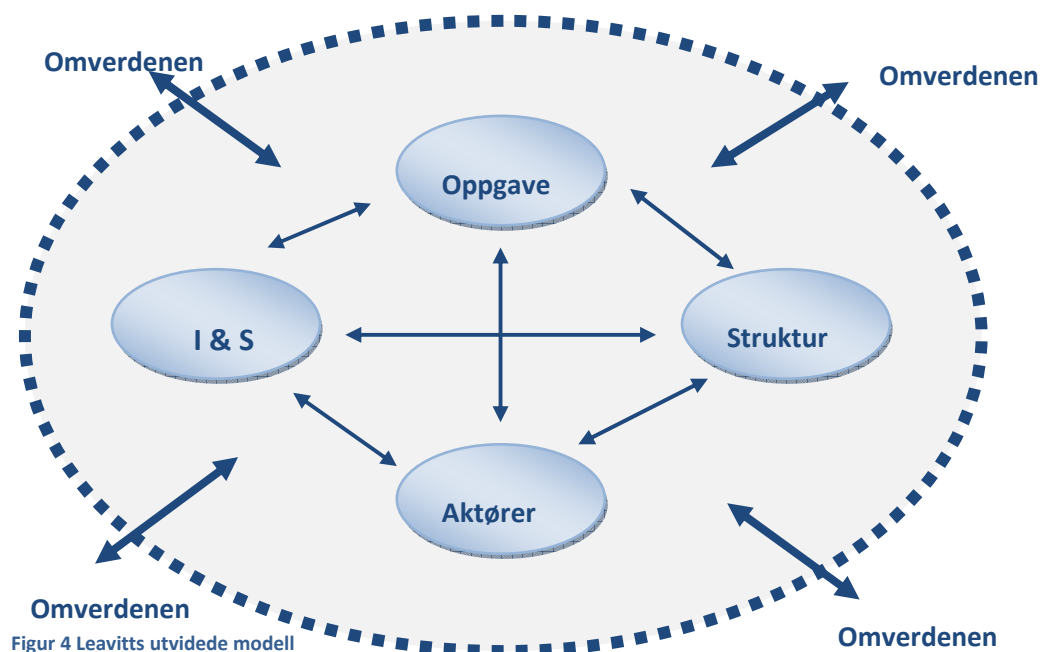
Figur 3 Leavitts enkle modell

I denne modellen ser vi begreper som kan karakterisere egenskaper ved organisasjoner og spesielt ved de omdanningsprosessene som foregår i organisasjonene. Leavitt definerte begrepet *oppgaver* som eksistensgrunnlaget for organisasjonen. For politidistriktene i denne undersøkelsen, vil det være oppgaver knyttet til produksjon av trygghetsfremmende tjenester eller reduksjon av kriminalitet. Politiet driver primært en tjenesteytende virksomhet.

Aktører er de menneskene eller individene som inngår i organisasjonen, og som på en eller annen måte er knyttet til oppgavene slik pilen viser. Her finner vi i politisammenheng flere ulike grupper, som for eksempel politiutdannede, jurister og kontorpersonale. Teknologi er både de metoder som benyttes og maskiner. I politiet benyttes man seg bl a av datamaskiner, biler, fotografiapparat og kopimaskiner. Det finnes ulike metoder som kan benyttes som for eksempel avhør, ransaking og varetektsfengsling. Metodene kan igjen deles inn i underkategorier som ulike former for avhør osv. Strukturen beskriver blant annet måten man samarbeider på, arbeidsdeling og spesialisering.

Den enkle Leavitt-modellen med Oppgaver, Teknologi, Struktur og Aktører som variabler kan benyttes til ulike formål. Ry Nielsen & Ry nevner bl a at modellen egner seg til å planlegge organisasjonsendringer, diagnostisere organisasjonsproblemer, til å beskrive en organisasjon, eller til å sammenligne to eller flere organisasjoner. I denne sammenheng kan jeg å benytte modellen til å beskrive en organisasjon (politiet som sådan) eller sammenligne organisasjoner (f eks to eller flere politidistrikt). Siden problemstillingen reises omkring ulik resultatoppnåelse, er det nærliggende å velge en sammenligning som begrunnelse for på benytte modellen.

Forfatterne påpeker videre at sammenligningen må være en "systematisk analyse, hvor man ser, hvordan variationer i den ene variabel slår igjennom i de andre." Til beskrivelse og sammenligningsformål må de fire variablene operasjonaliseres dvs å gjøres målbare, slik at de kan sammenlignes. I denne sammenheng må man være organisasjonsspesifikk. For denne problemstillingen gjelder det å finne beskrivelser av oppgaver, teknologi, struktur og aktører som passer på politiorganisasjonene. Disse må være så spesifikke som mulig, men allikevel så generelle at det lar seg gjøre å sammenligne to forskjellige politidistrikt. Som nevnt kan modellen benyttes til å diagnostisere en organisasjon eller planlegge organisasjonsendringer. I den grad en politiorganisasjon har en svak resultatoppnåelse i arbeidet med narkotikakriminalitet, er veien kort fra en beskrivelse eller sammenligning etter Leavitts modell, og over i en diagnose av hva som er problemet. Oppgavenens karakter kan variere. Noen er klart definert, og andre er mer diffuse. Her nevner Ry Nielsen & Ry en annen teoretiker; Jay Galbraith og hans teori om betydningen av oppgaveusikkerhet (Galbraith 1973). Dette et interessant element, for det berørte jeg i min første prosjektoppgave på masterstudiet. Nettopp informanter fra narkotikapolitiet beskrev dette med usikkerhet i sitt arbeid, og at de måtte organisere seg i team (endre struktur) for å oppnå resultater (Guttulsrød 2007). På slutten av 1970-tallet endret og utvidet Leavitt sin egen modell som hadde blitt kritisert for ikke å omfatte omverdenen, eller det mange kaller omgivelsene. Samtidig endret han skiftet han navn på teknologibegrepet til å kalles informasjons- og styringssystemer (Ry Nielsen 2002).



Figur 4 Leavitts utvidede modell

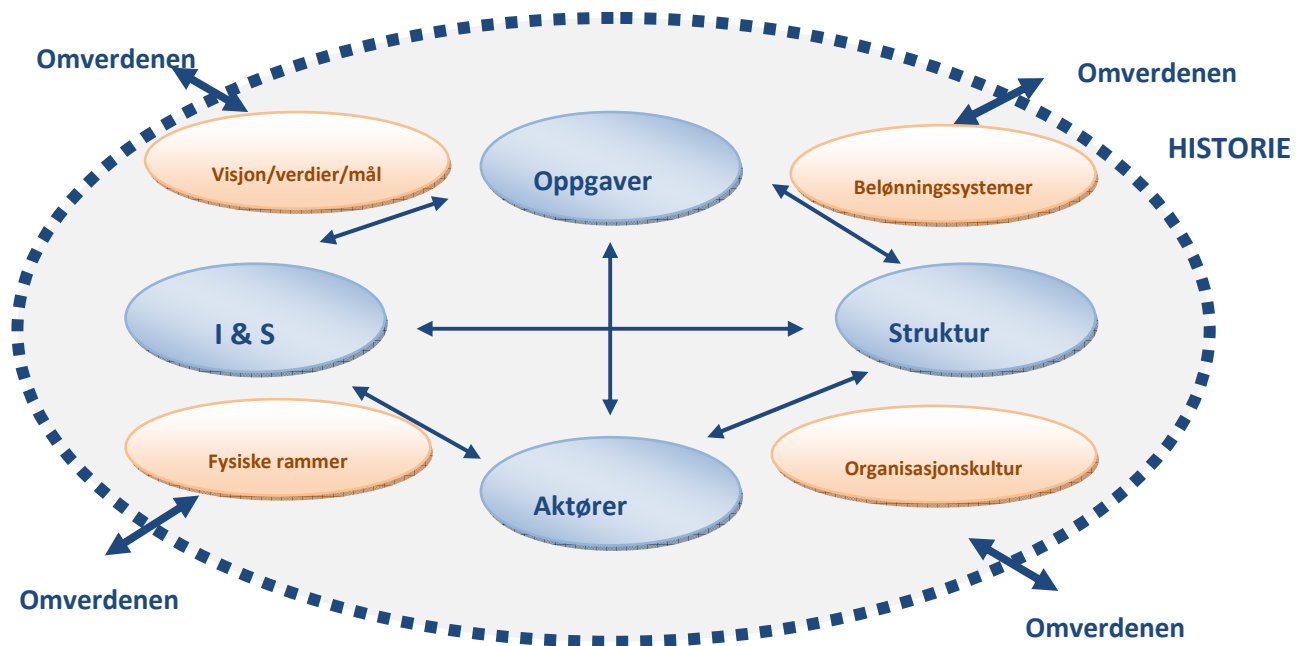
Omverdenbegrepet er vesentlig hvis man skal forstå et politidistrikt som en organisasjon. De polititjenestene som ble brukt som eksemplene ovenfor, handler nettopp om at oppgavene er beregnet på omverdenen, eller samfunnet. I tillegg påvirkes politiet i meget stor grad av utenforliggende forhold. Kriminaliteten foregår i omverdenen, styringen av politiet påvirkes fra omverdenen i form av politiske signaler. Medias rolle er også viktig når effekten av omverdenens påvirknings skal analyseres. Å se på organisasjoner som åpne systemer som påvirkes og som påvirker er et av de viktigste perspektivene en kan velge i en analyse.

Åpen systemteori utviklet seg blant forskere utover i det 1900-tallet. Bl a Katz og Kahn utviklet en modell på 60-tallet som illustrerte utviklingen av sosiale strukturer som følge av påvirkning fra omgivelsene (Hatch 2001). Begrepet benyttes i flere vitenskaper, også i organisasjonsteorien. Stikkord er åpenhet og feedback, og gjennom disse elementene utvikler organisasjonen en form for logikk eller rasjonalitet. Det er interessant å gå nærmere inn i disse teoriene. Flere forfattere (Harrison c1994) (Jacobsen 1997) beskriver slike modeller. Selv om slike teorier i dag er allment akseptert av akademiske miljø, kan det være grunn til å tro at medarbeidere (og mange ledere) fortsatt fokuserer hovedsakelig på hva som foregår inne i organisasjonen.

"Organisasjoner kan kun forstås i et samspill med omverdenen. Og endringer i organisasjonene vil ændre omgivelsene og omvendt." (Ry Nielsen 2002) Endringer i omverdenen i form av offentlige reguleringer, globalisering og teknologi er meget sentrale for politiet. Dette er noen eksempler:

- Offentlige reguleringer: nye etterforskningsmetoder (lov), to-instans ordningen for straffesaker, endrede regler om innsyn i sakens dokumenter. Dette er alle forhold som påvirker politiets oppgaveutførelse.
- Globalisering: deregulering av transportnæring, nedbygging av handelsbarrierer, fri flyt av arbeidskraft
- Teknologi: IKT, kryptering, mobile tjenester, nettsamfunn, nye etterforskningsmetoder (teknikk)

Som teoretisk basis vil jeg derfor benytte en åpen systemmodell for å betrakte politiet som organisasjon, som kalles den "Utvidede Leavitt-Ry modellen", (Ry Nielsen 2002). Det er ikke tilstrekkelig å benytte en modell som kun inkluderer omverdenen. I den utvidede modell inkluderes også andre relevante faktorer som Visjon, verdier og mål, Belønningssystemer, Organisasjonskultur, Fysiske rammer samt Historie.



Figur 5 Leavitt - Ry modellen

Fysiske rammer kan også være variabler som den geografiske plasseringen av et tjenestested i et politidistrikt. Organisasjonskultur er et viktig begrep i denne undersøkelsen. Kulturbegrepet er sentralt når man skal forstå oppfatninger, handlinger og andre særtrekk ved en organisasjon. Belønningssystemene er i langt større grad mer like i politiet og offentlig sektor, enn hva som er tilfelle i private virksomheter. Allikevel kan det være variasjoner, og det kan påvirke motivasjon og ytelse. Visjoner, verdier og mål er i stor grad knyttet til oppgaver. Dette er meget viktige begrep, som i stor grad kan påvirke politiet som nettopp benytter mål- og resultatstyring som metode. Dette behandles nærmere nedenfor.

Alle faktorene i den utvidede modellen virker sammen. Dette viser at organisasjoner kan være særdeles komplekse organismer. Og utenfor omverdensfæren legges historie inn som et grunnlag for å forstå fenomen i organisasjoner. Historie kan ikke være en ordinær variabel, nettopp fordi den er historie. Allikevel kan historien påvirke fremtidige hendelser. Derfor er den viktig å ta med i betraktning.

2.1.3 MÅL- OG RESULTATSTYRING

Det kan allerede innledningsvis være verdt å se nærmere på enkelte teoretiske forklaringsmodeller som fremstår som sentrale i forhold til problemstillingen. Målet for antall narkotikasaker som hvert enkelt politidistrikt skal etterforske hvert år, fastsettes i dialog og drøfting med Politidirektoratet. Dette regnes som en del av prosessen med mål- og resultatstyring. Hvor skal man lete etter slike teorier?

Som nevnt ovenfor inngår mål i den "Utvidede Leavitt-Ry modellen" (Ry Nielsen 2002), og i en rekke andre organisasjonsmodeller. En definisjon av Etzoni er: "Mål er en beskrivelse av en ønsket fremtidig tilstand" gjengitt i Jacobsen og Thorsvik, (Jacobsen 1997).

Det er skrevet mye om mål, målsettinger og mål-middelhierarkier. Dette er sentrale spørsmål som er behandlet av anerkjente teoretikere som Max Weber og Herbert Simon.

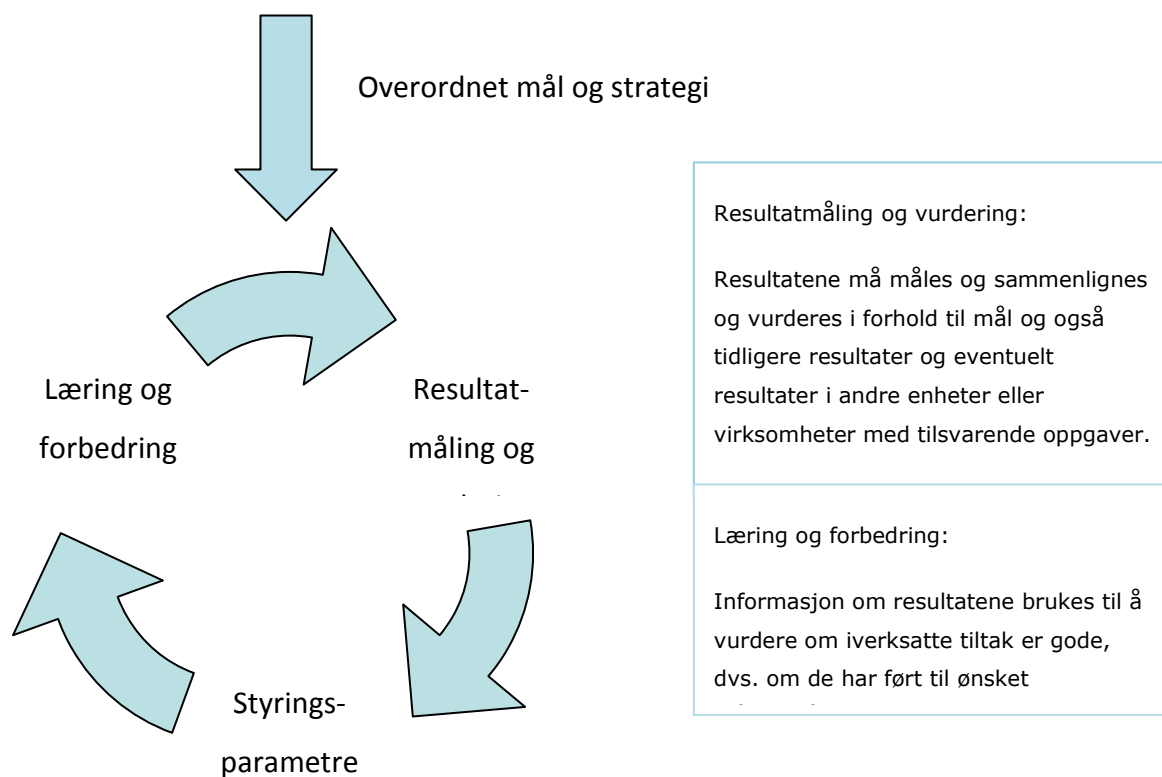
På begynnelsen av 1990-tallet ble mål- og resultatstyring innført i norsk statlig forvaltning. Det teoretiske grunnlaget var selvsagt målteori, men selve konseptet om Management by Objectives (MbO) ble utviklet på 1960-tallet (Hoff 2002)(Stenberg 1987). Begrepet ble først tatt i bruk i 1954 av Peter F Drucker "The Practice of Management"(Drucker 1954).

Modellen med mål- og resultatstyring er omstridt og har mange kritikere. Et synspunkt er f.eks at modellen kun egner seg for privat næringsliv og ikke i offentlig sektor(Jacobsen 1997). Private virksomheter trenger kun å fokusere på økonomisk profitt, mens offentlig sektor må produsere f.eks tjenester under påvirkning av langt mer komplekse forutsetninger. Kaplan og Norton introduserte i 1992 begrepet balansert målstyring(Hoff 2002). Introduksjonen av mål- og resultatstyring har blitt løftet frem gjennom reformering av offentlig sektor over store deler av den vestlige verden. Fra 1980-tallet blir trenden New Public Management gjort gjeldende i svært mange statsadministrasjoner. På tross av kritikk er det fortsatt mål- og resultatstyring som gjelder for norsk offentlig sektor generelt, og statsforvaltningen spesielt.

I den norske statlige forvaltningen defineres mål- og resultatstyring slik:

"Å sette mål for hva virksomheten skal oppnå, å måle resultater og sammeligne dem med målene, og bruke denne informasjonen til styring, kontroll og læring for å utvikle og forbedre virksomheten. (Senter for statlig økonomistyring 2008)

Man regner mål- og resultatstyring som en kontinuerlig syklisk prosess:



Figur 6 En modell for mål- og resultatstyring

Styringsparametre defineres som:

”Overordnede mål og strategi må konkretiseres gjennom styringsparametere (andre begrep er blant annet resultatindikatorer, key performance indicators (KPI-er)) som beskriver hvilke resultater det må innhentes informasjon om til bruk i styringen. Styringsparameterne gjør det mulig å måle eller beskrive i hvilken grad overordnede mål nås. Videre må det planlegges hvilke konkrete tiltak som skal iverksettes for å nå målene, og hvilke ressurser som kreves.”
(Senter for statlig økonomistyring 2007)

Det er en tradisjonell modell for bearbeiding av input til output (se ovenfor) som danner grunnlaget for prinsippene i mål- og resultatstyring. Bl a må det etableres en forståelse av de kausale sammenhengene som foregår i de prosessene som styrer bearbeidingen av input. Styringen etableres for å kontrollere prosessene, men den krever en forståelse av de kausale sammenhenger.

”Vi har etablert en årsaks/virkningssammenheng, og oppgaven blir nå å måle utviklingen i enkelte prosesser og aktiviteter, slik at vi kan få et tidlig varsel på at vi kan forvente dårligere eller gode resultater. Et negativt varsel tidlig vil gi virksomhetens medarbeidere anledning til å sette inn korrigerende tiltak raskt, og kanskje oppnå det forventende resultat(...)” (Hoff 2002)

Det kan være gode grunner til å diskutere om denne instrumentelle tilnærmingen til omdanningsprosesser er et godt styringsverktøy i komplekse tjenesteytende offentlige virksomheter. Enklere produksjonsformer kan kanskje styres lettere ved hjelp av mål- og resultatstyring, men der det produseres tjenester uten en direkte kobling mellom inntekter og kostnader så finnes argumenter mot å legge ensidig vekt på styring gjennom f eks produksjonstall. Det åpnes i staten for en balansert bruk av denne styringsformen:

”Mål- og resultatstyring er ikke en entydig metode for hvordan styringen skal gjennomføres, men kan utformes på ulike måter. En grunnleggende forutsetning er imidlertid at man konkretiserer målene slik at de kan måles ved kvantitative eller kvalitative metoder, og at ressursbruk og resultater vurderes i lys av virksomhetens overordnede mål.” (Senter for statlig økonomistyring 2008)

I politiet har det i flere år pågått en diskusjon om det finnes andre resultatindikatorer enn kun kvantitative mål. En masteravhandling om politiets bekjempelse av organisert kriminalitet reiser nettopp spørsmålet om mål- og resultatstyring er et velegnet styringsverktøy (Bruusgaard 2008). Avslutningsvis på dette temaet kan det være verdt nevne en av forutsetningene for å lykkes med Management by Objectives nevnt i et teoribidrag fra 1970-tallet. På den tiden sto målsettingsteorier veldig sterkt. En forutsetning som er påpekt av Latham og Lock er at den som skal operasjonalisere målene, *selv må være med på å fastsette de*, (Hatch 2001). Spørsmålet er i hvilken grad aktørene i politidistriktene er med på å fastsette mål. Dette er ikke tema i denne undersøkelsen, men kunne ha vært et eget forskningsprosjekt. Etter fasen med fastsetting av mål kommer fasen der målene skal tolkes og omformes til konkrete handlinger. Med dette mener jeg at målene må tolkes og transformeres til beskrivelser av handlinger som oppfattes som relevante i forhold til den opprinnelige målformuleringen. I tillegg må disse handlingene iverksettes og gjennomføres i praksis. Begge disse trinnene er av interesse, men forhold knyttet til iverksetting og gjennomføring av handling blir ofte sett på som kritisk når mål- og resultatstyring skal vurderes. Blir ikke uttalte mål gjennomført, er det lett å miste tiltro til denne formen for styring.

2.1.4 NORMATIV ADFERD FOR OFFENTLIGE TJENESTEMENN I FORHOLD TIL MÅLSTYRING

Eventuelle forskjeller i uttalte mål og faktiske resultater kan ha en rekke forklaringer. Dette er et sentralt spørsmål i arbeidet med masteravhandlingen. En forklaringsmodell for denne type adferd innen offentlig sektor kan knyttes til *etiske problemstillinger*. Lennart Lundquist har formulert en form for konstruktiv teori for hvordan den offentlige tjenestemannen (embetsmannen) kan handle i vanskelige situasjoner (Lundquist 1998). Følgende avsnitt er hentet fra min fordypningsoppgave på modulen Ledelse og styring: Kan aksjonsforskning benyttes som metode for å utvikle kunnskap i politiet?

”I innledningen til sin bok om hvordan embetsmannen bør fylle sin rolle i den offentlige forvaltning, introduserer den svenske forskeren Lennart Lundquist tre former for teori. (Lundquist 1998) Den normative beskriver hvordan den offentlige ansatte bør opptre, og hvordan dette kan foregå på en legitim måte. Den empiriske teorien beskriver hvordan den offentlige ansatte faktisk handler, og hvorfor. Konstruktiv teori er i følge Lundquist et forsøk på å forene det normative med det empiriske. Denne tilnærmingen er et realistisk forsøk på å skape endring. (...) Politiet forvalter viktige samfunnsverdier, og derfor burde en slik tilnærming med å beskrive det normative være realistisk å gjennomføre. Det empiriske lar seg beskrive gjennom kvalitative og kvantitative metoder. Dermed er en langt på vei med å lage en konstruktiv teori.

Definisjon av visjon, mål og strategi medfører ofte diskusjoner, og dette krever at organisasjonen setter av ressurser til et omforent resultat. Når man til slutt kommer i mål, duker det ikke sjelden for omkamper. Først når tiltakene skal iverksettes, oppfatter enkelte i organisasjonen at endringen utgjør en trussel for dem.” (Guttulsrød 2008)

Lundquists metodikk er av betydning, nettopp fordi han skriver om embetsmenn og ansatte i offentlig forvaltning, og de dilemmaer som de ofte kan møte.

2.1.5 EN TEORI OM OFFENTLIG ANSATTE PÅ GRUNNPLANET

Studier fra USA om hva offentlige byråkrater på grunnplanet faktisk gjør (handlinger), og hva de forventes å gjøre (mål) viser at det ikke alltid er samsvar. Studier foretatt av Michael Lipsky har dannet begrepet Street Level Bureaucracy (Lipsky c1980). Politiet er nevnt som en gruppe som utfører "byråkrati på gata", og dermed burde denne teorien være av interesse i en studie av politiets arbeide med narkotikakriminalitet. Det amerikanske samfunn og offentlig forvaltning generelt er forskjellig fra forholdene i Norge. Det samme er organisering og kultur i amerikansk politivesen. Alllikevel er det mulig å trekke paralleller. Lipsky fokuserer på offentlig ansatte som yter tjenester til klienter. Tjenesteyter/klient relasjonen settes i fokus, der klienten etterspør en tjeneste som det er begrenset tilgang til. "Typical street-level bureaucrats are teachers, police officers and other law enforcement personnel." (ibid.) Spesielt er det på de områder der politiet kan utøve skjønn at det er grobunn for denne byråkratiformen. Som nevnt ovenfor ligger det i byråkratiets natur at det er basert på regler og prosedyrer (Weber 2000). Det er allikevel et faktum at politiet må utvise skjønn, og det ikke alltid er riktig å være en paragrafrytter. Da jeg selv gikk på Politiskolen ble dette kalt *konduite*. Det finnes situasjoner der det er akseptabelt (og riktig) at en politimann vurderer reaksjonsform og -mengde.

"Unlike lower-level workers in most organizations, street-level bureaucrats have considerable discretion in determining the nature, amount and quality of benefits and sanctions provided by their agencies. Policemen decide who to arrest and whose behavior to overlook." (Lipsky c1980)

Normene og reglene styrer selvsagt gatebyråkratene, og bidrar til å standardisere fremgangsmåter fra sted til sted. Men mengden og kvaliteten kan til en viss grad styres av den enkelte

Men politiet har begrensede ressurser, og må derfor prioritere mellom ulike mål. Det åpner seg av slike grunner en mulighet for at Lipskys byråkrater på grunnplanet selv kan definere hvilke mål de velger å arbeide mot. Det er ikke alltid at man er enige i de mål som gjelder for en organisasjon. Dette kan føre til en form for autonomi:

"Lower level participants in organizations often do not share the perspectives and preferences of their superiors and hence in some respects cannot be thought to be working toward stated agency goal" (ibid)

I politiyrket foregår store deler av arbeidet utenfor synsvidden til lederne, og til andre tider på døgnet enn når ledere er på jobb. Det etableres arenaer for å diskutere hva som "riktig og god latin"

der lederen ikke er tilstede. Dette synet støttes av en svensk forsker som har bakgrunn i politiet (Holgersson 2007). "Det finns en hög grad av frihet inbyggt i polisyrket. Det har bl a att göra med at klientmöter skjer och måste ske långt utanför chefs kontroll."

2.1.6 NOEN PERSPEKTIVER PÅ HANDLINGSTEORI

Når mål er definert og operasjonaliseres må ulike tiltak iverksettes. Dette lykkes man ikke alltid med ifølge Micael Lipsky og Stefan Holgersson. Handlinger springer ikke ut av intet, og noen forutsetninger må finnes. På et relativt grunnleggende nivå blir derfor ulike former for handlingsteorier aktuelt. Nedenfor omtales noen handlingsteoretiske tema.

I 1937 utformet Talcott Parson det som kalles for den voluntaristiske handlingsteorien (Guneriusen 1999). Problemet som var knyttet til handling dreiet seg sterkt forenklet om at individet var orientert mot idealisme eller materialisme. Parsons teori oppsummeres av Willy Guneriusen på følgende måte:

"Aktørenes innsats (effort) innebærer ikke bare et aktivt forhold til objektive, materielle betingelser og midler, men også et aktivt – fortolkende – forhold til kulturell mening. Aktørene må definere situasjonen og velge midler og handlingsforløp på grunnlag av oppfattelse av symbolsk mening, verdier og normer."

Talcott Parsons teori er kritisert av andre sosiologer. Et sentralt spørsmål er om handlinger skyldes individet eller om det er overindividuelle sammenhenger som er førende. Slike spørsmål blir neppe besvart i en masteravhandling om politiets arbeid med narkotikakriminalitet, men Parsons teori kan være nyttig til å analysere handlinger i et aktør/struktur perspektiv.

Diskusjonen rundt handlingsteori er sentral innen sosiologien. Max Weber var også opptatt av hva som var individenes beveggrunner for å handle. Max Webers fire handlingstyper. Han deler menneskelige handlinger inn i fire handlingstyper, basert på deres motiveringsgrunnlag (Nygaard c1995) . Dette er:

Den tradisjonelle handlingstypen som er en form for orientering mot sosiale legitimitets- og gyldighetskriterier preget av tilvenning og lang innøving. Man gjør noe fordi det hører med til dagens rutine eller fordi andre gjør det. Handlinger er normstyrte, men ikke preget av å være formålsrettet.

Affektbetont handling er en form for sosial orientering preget av emosjonelle følelsetilstander hos aktøren. Man handler ut fra impulser og emosjoner, uten sideblikk til konvensjoner, prinsipper eller alternative handlingsveier.

Verdirasjonall handling baserer seg på en bevisst tro på den absolutte verdien av en etisk, religiøs eller annen form for handling, for handlingens egen skyld og uavhengig av utsikter til ekstern vinning.

Den formålsrasjonelle handlingen orienterer seg mot bestemte mål. Den handlende oppfatter seg selv som stående i valgsituasjon der vedkommende rasjonelt overskuer situasjonen og ser de ulike alternativene. Vedkommende har visse preferanser (mål for handling), og benytter seg av de handlingsalternativ som best fører til målet. Denne handlingstypen skiller mellom mål og middel, i motsetning til de tre øvrige handlingstypene.

Den kvalitative datainnsamlingen som omtales nedenfor, viste at alle informantene vektla flere ulike faktorer når de skulle forklare arbeidet med narkotikasaker. Noen av disse faktorene var knyttet direkte opp enkeltindividet som skulle utføre oppgaven. Et eksempel er individets (aktørens) personlige egenskaper i form av vilje og motivasjon.

Andre faktorer var det system som individet handlet innenfor. Dette kunne f.eks. være det få tid og handlingsrom til å gjøre jobben. Dette systemet man opererer innenfor, blir en arena for samhandling. Innenfor sosiologien kalles beskrivelsen av slike arenaer for strukturer. Disse strukturene kan på samme måte som aktørene ha forskjellige egenskaper.

Det foregår ulike former for (sam)handling innenfor strukturene, og sosiologer i nyere tid har interessert seg for relasjonene mellom aktør og struktur. De har sett på handlingens kausale årsaker opp mot dette begrepsparet (Aakvaag 2008). Helt spesifikt kan man da betrakte en konkret handling foretatt av en spesiell aktør som opererer innenfor en bestemt struktur.

Spørsmålet blir da om det er aktøren som påvirker strukturen, eller om det er strukturen som påvirker aktøren. Begge kausale forklaringsmodeller gir den konkrete handlingen som resultat. Siden informantene i den kvalitative undersøkelsen peker både på aktørene og strukturene, får aktør/struktur spørsmålet stor relevans i forhold til min problemstilling. Teorier rundt aktør/struktur problemet kan trekkes inn i analysen, og bidra til klarhet. I den grad man ønsker mer eller mindre av den konkrete handlingen, kan man (ledelsen) påvirke den spesifikke faktoren for å oppnå et ønsket utfall.

Aktør/strukturproblemet blir selvsagt ikke løst med et fasitsvar som man kan sette to streker under. Analysen kan i beste fall gi svar på om de kausale sammenhenger kan knyttes til aktøren eller strukturen i en spesifikk kontekst. Hva som er aktør og hva som er struktur kan ikke alltid besvares helt presist. Jeg legger til grunn en definisjon der et handlende individ på grunnplanet i denne konteksten representert ved en polititjenestemann må kunne kalles en aktør. Han vil typisk arbeide

innfor en hierarkisk politiorganisasjon som av passer inn i Webers idealtipe av et byråkrati. (Weber 2000)

I et hierarki vil det alltid være en leder som er overordnet. Denne lederen er også et handlende individ av kjøtt og blod, og dermed en aktør. Det finnes derfor aktører på ulike nivå. Ledere med kropp og sjel er selvsagt individer, men samtidig representerer de også systemet og organisasjonen. Derfor ble utsagn nevnt av mine informanter både et aktør- og et strukturfenomen når jeg kategoriserte de ulike faktorene. Slik spørsmålene i den kvantitative undersøkelsen er formulert, bør de også kunne oppfattes som relevante av en mellomleder som aktør. Samtidig vil vedkommende mellomleder betrakte resten av den overordnede ledelsen som deler av strukturen. Dette dualitetssynet på ledere er beskrevet i boken "Om ledelse: makt og tillit i moderne organisering" av Tian Sørhaug. (Sørhaug c1996)

En konstruktiv tilnærming på aktør/struktur problemet ble gjort av Anthony Giddens (Aakvaag 2008). Hans strukturasjonsteorier innebar et par forutsetninger, nemlig betydningen av regler og ressurser. Regler definerte han som generaliserbare prosedyrer og former av fortolkningsskjema og sosiale normer. Politiet som byråkrati er basert på regler og prosedyrer. Ressurser er handlingskapasitet i form av autorative ressurser eller allokative ressurser. Autorative ressurser betyr makt over mennesker f eks innefor en hierarkisk arbeidsorganisering. Allokative ressurser innebærer at man har makt over ting. Dette kan være knyttet til personlig rikdom eller en leders fullmakt til å disponere offentlige budsjettmidler.

Giddens hevder videre at strukturene hadde en muliggjørende funksjon. Man måtte beherske reglene for å kunne være en fri og kreativ person. Normalt skulle en forbinde fortolkningsskjema og sosiale normer med noe som er begrensende og bindende, men her velger Giddens et mer konstruktivt syn. Evner man å fortolke situasjonen og kjenne de sosiale normene, åpner det seg muligheter for aktøren. Disse prosessene foregår i aktørens praktiske bevissthet (det ubevisste laget). Giddens hevder at man må beherske reglene for å være en fri person. Samtidig legger strukturene en begrensning på aktøren i hans valg av handlinger. Dette kan virke som et paradoks. Strukturer som normer og fortolkningsskjema er nødvendige for å kunne handle i det hele tatt. Aktørens må forstå konteksten vedkommende er i, noe annet ville medføre en rekke handlinger som ville fremstå helt uten sammenheng med en foreliggende situasjon. Innenfor de kjente normer og fortolkningsskjema kan aktøren velge fritt, og kanskje også utfordre gjeldende normer. Men for å gjøre det, må aktøren ha kunnskap om normene. Er normene snevre, og fortolkningsskjemaene få, reduseres selvsagt antall valgmuligheter, og derfor virker strukturen begrensende.

Dette er den dynamiske siden av strukturer, det at regler kan utfordres og forandre seg. Giddens sier at strukturene bare kan eksistere gjennom å bli anvendt og reproduisert. Anvendelse og reproduksjon foregår innenfor en sosial gruppes praksis. Det er på dette nivå strukturen eksisterer, og ikke inne i en metafysisk verden.

Et dualitetssyn springer derfor frem; sosial struktur er både et medium for, og et resultat av sosial handling. Strukturasteorien innebærer at strukturene både har en produktiv og muliggjørende funksjon. Handlingenes aggregerte tilstander fører frem til sosiale system som er det begrepet Giddens setter på empirisk observerbare sosiale mønstre. Det er når samhandling standardiseres og når de den gjentas på tvers av spenn i tid og rom. Sosiale system på høyere nivå kan deles inn i fire kategorier; rettslige institusjoner, politiske institusjoner, økonomiske institusjoner og symbolske ordner. (Aakvaag 2008)

Overført til arbeidslivets sosialiseringprosesser finnes det tilsvarende utgangspunkt. En sosial gruppes praksis er uttrykk for en struktur. Dette kan kalles Communities of Practice (Filstad 2007) og bestemmer hvordan man lærer seg mønstre for arbeid i organisasjoner. I forhold til hvordan ulike praksiser utvikler seg på ulike arbeidsplasser, så handler det om hvilke normer og regler som gjelder på den enkelte arbeidsplass. Men også hvem man rekrutterer til arbeidsplassen. Hvis man rekrutterer enkeltindivider til en arbeidsplass der f eks det eksisterer svake normer for å arbeide med narkotikasaker, så blir det nye individet preget av de eksisterende normene, og således blir praksis reproduisert og vedlikeholdt. Motsatt dersom man kommer til et utpreget jegermiljø⁴. Der vil noen individer sosialiseres inn i den praksisen der man hyppig og aktivt jobber med narkotikasaker. Slike mønstre blir dermed vedlikeholdt over tid. Man kan si at man oppnår en aggregerende effekt i den ene eller andre retningen. Med litt sterke ord kan man hevde at den som kommer til et passivt arbeidsmiljø, blir en passiv arbeidstaker. Samtidig blir den som rekrutteres inn i et dynamisk miljø en dynamisk medarbeider.

Får slike forhold anledning til å eksistere over tid, kan praksis med narkotikasaker bli stabilt forskjellig. Dette uavhengig av andre variabler som befolkningstetthet, tilgang på narkotika, sosiale møtestedet og lignende. Konsekvensen er at det kan dannes blindfelt på det geografiske kriminalitetskartet i form av hvite flekker. Dette er blindfelt som ingen fører kontroll med.

For å forstå sosial handling og spesielt hvis man skal forske på på samfunnet, trenger man et teoretisk fundament i form av et epistemologisk ståsted. Det er i denne fasen usikkerheten om hvilken betydning som skal legges på aktørene, og hvilken betydning som vektlegges strukturene. Ulike tilnærminger er gjort bl a av Habermas som forsøker å forene teoriene om aktør og struktur.

Han mener at samfunnsteori må bygge på et dobbelt sett av forutsetninger. Det første settet av forutsetninger er en objektivistisk teorikomponent som angår de systemiske/ funksjonalistiske aspektene ved samfunnet. Her har funksjons- og kausalforklaringer en nødvendig plass. Men samfunnsteorien har også en nødvendig hermeneutisk basis. På et grunnleggende nivå er sosiale prosesser basert på aktørens bevisste intensjoner og på en intendert gjensidighet i sosial samhandling. Handlingskoordinaten er på dette nivå basert på gjensidige forventninger og normative forestillinger. På dette nivået må samfunnsvitenskapen bygge på meningsforståelse. (Guneriusen 1999)

2.2 FORSKNINGSDESIGN

Forskningsprosessen begynner vanligvis med en problemstilling. Med bakgrunn i problemstillingen og aktuelle teorier blir spørsmålet om hvordan en slik undersøkelse kan gjennomføres. I læreboken "Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode" (Johannessen 2006) stiller forfatterene spørsmålene:

- Hva og hvem skal undersøkes?
- Hvordan skal undersøkelsen gjennomføres?

Forskningsdesign betyr valg av metode. Med metoder mener jeg hovedkategorier basert på beskrivelse av de grunnleggende egenskaper ved måter å innhente data (empiri) på. Det ideelle er å benytte to eller flere metoder (metodetriangulering)(Jacobsen 2005). I utgangspunktet hadde jeg kun planlagt et kvalitativt opplegg der jeg baserte informasjonsinnhenting på intervjuer. Det kalles fenomenologi der forskeren: " beskriver mennesker og deres erfaringer med og forståelse av, et fenomen" (Johannessen 2006). Fasene i dette blir: Forberedelse, Datainnsamling, Analyse og Rapportering. Spesielt forberedelsesfasen må vektlegges. Kan undersøkelsen faktisk gjennomføres? Hva med taushetsplikt hos informantene? Er det mulig å få tilgang til eventuell statistikk og interne måleparametere. Dette må avklares i forkant, ellers kan hele undersøkelsen strandre.

Jacobsen beskriver forskningsforløpet i faser, men gjennomgår først noen grunnleggende forhold knyttet til ontologi (læren om hvordan verden ser ut) og epistemologi (læren om hvordan vi kan vite noe om virkeligheten). Det finnes mange ulike oppfatninger av ontologiske og epistemologiske spørsmål, og uenigheten rundt disse oppfatningene er store. Derfor er det også stor uenighet om hvilke metoder som bør benyttes for å beskrive en virkelighet. Først må en ta stilling til om en skal velge en deduktiv eller induktiv tilnærming. Med deduktiv tilnærming menes at forskeren fremsetter en hypotese i forhold til en problemstilling. Deretter samles empiri omkring problemstillingen i den hensikt å styrke hypotesen, eller avkrefte (falsifisere) den. I forhold til problemstillingen, kunne en

relevant hypotese være: "Tjenestemennene i de politidistrikter som har en produksjon av narkotikasaker over gjennomsnittet, har spesialkompetanse på narkotikasaker." Ved å samle inn empiri om hvilken kompetanse polititjenestemenn har på narkotikasaker, ville det være mulig å styrke eller avkrefte hypotesen om at det skulle være samsvar mellom kompetanse og produksjon. Dette ville være en deduktiv tilnærming. I politiet brukes fra tid til annen en slik tilnærming i operativ analyse av kriminalitet (Sætre 2007). Selv om det ikke handler om forskning men etterforskning, benyttes de samme begrepene; nemlig hypotetisk-deduktiv metode.

Motsatsen til deduktiv metode er en induktiv tilnærming. Den går i motsatt retning. Man begynner med en innsamling av empiri, for så å utlede teorier av disse dataene. I prinsippet skal forskeren ha et åpent sinn, og samle inn alle typer empiri. I praksis må forskeren allerede i starten av prosessen, ha gjort seg opp en mening om hva han skal lete etter, og i det ligger det allerede elementer av en teori. Et typisk induktivt forskningsopplegg er forskningen om Arbeiderkollektivet (Lysgaard 2001). Sverre Lysgaard gjorde sammen med andre forskere en studie av ansatte og ledere på en industriarbeidsplass på midten av 1950-tallet. Studien, som regnes som et klassisk sosiologisk arbeid, førte frem til en teori om at underordnede arbeidere sammen dannet motstand mot ledelsens stadige ønsker om mer produksjon. Måten Lysgaard gikk frem på må regnes som en induktiv tilnærming. Dette synliggjøres i bokens innledning:

"Vi hadde altså ikke fra begynnelsen klare hypoteser vi skulle prøve i denne undersøkelsen. Heller ikke arbeidet vi med metoder som lettvis ville gi oss resultater vi kunne stille opp i tabeller av typen: så mange mener eller gjør det og så mange det. Tanken var at vi skulle 'leve oss inn i' bedriften nettopp med den begrunnelsen: her var noen sosiologer som trengte praktisk erfaring. (...) Den muligheten vi arbeidet for, var at det materialet vi etter hvert fikk inn, skulle sette oss på sporet etter viktige synspunkter på bedriftsorganisasjonen – eller bedre, arbeidsorganisasjonen – i sin alminnelighet."

Min problemstilling handler om å finne årsaker til ulikheter mellom politidistriktene. Det kan årsaksforklares på flere måter. Én forklaringsmodell om ulik kompetanse er nevnt ovenfor. Det finnes trolig en hel rekke andre forklaringer. Noen har jeg en forestilling om, andre er ukjente for meg (og andre). Skulle jeg velge en deduktiv tilnærming, måtte jeg formulere en lang rekke forklaringer, og teste de. Med antakelsen som er nevnt tidligere om at det trolig finnes mange faktorer som påvirker politiets produksjon av narkotikasaker, så ville det tatt lang tid å formulere, teste og eventuelt falsifisere alle de hypotesene som kunne fremsettes som mulige forklaringsmodeller. Dette ville ha vært arbeid som hadde ligget langt utenfor rammen til en masteravhandling.

Med en induktiv fremgangsmåte kan jeg etter innsamlingen av empiri, utvikle teorier og forklaringsmodeller som fremstår som sannsynlige. Det foreligger svakheter med en slik tilnærming også, for det er faktisk mulig å overse årsaksforklaringer som kan ha relevans. For meg ble det allikevel naturlig å begynne med en induktiv start på prosessen. En form for induktiv metode er å etablere grounded theory. Dette er et begrep som ble introdusert av Barney G. Glaser og Anselm L. Strauss i bok fra 1967 (Glaser & Strauss c1999). Dag Ingvar Jacobsen omtaler dette som: "Ved å ikke ha forutinntatte holdninger og forventninger skulle forskerne få tak i data som korrekt gjenga virkligheten i en gitt sammenheng. De skulle sikre at informasjon var relevant og riktig. Dernest kunne man utvikle teorier." (Jacobsen 2005)

Spørsmålet er om en forsker kan nærme seg en problemstilling uten å ha *forutinntatte holdninger og forventninger*. Med forbehold om at jeg kan bringe med meg både holdninger og forventninger, så ønsker jeg å begynne med en "grounded theory tilnærming". Forfatterne legger vekt på case studier, og komparative analyser. De vektlegger at case må velges ut med omhu. (Glaser & Strauss c1999) Dette viser at de vektlegger kvalitative metoder, og det er nettopp kvalitative intervjuer som dannet grunnlaget for mine videre undersøkelser. Den neste problemstillingen som Jacobsen reiser er av grunnleggende sosiologisk art. Er det individet som er den mest naturlige analyseenhet, dvs det elementet forskeren skal fokusere på? En slik forståelse innebærer et syn om at sosiale fenomener springer ut av hvert enkelt individ. Et annet syn er at individets samhandling påvirkes av kontekst og den struktur individet opererer i. Et tredje syn er at sosiale fenomen oppstår som summen av mange individers aggregerte handlinger (Jacobsen 2005). Forskerens forhold til det fenomen hun ønsker å studere er en annen sentral problemstilling. Et klassisk spørsmål er valget mellom nærhet og distanse. Nærhet gir innsikt i kontekst og sammenhenger, men innebærer en fare for at forskeren kan påvirke fenomenet. Likeledes er det en fare for at fenomenet påvirker forskeren.

Distanse til det man forsker på kan bidra til en høyere grad av objektivitet, samtidig som det inntreffer en fare for at forskerne kan overse vesentlige momenter. For mitt eget vedkommende så vil dette være en relevant problemstilling. Jeg ønsker å undersøke forhold knyttet til politiet, som er mitt eget arbeidsområde. Det er ikke større enn at mange potensielle informanter kjenner meg. Etske utfordringer som dukker opp må vurderes fortløpende. Flere forfattere har behandlet temaet om nærhet til det man forsker på, og mange studenter har gjort undersøkelser på egen arbeidsplass tidligere. I denne avhandlingen er spørsmålet drøftet nedenfor. God planlegging, informasjon til respondenter og tillatelser fra fagledelse og Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, har redusert disse risikoene for å gå i slike fallgruber. Forskningseffekter kan reduseres gjennom bruk av flere metoder, og et kritisk blikk på eget arbeid. Valget ble å foreta en undersøkelse først med nye nærhet

(kvalitativ) og deretter en undersøkelse med mer distanse (kvantitativ). Dette er ikke metodetriangulering, men heller en induktiv kvalitetssikring av den kvantitative undersøkelsen. Den kvalitative skal skape forståelse, og den kvantitative skal bidra til en bredere erkjennelse av de forhold som undersøkelsen belyser. Det er enhver forskers ønske å kartlegge virkeligheten, slik at man kan generalisere funn og gjøre de almenngyldige. Ved å ta utgangspunkt i at intersubjektivitet eksisterer i de grupper man undersøker, gir det mening i å studere det særegne og spesielle. Da er hvert enkelt subjekts oppfatning viktig. Og spesielt hvis de finnes forbindelser mellom subjektene i form av oppfatninger som flere subjekter deler. Dette kan beskrive virkeligheter i et felleskap.

2.3 BESKRIVELSE AV METODE

Frem til analyse- og tolkningsfasen har arbeidet med avhandlingen gjennomgått flere faser. Først en bearbeiding av kriminalstatistikken for å identifisere hvilke distrikter som skulle undersøkes. Deretter foretok jeg kvalitative intervjuer i tre politidistrikt. Med et unntak, er ikke disse hjemmehørende i de distrikter som ble undersøkt. Til slutt ble den store spørreundersøkelsen gjennomført. Etter de ulike metodebeskrivelsene kommer noen avsnitt om begrunnelse for valget av metoder.

2.3.1 UTGANGSPUNKTET VAR KRIMINALSTATISTIKKEN

Det var med bakgrunn i kriminalstatistikken for 2007 (SSB 2008) interessen for dette tema ble vekket. Det var oppsiktsvekkende store forskjeller i antall produserte narkotikasaker pr 1000 innbyggere. Ytterligere statistikk ble innhentet og bearbeidet. Tendensen viste seg å være relativt stabil over flere år:

Distrikt	2004	2005	2006	2007	2008	Gjennomsnitt	Median
VENSØL	20,8	17,6	18,9	20,2	15,4	18,6	18,9
ØSKRIM	9,0	11,0	12,9	13,1	11,8	11,6	11,8
HELLESYLT	10,4	12,7	12,3	12,0	9,6	11,4	12,0
AGNALT	8,7	10,6	12,0	9,4	10,5	10,2	10,5
NOBSRUD	8,0	9,4	9,8	9,8	13,3	10,1	9,8
GULLÅS	4,5	4,2	5,5	4,4	4,1	4,5	4,4
MIDHALL	4,8	4,3	4,6	4,7	3,6	4,4	4,6
NORBERG	4,8	3,6	3,6	4,5	5,3	4,4	4,5
SUMDAL	3,0	4,6	5,1	5,0	3,6	4,3	4,6
NOTNES	4,1	3,4	2,9	3,6	4,0	3,6	3,6

Tabell 1 Resultatoppnåelse 10 politidistrikt 2004-2008

Distriktene over den tykke streken er de fem som har høyest produksjon av narkotikasaker pr 1000 innbyggere, distriktene under streken er de som har lavest produksjon.

2.3.2 FORUNDERSØKELSE I FORM AV SEKS KVALITATIVE INTERVJUER

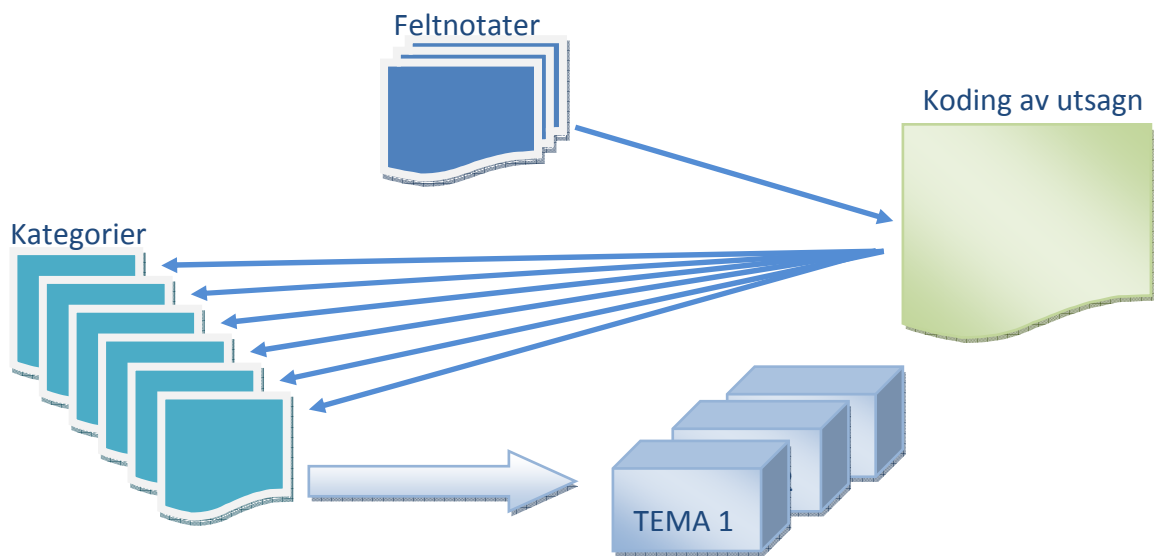
Undersøkelser i form av korte kvalitative intervjuer ble gjort i tre ulike politidistrikter. Etter å ha innhentet tillatelse fra ledelsen i distriktet fikk jeg anledning til å snakke med til sammen seks tjenestemenn som har erfaring med narkotikasaker. Valget av objekter var ikke tilfeldig. Etter å ha forklart mitt behov og ønske til ledelsen i to av distriktene, ble jeg henvist til tjenestemenn som hadde erfaring fra narkotikasaker. For et av distriktene valgte jeg selv ut en tjenestemann jeg kjente fra før, og som jeg visste hadde noe å fortelle. De to første distriktene inngår ikke i den kvantitative undersøkelsen, men det siste distriktet der jeg intervjuet en tjenestemann, inngår i undersøkelsen.

Etter at intervjuobjektene hadde fortalt fritt, stilte jeg de oppfølgingsspørsmål, og ba om utdypinger på enkelte forhold. Jeg noterte ned svarene fortløpende, og renskrev notatene inn som datafiler. Disse feltnotatene ble deretter gjennomgått for å finne frem til utsagn som kunne tjene som forklaringer til hvorfor man handlet som man gjorde. Metoden som ble benyttet analyserer meningsinnholdet i de kvalitative intervjuene (Johannessen 2006). Til sammen 95 utsagn ble notert ned kronologisk, for deretter å bli koblet mot en kategori. Til slutt ble begrepene forsøkt gruppert i noen kategorier som det var mulig å sette et navn på. F eks kompetanse, personlige egenskaper eller motivasjon. Kategoriene ble sortert alfabetisk, og på den måten fikk hver kategori et visst antall utsagn knyttet til seg. Disse kategoriene ble grunnlaget for arbeidet med å lage spørsmål til spørreundersøkelsen. Dette arbeidet kalles en semantisk analyse, og inngår som et ledd i å operasjonalisere mine ideer (Haraldsen 1999). Fordelingen av antall utsagn pr kategori fremkommer av tabellen nedenfor.

Antall	Kategorier
2	Kultur
3	Rekruttering
4	Ekstern kommunikasjon (klientkommunikasjon)
6	Interorganisatorisk kommunikasjon
8	Ledelse (systemrepresentanten)
8	Metodebruk
8	Motivasjon
10	Kompetanse (individuell)
14	Strategisk styring (av ressursene)
15	Struktur og arbeidsdeling
17	Personlige egenskaper

Tabell 2 Oppsummering av kategorier fra kvalitativ undersøkelse

Å velge merkelapper eller kategorier var ikke alltid like enkelt. Et begrep hentet fra intervjuet kunne ha flere betydninger. Utsagnet "Mellomledelsen stanset informasjonen (frem til medarbeiderne)" kan knyttes til kategorien "Ledelse" og til kategorien "Intern kommunikasjon". Når spørsmålene skulle formuleres måtte derfor utsagn og kategori sees i sammenheng. Prosessen med kvalitative intervjuer, koding og kategorisering passer godt innenfor rammen av en induktiv metode. Ved å gå åpent og bredt ut, reduseres utsagn til kategorier, som videre samles innenfor temagrupper. I disse temagruppene ligger grunnlaget for å utlede teorier og modeller.(Johannessen 2006)



Figur 7 Modell for semantisk analyse av kvalitative data

2.3.3 SPØRREUNDERSØKELSEN – VALG AV VERKTØY OG FORMULERING AV PÅSTANDER

Med ønske om få svar fra en relativt stor gruppe respondenter var det nødvendig å bruke et elektronisk verktøy for produksjon, distribusjon og analyse. Valget falt på Survey Xact fra Rambøll Management. Dette verktøyet har en lav terskel for å ta det bruk, og krevde bare en dags opplæring. Undersøkelsen ble distribuert elektronisk via personlige eposter til de utvalgte respondentene. Ved å følge en lenke i eposten kom de direkte inn på world wide web, og adressen der spørreundersøkelsen var lagret. Respondentene var i eposten tildelt en unik nøkkel som gjorde det mulig å analysere svarene.

For å få frem de ønskede synspunkt, valgte jeg å formulere påstander istedenfor å åpne spørsmål. Dette var for å lette det senere analysearbeidet ved at respondentene ga standardiserte svar. Påstandene ble formulert med bakgrunn i den kvalitative undersøkelsen som er nevnt ovenfor. Ulempen med en slik tilnærming er at nyanser kan forsvinne, og de som svarer tvinges inn en allerede fastlagt struktur. Noen bakgrunnsvariabler var tilgjengelige fra arbeidsgivers lister over ansatte (alder, stillingskategori og kjønn). Dette ble det derfor ikke spurt om. Avslutningsvis i undersøkelsen var det med to spørsmål om medlemskap i en interesseforening og eventuell deltakelse på undervisningsseminar.

Alle påstandene hadde lukkede svaralternativ. Dette hindret respondenten i å gi uttrykk for kommentarer eller bemerkninger til de svarene de hadde avgitt. Det ville ha styrket datagrunnlaget vesentlig om de hadde fått noen åpne svaralternativ. Det hadde rent teknisk, vært mulig å legge til åpne svar, men det ble ikke gjort i denne undersøkelsen. For det første hadde jeg allerede gjennomført en kvalitativ datainnsamling. Det var gjennom denne jeg fikk grunnlaget til å formulere de 24 påstandene som spørreundersøkelsen består av. For det andre gjennomførte jeg først en pilottest der 9 av 10 testere svarte ($n=10$). I denne undersøkelsen ba jeg eksplisitt om tilbakemelding hvorvidt undersøkelsen var relevant, og om den på noe måte kunne forbedres. For det tredje så ville åpne svar fra 720 potensielle respondenter gjort analysearbeidet langt mer tidkrevende. Men som nevnt ovenfor, - åpne svar ville kunne utfylle datagrunnlaget på langt bedre måte. For å gjennomføre en slik kvantitativ undersøkelse i denne størrelsesorden ble det nødvendig å benytte et elektronisk verktøy for distribusjon. Skulle intervjuene blitt gjort på en annen måte, måtte det skje ved telefonintervjuer. Da ville kvaliteten på svarene blitt bedre, og misforståelser bli med hensyn til arbeidsområde (se nedenfor) ville blitt redusert. Slike telefonintervjuer ville kreve en stor stab for å bli gjennomført. Undersøkelsen fra Sverige om politiets innsats mot narkotikakriminalitet, ble gjennomført ved telefonintervjuer foretatt av politihøgskolestudenter. (Holgersson 2007)

2.4 BEGRUNNELSE FOR VALG AV METODE

Problemstillingen omfatter mange elementer. Den involverer forskjellige aktører og den omfatter en eller flere organisasjoner. Aktørene er individer representert ved polititjenestemenn, mellomledere, politisjefer. Men det er også politikere, innbyggere og rusmisbrukere. Det er journalister og medlemmer i interesseorganisasjoner. Det er i det hele tatt alle individer som har en eller annen befatning med narkotikaspørsmålet slik det griper inn i de norske samfunn på ulike måter. Av organisasjoner finnes det små og store grupper. Formelle og uformelle enheter i og utenfor politiet. Innenfor politiet kalles de formelle organisasjonene gruppe, team, avsnitt, divisjon, seksjon, driftsenhet, politidistrikt, direktorat eller departement. Men det finnes også et stort antall uformelle organiseringer i form av nært samarbeidende kolleger, kompetansenettverk, studienettverk osv.

I tillegg til alle disse individene og gruppene, eksisterer det relasjoner individene i mellom, og mellom individene og gruppene. Flere grupper kan ha relasjoner seg i mellom. Individene har også lik eller ulik adferd, og denne varierer ofte med hvilken situasjon (kontekst) individene befinner seg i. Individene kan ha ulik adferd avhengig av hvilken gruppe de tilhører. Den adferden som utøves i form av handlinger kan også være gjenstand for studier. Ofte vil man søke mønstre i disse handlingene (Martinussen, 1984)

I en tilnærming mot problemstillingen oppdager en da raskt at en må sortere, kategorisere og ordne alle elementene. Det er dette som vitenskapelig metode handler om. Det dreier seg også om å velge perspektiv. På hvilken måte bør en betrakte det uoversiktlige landskapet av individer, grupper, relasjoner, handlinger og eventuelle mønstre i disse?

Det vitenskapelige ligger i at en systematisk forsøker å ordne elementer og redusere det kaotiske til noe som den menneskelige evne kan begripe. Hva kan man studere i en analyse av ulike politienheter? På et mikronivå kan en f.eks se på samspillet mellom politimenn og -kvinner som jobber sammen på en ordensdivisjon som utgjør et fast organisert vaktlag. De samme individene deler den samme arbeidstiden og knytter tette bånd. Da vil deres sosiale relasjoner være et grunnfenomen. Innen sosiologien er det en retning at det kun er disse relasjoner som kan studeres, og at det summen av mange slike relasjoner som konstituerer sosial adferd og virksomheters utstrykk på et høyere nivå. Metodologisk individualisme er et begrep som ofte knyttes til Max Weber, og tar nettopp dette utgangspunktet (Weber c1978).

Denne problemstillingen fokuserer mer på en virksomhets resultatoppnåelse. Hva påvirker resultatene og hvorfor er det ulikheter mellom virksomhetene. Når studier av samhandling og sosiale relasjoner knyttes sammen trer de sosiale strukturer frem. Strukturer kan også kalles mønstre, og de

er mer eller mindre stabile. Det er dette som er utfordringen; - å se på den handlende aktøren og hvordan han påvirker eller påvirkes av de sosiale strukturer (Martinussen, 1984).

Et godt utgangspunkt for samfunnsvitenskapelige studier er derfor å begynne med det handlende individet eller aktøren som ofte brukes som merkelapp. Følgende definisjon (Martinussen, 1984) kan benyttes:

”Handling er den atferden som har en mening for individet, dvs atferd hvor den enkeltes ønske eller vilje i større eller mindre grad er med i bildet. (...) Fremmedord for det er intensjon eller intensjonal atferd. I samhandling tar altså de som er med, hensyn til hverandres handlinger og grunnene til disse.”

Motivasjonen for å samhandle varierer og kan være gjenstand for nærmere analyser. Bevisste eller ubevisste handlinger gir en dimensjon, mens handlingens egeninteresse kan gi en annen. Den andre dimensjonen kan da variere fra ren egoisme til ren altruisme. Motivasjonen for handling er ikke sjelden et bytteforhold, der verdien av det som byttes kan være i balanse eller i ubalanse. Et konkret eksempel som nevnes av en informant var en slikt bytteforhold som vedkommende ikke i oppfattet var i balanse. Arbeidsgiver ville ikke belønne ekstra innsats med mer lønn og ei heller stille en mobiltelefon til rådighet. Bytteforholdet ble opplevd i ubalanse, og da trakk den ene parten sitt bidrag tilbake i form av å levere en lavere ytelse.

Et sosialt mønster oppstår når utvekslingene av verdier repeteres. Disse mønstrene kopieres deretter av andre aktører og blir på den måten en oppskrift på hvordan grupper opptrer (Martinussen, 1984). Disse prosessene skjer gjennom en vekselvirkning mellom individ og omgivelser. Dette krever en bevissthet om felles interesser og felles forståelse (ibid). Felles interesser og forståelse blir viktige nøkkelord når aktører og grupper involvert i bekjempelse av narkotikakriminalitet skal studeres nærmere. Finnes det mønstre som fremtrer som tydelige og er det nettopp disse mønstrene som betyr noe, eller finnes det andre viktige mønstre som kanskje er vanskeligere å få øye på.

Samhandling og tydelige mønstre blir etter hvert et sosialt system forutsatt:

- en viss varighet i tid
- et felles fokus
- felles problemforståelse
- en avgrensning mot omgivelsene, og en klar indre sammenheng mellom delene i systemet

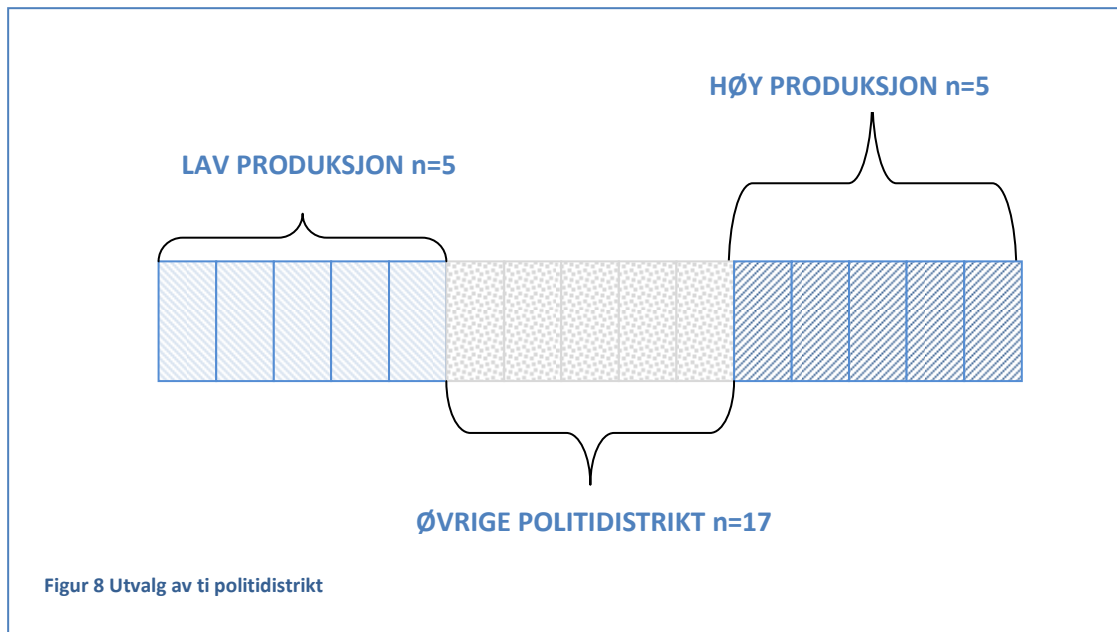
Sosiale system med klart definerte mål, og der aktørene handler i retning av dette målet blir til organisasjoner. Finnes det formelle regler som regulerer virksomheten i systemet er det tale om en formell organisasjon (Martinussen, 1984).

De sosiale strukturene er nevnt ovenfor av Martinussen som gir følgende definisjon: "Sosial struktur er de typiske og varige mønstre av samhandling som er basert på rollefordeling i et sosialt system og de regelmessige handlingsvalgene de utløses." Det synes som om denne forfatteren mener at handlingsvalgene utløses av strukturen i motsetning til Webers syn om at det er handlingene som etablerer strukturene.

Sosiale strukturer og mønstre handler om sosiale relasjoner. Disse kartlegges mest effektivt gjennom kvalitative undersøkelselser som intervjuer og feltstudier (observasjoner). Ønsket om å bekrefte kvalitative funn for en større populasjon gjøres mest effektivt gjennom kvantitative studier. Derfor har jeg valgt en kombinasjonsløsning i et forsøk på å forene de to ambisjonene.

2.5 UTVALGSSTRATEGI

Det var en ambisjon å gjennomføre en undersøkelse der analysen av svarene hadde ført til kunnskap, som kunne generaliseres til resten av politiet i Norge. Denne ambisjonen måtte av forskjellige årsaker modereres noe. For å kunne si noe om forskjellene på de distriktene som produserer mange narkotikasaker opp mot de som har lavere produksjon, ble valget å studere ytterpunktene. Fem av de distrikter som har høyest produksjon og fem av de som har lavest produksjon ble valgt ut. De øvrige 17 politidistrikt blir det da vanskelig å uttale seg om, med mindre de har kjennetegn som ligner på de 10 distrikter som ble undersøkt. I prinsippet kunne undersøkelsen blitt gjennomført på alle politiansatte som arbeider i Norge. Tillatelsen var til stede, og rent teknisk kunne listen over ansatte blitt importert inn systemet. Den viktigste grunnen til å la være har vært å redusere "spørreundersøkelsesstøy". Sendes det ut for mange slike undersøkelser, er det en fare for at fremtidige respondenter avstår fra å svare på undersøkelsen. En annen grunn er at det alltid blir noe feed-back fra respondenter som har kommentarer eller spørsmål av teknisk karakter. Jeg har valgt å besvare alle disse henvendelsene personlig. Hadde mer enn 7000 polititjenestemenn mottatt denne spørreundersøkelsen, ville det blitt en betydelig oppgave å svare alle.

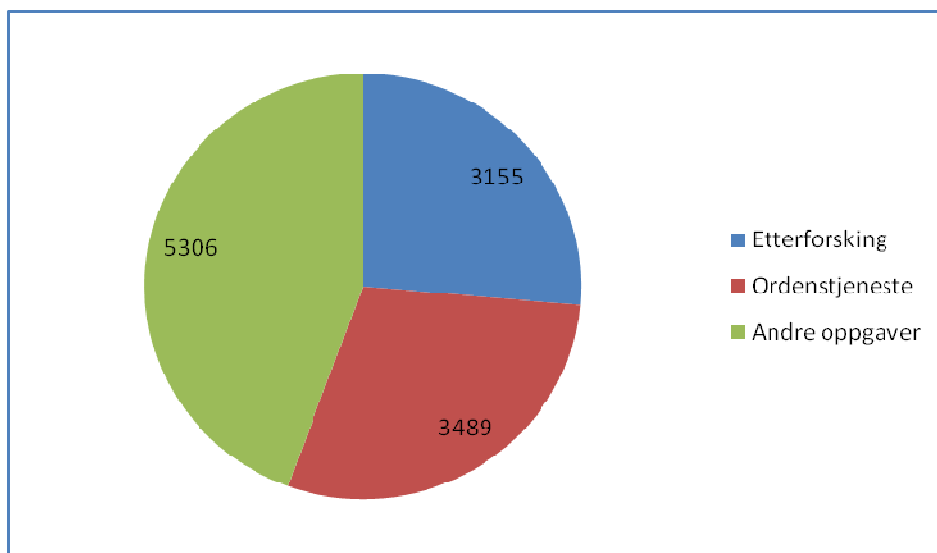


2.5.1 BEREGNING AV ANTALL ANSATTE INNEN ORDEN OG ETTERFORSKINGSTJENESTE

Antall årsverk i politiet har de siste 5 år ligget gjennomsnitt i underkant av 12000. Bemanningen har økt med ca 800 årsverk i perioden. (Politidirektoratet 2008) Dette inkluderer politiutdannede, jurister, administrative og andre. 2002 var 73% ble av disse årsverkene utført av politiutdannede, 5% av jurister og resten av administrative/andre. I 2007 ble andelen politiutdannede redusert til 65,5%, andelen av jurister var stabil, og administrative/andre økte tilsvarende (ibid).

Beregninger viser at av det totale antall årsverk benyttes 29,2% til ordenstjeneste, og 26,4% til etterforskning. Med en årsverksramme på 11950 gir det fordelingen; ordenstjeneste 3489 og etterforskning 3155. Dette er det totale antall årsverk i politiet. I oversikten nedenfor vil hovedvekten av de som arbeider innen etterforskning og ordenstjeneste være politiutdannet. Det var i denne gruppen de potensielle respondenter fantes. Årsverksrammen omfatter 27 politidistrikt, samt særorgan og Politidirektorat.

Andre oppgaver innen politiet kan være administrative oppgaver i form av ledelse og personalarbeid, forvaltningsoppgaver i form av f eks passutstedelse og oppgaver knyttet til den sivile rettspleie. Den sivile rettspleie er namsmannsoppgaver som f eks utleggsforretninger.



Figur 9 Fordeling mellom orden og etterforskning

2.5.2 PLAN FOR Å LAGE UTVALG OG GENERERE LISTE OVER RESPONDENTER

Utgangspunktet for å definere den teoretiske (og tilnærmet den faktiske) populasjonen (Jacobsen, 2005) blir alle polititjenestemenn som er ansatt i de 10 politidistriktene som undersøkelsen er rettet mot. Disse tilhører følgende stillingskategorier: Politibetjent (PB) 1, 2 og 3, Politiførstebetjent (PFB) og Politioverbetjent (POB). Ansatte i både lensmannskontorer, politistasjoner og andre driftsenheter som inngår i de utvalgte politidistriktene, danner den teoretiske populasjonen. For å kunne generalisere resultater fra denne undersøkelsen, må det utvalget som mottar spørreskjema være representativt for den populasjonen som skal beskrives. Den teoretiske populasjonen er tallfestet til 1920 tjenestemenn. Dette blir også den faktiske populasjonen, siden den omfatter absolutt alle som er registrert med et ansettelses- og lønnsforhold. Tallet er hentet fra Politidirektoratets personalsystem og gjelder alle som var i arbeid, og som mottok lønn pr 1. januar 2010. Politiansatte i Politidirektoratet, særorgan (Kripes, ØKOKRIM, PST m fl) er ikke regnet med.

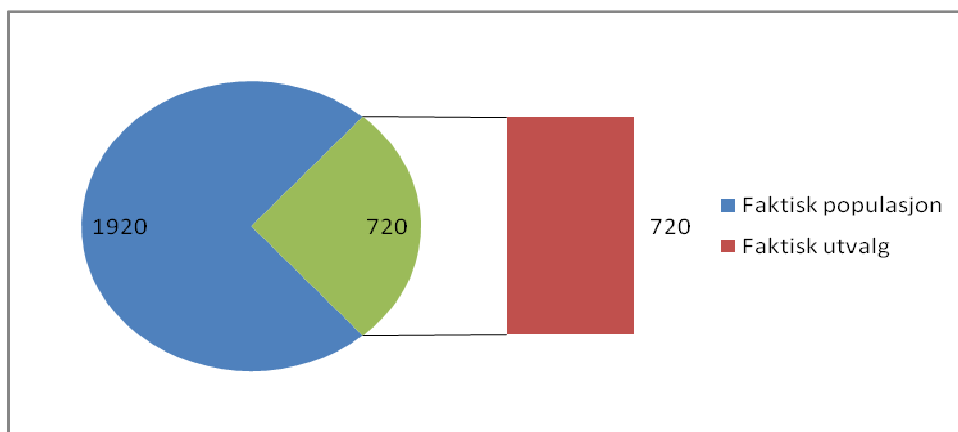
Politidistriktene i hele landet, har mellom 67 og 1580 polititjenestemenn ansatt. Median er 176, og gjennomsnitt er 261 tjenestemenn pr politidistrikt. Det totale antall ansatte i henhold til den totale årsverksrammen er ikke med i denne beregningen. I det totale tallet ligger administrativt personell, jurister, arrestforvarere, grensekontrollører m fl. Denne undersøkelsen er kun rettet mot politiutdannede.

For å redusere omfanget av respondenter, har jeg redusert utvalget til å gjelde de politidistrikter som har høyest og lavest produksjon av narkotikasaker. Hvis analysen skulle avdekke ulikheter mellom distriktene, er det sannsynlig at forskjellene vil fremkomme ved å sammenligne nettopp disse

politidistriktene. Gjennomsnittlig antall narkotikasaker pr 1000 innbygger i perioden 2004-2008 ligger til grunn for beregningen (SSB 2005-2009). Utvalget består av de fem politidistrikt som er registrert med mer enn 10,1 saker pr 1000 innbyggere (HØY). Blant disse er både store og små politidistrikter representert, og de er fra flere landsdeler. Tilsvarende er det valgt ut fem politidistrikt blant dem som har mindre enn 5 saker pr 1000 innbyggere (LAV). Flere landsdeler er representert også i denne gruppen. Til sammen 1920 tjenestemenn er ansatt i de ti distriktene. Dette blir å regne som den teoretiske populasjonen. Det er denne gruppen jeg vil rette undersøkelsen mot.

Oversikten over antallet politiansatte på landsbasis og hvordan disse fordelt mellom politidistriktene ble beregnet i en pivottabell. Fra denne tabellen ble forholdstallet (i prosent) beregnet i forhold til det totale antallet politiansatte (n=7051). De ti utvalgte distriktene fikk prosentandeler av det totale antall polititjenestemenn. Andelen varierte fra 1,2 % til 5,7 %. Fra hvert av de ti distriktene trakk jeg tilfeldig ut et forholdsmessig utvalg som til sammen utgjorde 720 respondenter. Alle politidistriktene ble justert ned til 37,5 % av sitt totale antall tjenestemenn (respondenter). Med et svarfravall på 40 %, ville jeg da sitte tilbake med et teoretisk utvalg på 432 respondenter.

Utvalget fra hvert politidistrikt er beregnet som et rent tilfeldig utvalg (randomisert). Utvalget på 720 tjenestemenn ble trukket gjennom en funksjon i Excel som genererer en tilfeldig tallrekke (Lotto-modell). En enkel test ble kjørt på forholdet mellom kjønn i den totale populasjonen av polititjenestemenn og i det faktiske utvalget. Blant alle polititjenestemenn i Norge pr 1.1.2010, var det 21,9 % kvinner og 78,1 % menn (n=7051) og i det faktiske utvalget var det 21,2 % kvinner og 78,8 % menn (n=720). Utvalget har således ingen sterk slagside når det gjelder kjønn blant respondentene.



Figur 10 Forhold faktisk populasjon -> faktisk utvalg

I det faktiske utvalget finnes det respondenter som ikke har arbeidsoppgaver eller erfaring for å uttale seg om arbeid med narkotikasaker. For å ha personlige erfaringer om hvordan arbeidet med narkotikasaker driver *i dag*, har jeg lagt til grunn at tjenestemenn enten må arbeide med *ordens-*

tjeneste, etterforskning eller etterretning. Et visst antall tjenstemenn jobber med instruksjon, er på tjenestekontor eller sitter på operasjonssetralen. Disse kommer sjelden eller aldri i direkte kontakt med narkotikasaker. Det var ikke mulig å filtrere disse tjenstemennene bort fra listene til Politidirektoratet, for slik informasjon finnes ikke sentralt. Undersøkelsen innledes derfor med et spørsmål om hvilke oppgaver respondenten har, og om noen av disse utgjør mer enn 50 %. Hvis respondenten ikke var i målgruppen ble han sendt direkte til avslutningssiden i undersøkelsen. De som svarte at de f eks arbeidet mer enn 50 % med administrativt arbeid, vil dermed inngå i en del av frafallsgruppen.

2.6 UNDERSØKELSENS SETTING

Undersøkelsen ble gjennomført i tiden 5. til 21. mars 2010. Aktiviteten rundt omkring i politidistriktene er normal på denne tiden av året. Budsjett for inneværende år er fordelt og kjent. Likeså er produksjonsmålene som skal oppfylles i løpet av året fastsatt. I 2009 var store deler av ansatte i norsk politi involvert i en konflikt med arbeidsgiver. En avtale om arbeidstid og unntak fra denne utløp sommeren 2009, og partene oppnådde ikke enighet om en ny avtale. I perioden da konflikten pågikk opplevde politidistriktene at tjenstemennene ikke meldte seg frivillig til overtidsoppdrag. Etter at denne konflikten fant sin løsning har produksjon løpt normalt. Det er en risiko at oppfatninger fra denne konflikten kan ha påvirket respondentenes svar. Det hele ligger mer ca 9 mnd tilbake i tid, og det er ikke kommet inn kommentarer på undersøkelsen som tyder på at konflikten kan ha påvirket svarene.

2.7 BESKRIVELSE AV DATAINNSAMLINGSPROSESSEN

2.7.1 FORBEREDELSE – SØKNADER OG GODKJENNING

En undersøkelse med dette innholdet og omfanget krever godkjenning. Først og fremst ga Politidirektoratet en generell tillatelse til å gjennomføre den store spørreundersøkelsen. (vedlegg 7.2) For å få utlevert elektroniske lister over alle ansatte med politibakgrunn i politiet, måtte jeg redegjøre for sikkerhet og oppbevaring av den utleverte informasjonen. Personopplysningsloven stiller formelle krav til hvordan undersøkelser skal gjennomføres. I lister over respondenter inngår det en epostadresse som kan identifisere polititjenestemennene. Sammen med denne opplysningen finnes det opplysninger om tjenestested og alder. Slik informasjon regnes som personopplysninger. De er imidlertid ikke sensitive siden de ikke inneholder opplysninger om rase og etnisk bakgrunn eller religiøst/politisk ståsted. Ei heller er det opplysninger om fagforening, seksuelle forhold, helseforhold eller opplysninger om straffbare forhold (Johannessen 2006). Da blir ikke undersøkelsen konsesjonspliktig, kun meldepliktig til Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS (NDS). Denne

undersøkelsen er meldt og godkjent av NDS, prosjekt nummer 23589. Godkjenningen innebærer at epostadresser som kan knytte respondentene til sine svar, må slettes innen 31. desember 2010.

2.7.2 PILOTTEST AV SPØRREUNDERSØKELSEN

Spørreundersøkelsen med full funksjonalitet ble sendt elektronisk til ti medarbeidere som en pilottest. Ni av disse svarte på undersøkelsen, og de fleste ga tilbakemelding på følgende spørsmål.

- Fungerte lenken og spørreskjemaet rent teknisk?
- Var innholdet (påstandene) klare og tydelige?
- Var innholdet relevant for deg og ditt arbeid?
- Kunne undersøkelsen forbedres på andre måter?

Tilbakemeldingen fra enkelte handlet om tekniske problemer. Politiets datanettverk er lukket, og kommunikasjon mot webbaserte dataservere kan noen ganger by på problemer. Med unntak av en påstand var pilottesterne enige om at påstandene var klare, tydelige og i all vesentlighet relevante. Dette gjaldt spesielt påstanden om at det kan foreligge en risiko for selv å bli anmeldt ved stans, kontroll og ransaking i narkotikasaker. Her reagerte enkelte på formuleringen. Det er i utgangspunktet en lovlig tjenestehandling som beskrives, og da mente de det var unødvendig å fokusere på at dette kunne oppfattes som ulovlig (Påstand nr 13). Enkelte spørsmål ble av noen omtalt som for generelle.

Nedenfor gjengis noen av tilbakemeldingene pilottesterne ga:

- "Skjemaet og linken fungerte bra. Jeg syns innholdet var bra og relevant for meg og mitt felt. Antar jeg brukte ca 5 minutter på skjemaet. Syns undersøkelsen virker bra og interessant."
- "Alt fungerte helt greit, rent teknisk. Jeg brukte i underkant av fem minutter på undersøkelsen. Påstandene var greie. Når det gjelder relevans var det på side 4 og 5 nr. 1 et par spørsmål som er mer relevant for ordensstyrken. Var lite relevant for spesialavdelinger som kontinuerlig jobber med nark som fagfelt."
- "Var innholdet (påstandene) klare og tydelige? Ja, har sjelden gjennomført en undersøkelse i politisammenheng der jeg har følt meg så sikker på hvilket svaralternativ som passet."
- "Når det gjelder påstandene så var de bra. Et par kommentarer. Å risikere betyr i min verden sannsynlighet for en konsekvens, (risikere å bli anmeldt for ulovlig ransaking) kanskje flisespikkeri, men jeg ville brukt ordet sannsynlighet for / sjanse for å bli anm. Det å bli, enten berettiget eller uberettiget anmeldt er vel en negativ konsekvens uansett. Det er slik jeg leste påstanden."

- "Jeg tolket avstanden mellom enig/uenig til svært enig/uenig som ganske stort. Det er ikke noe mellom denne delingen."
- "Det er bra at du har med relevans. Det gjør det enkelt å hoppe over disse sakene."
- "På et sted nevner du hele rekken fra seksjon, avsnitt og gruppe. På min seksjon er det ett avsnitt hvor lederne prioriterer narkotika høyt. Disse mener at den øvrige ledelse og bemanning ikke er særlig interessert i narkotika. Kanskje en spissing her hjelper på et mer tydelig bilde av det du er på jakt etter."

2.7.3 DISTRIBUSJON OG OPPFØLGING

Epost med lenke til Survey Xact ble sendt ut den 5. mars 2010 til 720 respondenter. Umiddelbart etter begynte svarene å komme inn. Mot slutten av neste arbeidsuke falt svarfrekvensen betraktelig. Den 14. mars 2010 sendte jeg ut en påminnelsemelding på epost til 467 respondenter som ennå ikke hadde svart. Da svarprosenten nådde 60 % den 21. mars 2010 ble undersøkelsen stengt for å inngi svar. Da hadde 432 polititjenestemenn svart.

2.7.4 FRAFALL

Den teoretiske (og faktiske) populasjonen er i denne undersøkelsen alle polititjenestemenn som arbeider i 10 ulike politidistrikt. Det er fra denne gruppen utvalget på 720 respondenter er gjort. For å heve presisjonsnivået ble dette utvalget ytterligere spisset gjennom to kvalifiseringsspørsmål. De som fikk lov til å besvare påstandene var de som var utdannet før 2008, og som arbeider mer enn 50% med enten ordenstjeneste, etterforskning eller etterretning. Dette er majoriteten av gruppen polititjenestemenn. Utvalget av respondenter er gjort av alle ansatte som mottok lønn pr 1. januar 2010.

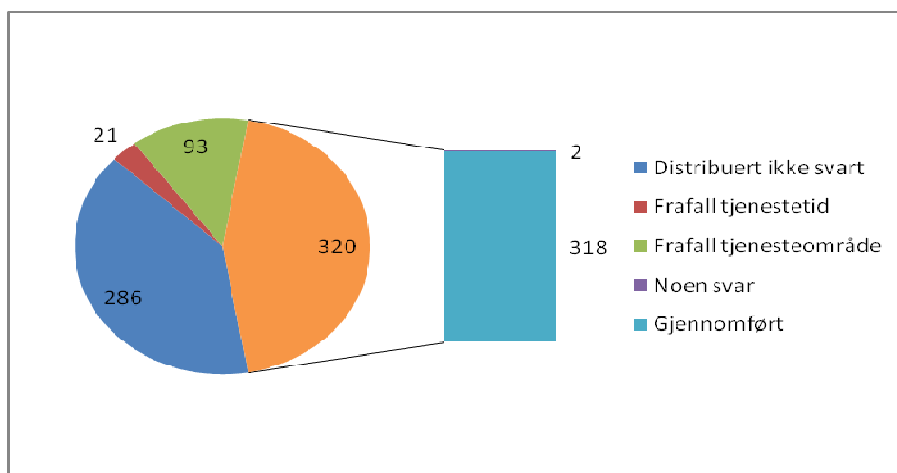
I en større kvantitativ undersøkelse er det av ulike årsaker ikke praktisk mulig å få svar fra alle respondenter (Jacobsen 2005). I selve utvalget vil det finnes personer som ikke kan, eller vil svare på spørsmål. Dette er særlig gjeldende når det man bruker spørreskjema som distribueres elektronisk via epost. For de som velger å svare så, er noen utenfor gruppen man ønsker svar fra, og disse blir også en del av frafallet.

Den listen som utvalget ble trukket fra er i utgangspunktet en fullstendig oversikt over alle ansatte i de aktuelle politidistrikt. Siden det ikke fremkommer av listene hvilken type oppgave de har til daglig, eller når de ble uteksaminert fra Politiskolen/ Politihøgskolen, så måtte innledningsspørsmålene avklare det.

I tillegg viste det seg å være tre epostadresser som ikke var aktive. En forklaring kan være at vedkommende hadde sluttet i politiet i løpet av de siste månedene, eller at epostadressen hadde blitt endret. Disse tre utgjorde kun 0,4 % av det totale antallet, og ville ikke påvirke sluttresultatet i nevneverdig grad.

Undersøkelsen ble sendt ut via epost til hvert enkelt individ, og det ble forklart at det var frivillig å svare. Ytterligere tre personer svarte at de ikke ønsket å delta i undersøkelsen. Begrunnelsen var at de kjente lite til fagområdet. 11 respondenter (1,5 %) hadde en automatisk svartjeneste som opplyste at de ikke var på jobb i den perioden undersøkelsen var åpen.

Spørreskjema verktøyet viste at undersøkelsen var distribuert til 286 (39,7 %) respondenter som ikke hadde svart. De 17 som er nevnt ovenfor inngår i denne kategorien. Det er ikke mulig å fastslå hvorfor de ikke har svart. Det er grunn til å anta at de enten ikke har lest eposten (er fraværende) eller ikke ønsket å besvare (ikke tid, ikke interesse etc). To respondenter (0,3 %) begynte på undersøkelsen uten å fullføre. Begge tilhørte gruppen som skulle inn (etterforskere), men de fullførte ikke undersøkelsen av ukjente årsaker. De besvarte de kun to første spørsmålene. Ytterligere et planlagt frafall utgjøres av de som ikke ble uteksaminert fra Politiskolen/Politihøgskolen etter 2008. Dette utgjorde 21 respondenter (2,9 %). Årsaken til at disse ble utelatt var at besvarelsene skal sees i sammenheng med oppnådde resultater som ligger flere år tilbake i tid. Et av spørsmålene har bl a en tidshorisont på tre år. Da blir det unaturlig å spørre en politibetjent som kun har ca 10 mnd erfaring etter eksamen.



Figur 11 Beregning av frafall

Neste frafallspost handlet om de som hadde annet type arbeid (> 50 %) enn ordenstjeneste, etterforskning eller etterretning. 28 respondenter (3,9 %) rapporterte at de hadde administrativ tjeneste, mens 65 (9,0 %) valgte alternativet "Annet". Her kunne de skrive inn hvilke

arbeidsoppgaver de hadde, og etter svarene å dømme kunne flere ha valgt en av de første tre kategoriene som inngikk i det faktiske utvalget (orden, etterforskning og etterretning) Ved inngangen til spørreundersøkelsen ble fordelingen slik:

Beskrivelse	Antall	Prosent
Distribuert ikke svart	286	39,7 %
Noen svar	2	0,3 %
Gjennomført besvarelsen	432	60,0 %
Totalt	720	100,0 %
Frafall erfaringstid	21	21,0 % av 434
Frafall tjenesteområde	93	22,5 % av 413
Faktisk utvalg	318 *)	44,1 % av 720

*) Besvarte alle spørsmål

Tabell 3 Oversikt over frafall

2.8 DISKUSJON AV DATAS GYLDIGHET OG PÅLITELIGHET

Kunnskap som er fremskaffet gjennom vitenskapelige metoder stilles det krav til. Det er nettopp det som er kjernen ved det vitenskapelige. De konklusjoner som fremsettes må ikke ha større rekkevidde enn hva det vitenskapelige opplegget tillater. Hva som er sannhet for en gruppe mennesker behøver ikke være det for en annen gruppe. De vitenskapelige kravene rettes mot en undersøkelses gyldighet og pålitelighet. Det er også vanlig å benytte begrepene validitet og reliabilitet om de samme begrepene, men jeg velger å bruke gyldighet og pålitelighet.

Man skiller ofte mellom (1) begrepsmessig gyldighet, (2) intern gyldighet og (3) ekstern gyldighet (Jacobsen 2005). Den begrepsmessige gyldigheten handler om at undersøkelsen måler det den har til hensikt å måle. Måler den hva som påvirker produksjonen av narkotikasaker i politidistriktene? Er påstandene som er fremsatt egnet til å lokke frem synspunktene fra flere hundre polititjenestemenn i Norge? Har de lik forståelse av det skriftlige innholdet?

Her har den metoden som er benyttet vært innrettet nettopp mot den begrepsmessige gyldigheten. For det første så er påstandene formulert på bakgrunn av seks kvalitative intervjuer, som er kodet og deretter analysert. For det andre er det gjennomført en pilottest av undersøkelsen der 9 av 10 ga tilbakemelding på undersøkelsen. Det kom ingen sterke tilbakemeldinger om at testgruppen ikke forsto påstandene. Enkelte nevnte at ikke alle påstandene var like relevante for alle, men det gikk ikke på forståelsen. For det tredje kom det heller ikke inn synspunkter fra de øvrige respondentene om at de hadde misforstått påstandene. Og til sist så har jeg arbeidet i over 25 år i politietaten, og

har en viss erfaring med hvordan jeg bør formulere meg overfor kolleger slik at en oppnår en intersubjektiv forståelse. Derfor legger jeg til grunn at undersøkelsen i tilstrekkelig grad oppfyller kravene til begrepsmessig gyldighet. Skulle kravene til denne gyldigheten heves ytterligere måtte formuleringene i påstandene spisses. Likeledes måtte fenomen som respondentene skulle beskrive, konkretiseres i større grad i form av tid og sted. En slik tilnærming ville gått på bekostning av intersubjektiviteten, med mindre undersøkelsen hadde blitt tilpasset flere forskjellige målgrupper. Dette hadde også skapt større utfordringer i forhold til å analysere resultatene. Analysen holdes opp mot de samlede resultatene i fem politidistrikt, og på dette analysenivået blir nødvendigvis presisjonsnivået noe lavere.

Intern gyldighet dreier seg om det finnes kausale sammenhenger i det datamaterialet som er samlet inn. Hvis to eller flere variabler samvarierer kan det bidra til å styrke den interne gyldigheten. Men det er verdt å merke seg at samvariasjon ikke er identisk med sammenheng. Da må det oppfylles krav om rekkefølgen i et årsaks – virkningsforhold, og andre relevante påvirkningsfaktorer må utelukkes (ibid). Dette innebærer at det er vanskelig å konkludere med at det er kausale sammenhenger tilstede. Rent metodisk kan metodetriangulering benyttes. Dette er beskrevet et annet sted i denne avhandlingen, og jeg legger ikke til grunn at den metodiske tilnærmingen i denne undersøkelsen oppfyller kravene til metodetriangulering, selv om det er visse likhetstrekk. Intern gyldighet styrkes også gjennom teori eller tilsvarende undersøkelser. I tolkningen og bearbeidingen av resultatene blir relevant teori tatt med i vurderingene. Det er også resultater i deler av den svenske undersøkelsen som harmonerer godt med de resultater som fremkommer i denne avhandlingen, bl a at det finnes politidistrikt som veldig liten grad arbeider med narkotikakriminalitet.

Den eksterne gyldigheten kan ikke strekke lenger det der grunnlag for i metode og utvalg av respondenter. Som det fremgår under pkt 2.5 Utvalgsstrategi i denne rapporten, var det et ønske om å kunne generalisere resultatene for hele det norske politiet. Denne ambisjonen ble redusert på bakgrunn av at utvalget ble begrenset til 10 politidistrikt. "Vi kan aldri generalisere til noe annet enn den populasjonen utvalget er trukket fra, og til det tidspunktet undersøkelsen er foretatt på" (Jacobsen 2005). Siden utvalget er trukket fra 10 av 27 distrikt, kan konklusjonene bare gjelde de 10 distriktene. Men siden disse representerer ytterpunktene i produksjon av narkotikasaker, får de allikevel en verdi. Undersøkelsen ble gjennomført i mars 2010, mens de produksjonstallene de analyseres opp mot ligger flere år tilbake. Dette kan gi undersøkelsen en slagside, men det er tatt hensyn til det i bl a valg av respondenter (med en viss erfaring), og gjennom formuleringer av påstander som. "Min nærmeste leder har i løpet av de siste tre årene..." Dette var den første påstanden i undersøkelsen, og indikerte overfor respondentene hvilket tidsperspektiv som ble lagt til

grunn. Skulle man generalisere funnene på hele politiet måtte utvalget blitt trukket fra hele populasjonen, men det ville i denne sammenheng gått ut over antall respondenter fra hvert politidistrikt. Slik undersøkelsen ble lagt opp, er det dannet et godt grunnlag til å konkludere om tilstanden i resten av de 10 politidistriktene som inngår i undersøkelsen.

Den eksterne gyldigheten kan styrkes gjennom en enkel frafallsanalyse. Hvis det ikke er systematiske frafall fra de enkelte distriktene, så er det lettere å argumentere for at resultatene kan generaliseres på alle de 10 distriktene. I dette tilfellet viste frafallsanalysen et frafall i et distrikt som var ca 5 % større enn det som var tilfelle for de andre distriktene. Det er uvisst hva dette skyldes. Et annet distrikt hadde et frafall som var ca 5 % mindre enn det som var tilfelle for de andre distriktene. Begge disse distriktene med avvik ligger i samme kategori (høy-produserende distrikt), og dermed vil avviket kunne nulles ut i analysefasen. Frafallsgruppen hadde en gjennomsnittsalder på 43,2 år (median 43). Dette er noe høyere enn de som valgte å besvare undersøkelsen der gjennomsnittsalder var 41,4 år (median 41).

Distrikt	Frafall	Prosent av frafallet	Prosent av 720
AGNALT	74	25,9 %	20,9 %
GULLÅS	16	5,6 %	4,5 %
HELLESYLT	19	6,6 %	5,4 %
MIDHALL	27	9,4 %	8,0 %
NORDBERG	17	5,9 %	7,1 %
NOBSRUD	6	2,1 %	5,3 %
NOTNES	30	10,5 %	9,5 %
SUMDAL	22	7,7 %	7,3 %
VENSTØL	42	14,7 %	14,9 %
ØSKRIM	33	11,5 %	16,9 %
Totalt	286	100,0 %	100,0 %

Tabell 4 Frafallsanalyse

Helt avslutningsvis så kan det ligge ytterligere en slagside til den eksterne gyldigheten i frafallsgruppen. Hvis de ikke er spesielt interessert i saksområdet narkotikakriminalitet, så er det mulig at de lar være å besvare undersøkelsen. Dette kunne ha vært avdekket ved å gjennomføre undersøkelsen på nytt ved å henvende seg direkte til et representativt utvalg av de som ligger i dette frafallet. Hvis analysen av disse samsvarer med analysen av de øvrige respondentene, så ville det styrke den eksterne gyldigheten.

Påliteligheten til en undersøkelse påvirkes av formulering av påstander, svaralternativ, konteksten undersøkelsen er foretatt i (Jacobsen 2005). En spørreundersøkelse som foretas uten ansikt til ansikt kontakt med respondentene kan i liten grad påvirkes av den som foretar undersøkelsen. Kontakten, og muligheten til å påvirke respondentene ligger i så fall i den skriftlige kommunikasjonen med polititjenestemennene.

Gjennom spissingen av respondentgruppen på de to inngangsspørsmålene (erfaring etter eksamen på PHS og tjenesteområde) ble respondenter som eventuelt kunne svart tilfeldig på påstandene fjernet. Dette har bidratt til å heve graden av undersøkelsens pålitelighet. Det samme er oppnådd ved at analysen i størst mulig grad er basert de som har en mening om et fenomen, dvs de som er enige/svært enige og uengige/svært uenige. De som er usikre på hva de skal svare kan velge vet ikke/ikke relevant eller verken eller.

En annen side av pålitelighet i denne undersøkelsen ligger i kriminalstatistikken. Den utarbeides av Statistisk Sentralbyrå på bakgrunn av tall som hentes fra STRASAK⁵. Hvert enkelt politidistrikt fører inn alle anmeldelser i STRASAK, og de koder sakene med koder som referer til de ulike straffebud. Historisk har det eksistert forskjellige former for registreringspraksis. En historie fra et politikammer illustrerer dette. Den ligger mange ti-år tilbake i tid og alle straffesaker ble ført for hånd i en stor protokoll. Det var kun de sakene man hadde til hensikt å gjøre noe med som ble ført i protokollen. Det fantes ikke noe nasjonalt register, og statistikken tjente heller ikke noen hensikt. Det var derfor unødvendig å bruke tid på å journalføre saker som ikke førte frem. I denne perioden begynte arbeidsgivere å utbetale lønn til lønnskonto. Arbeiderne måtte åpne konto i en bank, og de måtte ha sjekkhefte. Da oppsto det en ny kriminalitetsform; - sjekkbedragerier. Sjekkhefter ble stjålet, og sjekkene ble hevet på ulike steder. Disse forholdene ble selvsagt anmeldt til politiet som bedragerier. Ved dette politikammeret som denne historien er hentet fra, ble dette registrert som et forhold, nemlig tyveri av sjekkhefte. Når kravene til innrapportering til Justisdepartementet kom, fortsatte man denne praksisen. Ved et annet politikammer etablerte de en annen praksis. Først ble det opprettet sak når sjekkheftet ble meldt stjålet. Deretter opprettet de en ny sak for hver benyttet sjekk de mottok fra banker og forretninger. Var sjekkheftet fullt ble dette registrert som 21 saker hvorav en sak gjaldt tyveriet og resten var bedragerier. Dette bidro til at kriminalitetsstatistikken ble svært ulik for de to politikamrene.

Et narkotikabeslag i form av f eks 10 gram amfetamin hos en person kan registreres som flere straffesaker. Dette avhenger av omstendighetene rundt beslaget, hva siktede forklarer og hva påtalemyndigheten finner bevis for. Det er uansett et kjøp, og det er oppbevaring. Hvis vedkommende hadde solgt deler av partiet kan han også rammes for salg. Hvis noe er brukt av ham

selv, kan det registreres som egen sak. Dette er slik systemet med registrering av straffesaker er bygget opp, og det er slik strukturen med straffebudene fungerer. En hendelse kan bestå av flere handlinger som rammes av ulike deler av straffebudet eller av flere straffebud. Systemet har vært slik i svært mange år, og registreringspraksis er ikke i fokus i denne undersøkelsen. Det finnes ikke noen holdepunkter i denne undersøkelsen for å hevde at det eksisterer betydelige forskjeller i registreringspraksis. Det kan allikevel ikke utelukkes. Det er i denne sammenheng verdt å nevne at hvert enkelt politidistrikt står under oppsyn av både Politidirektorat og Høyere påtalemyndighet. Disse myndighetene avholder regelmessige inspeksjoner i politidistriktene, der de går inn konkrete straffesaker for å kontrollere blant annet kvalitet.

2.9 ETISKE DRØFTELSE

2.9.1 UTFORDRINGER KNYTTET TIL FORSKNINGSETIKK OG SIKKERHET

En masteravhandling er et produkt det skal stilles vitenskapelige krav til. Dette inkluderer krav til forskningsetikk og sikkerhet. I tillegg stilles det personvernkrav dersom bruk av personopplysninger inngår i datagrunnlaget (Johannessen 2006). Grunnleggende forskningsetikk knyttet til innhenting av empiri i kvalitative eller kvantitative opplegg dreier seg om informasjon til de objekter som lar seg intervju eller til de respondenter som svarer på en spørreundersøkelse. I tillegg handler det om hvordan opplysningene brukes i ettertid i analyser og rapporter. I mindre kvalitative studier kan utvalget være så lite at man kan på tross av anonymisering kan identifisere konkrete respondenter på ut fra bakgrunnsvariabler. F eks politimann mellom 50 og 55 år, som arbeider på en arbeidsplass med færre enn 10 ansatte, og som er skilt (Jacobsen 2005). Det siste vil ikke skape noen etiske problemer i denne undersøkelsen. Utvalget spørreundersøkelsen er sendt ut til er relativt stort, slik at enkeltindividene "forsvinner" i mengden.

Siden respondentens svar skal samles på distriktsnivå, blir politidistriktet analyseenheten. Det er valgt ut fem distrikter som representerer hver sin "pol" i resultatsammenheng. Disse distriktene nevnes ikke med sitt navn, kun med et alias. De kan imidlertid, for de som ønsker det, identifiseres ved å lese kriminalstatistikken som er offentlig tilgjengelig informasjon.

De viktigste forskningsetiske sidene ved innsamling av empiri er a) informert samtykke, b) krav til privatliv og c) krav til å bli korrekt gjengitt (Jacobsen 2005). Krav til privatliv og idenfisering er nevnt ovenfor. Det siste punktet c), har mindre relevans i en kvantitativ studie, all den tid svar og analyse foregår elektronisk. En svekking av dette kravet ville i en elektronisk spørreundersøkelse med lukkede spørsmål måtte innebære en bevisst manipulering av data for å forandre analyseresultatet.

Informert samtykke har en stor verdi i kvalitative studier med intervjuer eller deltakende observasjon. Her må det undersøkende objekt vite hva forskeren skal bruke opplysningene til, og hvilke farer som er knyttet til det (Jacobsen 2005). I en kvantitativ undersøkelse som kun består av lukkede spørsmål ligger mye av informasjonen til respondenten i spørsmålenes (påstandenes) formuleringer. Allikevel er det viktig å understreke innledningsvis at det dreier seg om å delta i en frivillig undersøkelse som utføres som ledd i en utdanning.

Et informert samtykke består av fire elementer (Jacobsen 2005). Respondenten må ha *beslutningskompetanse*. Med dette menes at vedkommende må være i stand til å ta stilling om man frivillig vil være med på undersøkelsen. Denne undersøkelsen er rettet mot polititjenestemenn, og da må det legges til grunn at de har evne til vurdere om de vil delta eller ikke. Det skal være *frivillig* å delta i undersøkelsen. Dette fremkommer av introduksjonsbrevet hvor respondenten anmodes om å bruke ca 5 minutter til å svare på noen spørsmål. Situasjonen undersøkelsen finner sted i, styres fullt og helt av respondenten, utenfor forskerens kontroll. Således har vedkommende full frihet i denne undersøkelsen. Videre må respondenten ha *full informasjon* for å kunne ta stilling om han vil delta eller ikke. Jakobsen (ibid) modererer dette til et krav om at forskeren må gi tilstrekkelig informasjon. I denne undersøkelsen blir respondenten informert om at det handler om datainnsamling til en masteravhandling der politiets arbeid med narkotikasaker er tema. Ellers taler de lukkede spørsmålene for seg selv, og respondenten må løpende vurdere om han vil svare eller ikke. Det siste kravet til informert samtykke kan det være vanskelig for forskeren å vurdere, nemlig kravet om *forståelse*. Respondenten må fullt ut forstå den informasjon som blir gitt. Det kan ikke forskeren vite, all den tid han ikke befinner seg på samme sted som respondenten. Det som kan bringe noe mer klarhet i *forståelsen* er de tilbakemeldinger som respondentene i pilottesten ga.

Som ansatt i politiet har jeg dessuten taushetsplikt etter politilovens § 24⁶. Den pålegger meg å beskytte den informasjonen jeg får tilgang til gjennom mitt arbeide. Selv om dette prosjektet foretas i privat regi, gjøres det i forståelse med egen politimester og Politidirektoratet.

2.9.2 NÆRHET TIL PROBLEMSTILLINGEN – ET PROBLEM?

Å forske på egen organisasjon og egne kolleger innebærer noen utfordringer. Forskere flest søker distanse til sine forskningsobjekter. Vitenskapelig metode skal ideelt sett være så objektiv som mulig. Bildet er dog noe mer nyansert, men skal man beskrive sentrale karakteristika ved forskning vil begrepet *distansert* være mer dekkende enn begrepet *nært*. I et masterstudium som er *erfaringsbasert* må forskningsarbeidet nødvendigvis være preget av *erfaring*. Denne erfaringen er min egen yrkeserfaring. Valg av tema og problemstilling til masteravhandlingen er hentet fra mitt

eget fagområde, og dermed blir også denne delen av studiet erfaringsbasert. Jeg ønsker å belyse sider av mitt eget yrke og min egen organisasjon, og derfor får min egen erfaring en ganske stor relevans.

Når arbeidet samtidig skal være forskningsbasert, blir spørsmålet hva er det som eventuelt gir den erfaringsbaserte masteravhandlingen en utilsiktet eller ubevisst slagside? Jens Carl Ry Nielsen og Pål Repstad skriver i boken Dugnadsånd og forsvarsverker (Repstad c2004) at det kan være vanskelig å anlegge et tilstrekkelig overblikk, - "man kan vanskelig se skogen for bare trær". Når man står midt oppe i problemstillingen (bokstavelig talt) blir det vanskelig å se helheten. Det er imidlertid ikke to tilstander her. Det er mulig å innta ulike perspektiver – til ulike tider. Øvede profesjonelle utvikler over tid evne til refleksjon. Refleksjon i handling eller kanskje mer over handling (Schön 2001) tyder på at praktikerer reflekterer egen handling mot noe. Dette noe, må forutsette at han velger et perspektiv med noe distanse til egen handling. Således blir ikke praktikerer, eller forskeren som undersøker egen arbeidsplass helt uten distanse til arbeidsområdet. Spørsmålet som gjenstår er om det er tilstrekkelig distanse.

Ry Nielsen og Repstad nevner videre at sider ved intervjusituasjoner kan føre til problemer for den som skal samle data (Repstad c2004). Intervjuobjekter kan legge bånd på seg, eller forutsette at forskeren kjenner svaret. Dette kan føre til upresise svar, og verste fall feilslutninger. Det er langt verre er om forskeren legger bånd på seg for ikke å avsløre uheldige forhold på en arbeidsplass eller i en organisasjon. Motsatte situasjoner der forskeren utleverer uheldige omstendigheter på en arbeidsplass, kan ha være påvirket av andre motiver enn ren forskning.

Fordelene ved å jobbe i den organisasjonen man undersøker er klare. Det går mye mindre arbeid med for å skaffe informasjonen til veie. Forskeren kjenner irrgangene i de ulike virksomhetene, og vet hvilke knapper som det skal trykkes på for å få tilgang til relevante data. Kommunikasjon og dialog går mye lettere, og misforståelser unngås (ibid). I tillegg ligger det et element av engasjement i det å forske på egen arbeidsplass. Kunnskapen man samler blir direkte matnyttig i ens senere karriere. Det åpner seg en mulighet til å studere fenomen man opplever daglig. Mens arbeidslivet for veldig mange arbeidstakere oppleves hektisk, sammensatt og noen ganger overfladisk, gir forskning på egen arbeidsplass en mulighet til å fordype seg grundig i et enkelt fenomen.

3 DATAANALYSE

I dataanalysen ønsker jeg å gjennomgå alle data som har vært tilgjengelige både av kvantitativ og kvalitativ art. I denne sammenheng behandles data som er innhentet i form av offentlig statistikk og data som er innhentet av meg i form av intervjuer og spørreskjema. De ulike datakildene kan bidra til å belyse problemstillingen på ulike måter. Grunnlaget for å sammenligne politidistrikt med høy og lav produksjon av narkotikasaker hviler på den forutsetningen at det finnes narkotikakriminalitet i alle de ti politidistriktene som er med i undersøkelsen. Derfor trekker jeg inn data om kommunestørrelser, mengden av politiutdannet personell i distriktene og forekomsten av narkotikamisbruk. Der nest sammenligner jeg aldersvariabelen på de polititjenestemennene med bakgrunn i den svenske undersøkelsen som sier at mindre erfarne polititjenestemenn er mer produktive enn eldre (Holgersson & Knutsson 2008). Så oppsummerer jeg den kvalitative undersøkelsen der jeg intervjuet seks polititjenestemenn, før jeg til slutt behandler de kvantitative data som fremkom under spørreundersøkelsen som ble besvart av mer enn 300 polititjenestemenn fra ti ulike politidistrikt.

3.1 KOMMUNESTØRRELSER, BEMANNING OG FOREKOMSTEN AV NARKOTIKAMISBRUK

De politidistrikt som inngår i denne undersøkelsen, dekker alle flere kommuner. Det er bare Oslo politidistriktets grenser som er identiske med grensene til Oslo kommune. I de øvrige politidistriktene kan det inngå flere tiltalls kommuner. Det ligger en ekstra koordineringsutfordring i et stort antall kommuner. Det forventes bl a at politiet skal samarbeide med kommunale myndigheter. Med bakgrunn i SIRUS rapporten om narkotikasituasjonen i kommunene (Lund & Amundsen 2008) er det relevant å gjennomgå bystrukturer i de angjeldende politidistriktene, samt innbyggertall. I de ti distriktene som er med i denne undersøkelsen så varierer innbyggertallet fra drøye 70000 til nesten 274000. Gjennomsnittlig innbyggermengde lå 60000 høyere i høy-produserende distrikt (173668) enn i lav-produserende distrikt (113925). Innbyggertallene er basert på lister fra Politidirektoratet over hvilke kommuner som politidistriktene er ansvarlige for. Innbyggertallet er hentet fra Statistisk Sentralbyrå befolkningsstatistikk i kommunene fra (SSB, 2010). Den samme statistikken viser hvor mange innbyggere i en kommune som er bosatt i et tettsted. Gjennomgående var det færre innbyggere i lav-produserende distrikt som var bosatt i et tettsted, enn hva som var tilfelle med innbyggere i høy-produserende distrikt. Allikevel var det kommuner (regioner) med høyere grad av tettstedbosetting enn de kommuner som inngår i de høy-produserende distrikt. Og motsatt fantes det kommuner med enda mer spredt bosetting enn de som inngår i kategorien lav-produserende politidistrikt. De demografiske strukturer varierte innen alle politidistriktene.

Det var forskjeller på bemanningen i de to kategoriene. De fem lav-produserende skulle til sammen hatt 100 flere politistillinger hvis de skulle komme opp på samme nivå som de høy-produserende (1,38 polititjenestemann pr 1000 innbyggere). Analysen tar ikke hensyn til det totale antallet stillinger i politidistriktet. Det finnes ikke noen fastlagt nøkkel på fordeling mellom politi-, jurist- eller sivile stillinger. Det er opp til hvert enkelt politidistrikt å fordele stillinger mellom disse kategoriene. Lav-produserende distrikt hadde gjennomsnittlig 19,8 kommuner og 3,6 byer i hvert politidistrikt (median 18 og 3) mens høy-produserende hadde 16, 2 kommuner og 4,8 byer (median 13 og 4). Geografi, demografi og bemanning spiller en rolle (Holgerson 2007). Det er lettere å ta initiativ til en handling hvis oppgaven er i ditt nærområde. På vei til og fra andre oppdrag vil polititjenestemenn i større grad oppdage personer som de kjenner som aktuelle for narkotikamisbruk eller – salg. I alle disse distriktene finnes det en rekke mindre driftsenheter; - de fleste er lensmannskontorer. Disse har ansvaret for polititjenesten i en eller flere kommuner. De siste årene har det skjedd en oppgavefordeling av polititjenesten i mange strøk med spredt bosetting. Lensmannkontoret har polititjeneste på dagtid, mens kvelds og nattetjeneste dekkes av en politipatrulje fra en politistasjon eller en fellespatrulje.

-produserende	Politi pr 1000 innbyggere	Gjennomsnitt antall byer (median)	Gjennomsnitt antall kommuner (median)
Lav	1,23	3,6 (3)	19,8 (18)
Høy	1,38	4,8 (4)	16,2 (13)

Tabell 5 Bemanning pr 1000 innbyggere, byer og kommuner i distriktene

3.2 BAKGRUNNSVARIABEL ALDER

I de listene som ble benyttet som grunnlag for utvalg av respondenter var også alder pr 1. januar 2010 på hver enkelt polititjenestemann med. I den gruppen som besvarte undersøkelsen var det en gjennomsnittsalder på 41,4 år og median var 41 år (n=434). Ved å filtrere respondentene i to grupper tilhørende politidistrikter med høy og lav produksjon av narkotikasaker aldersfordelingen slik:

Ansatt i distrikt med lav produksjon n=152				Ansatt i distrikt med høy produksjon n=282			
Min.alder	Maks.alder	Snitt	Median	Min.alder	Maks.alder	Snitt	Median
25	62	41,95	41,50	24	59	41,12	40,0

Tabell 6 Gjennomsnittlig alder blant de som besvarte undersøkelsen

Alderen på respondentene i distrikt med høy produksjon er litt lavere enn de som arbeider i distrikt med lav produksjon. Denne aldersforskjellen tar ikke hensyn til de som begynte å besvare undersøkelsen, men som hadde eksamen fra Politihøgskolen fra 2008 eller 2009. De utgjør kun 5 % av de som ga svar, og ville derfor ikke påvirke resultatet i noen stor grad.

3.2.1 UTSAGNSANALYSE ETTER KVALITATIVE INTEVJUER

Intervjuet startet med at jeg forklarte om min studiesituasjon. De var alle klar over at jeg hadde erfaring med narkotikasaker fra politiet. Videre forklarte jeg at deres svar ville bli brukt som data-grunnlag i en masteravhandling om hva som påvirker politiets arbeid med narkotikasaker. Mine innledende spørsmål etter kartlegging av alder, stilling og erfaring, var: "Hvordan kommer narkotikasakene til?" "Hva er det som skjer når en narkotikasak blir produsert?" Alle informantene ga helt relevante svar på åpningsspørsmålene. Det fremsto som om de hadde god forståelse av hvorfor jeg stilte nettopp disse spørsmålene. Samtalene med informantene var i stor grad ustrukturert, dvs at jeg lot intervjuobjektene fortelle fritt hva de mente det var som påvirket arbeide med narkotikasakene.

Svarene de ga var forskjellige i forhold til tidsbegrepene fortid og nåtid. Referansene var hvordan det var før og hvordan det var nå. Flere av intervjuobjektene hadde åpenbart reflektert mye rundt dette tema, og noen var på grensen til å være frustrerte over sin egen arbeidssituasjon. Informantene var i alderen ca 35 til 50 år. Fem av de var menn, og en var kvinne. Alle informantene hadde erfaring fra enten ordenstjeneste eller etterforskning, eller i fra begge områdene. De representerte følgende stillinger: politibetjent, politiførstebetjent og politioverbetjent. Nedenfor gjengis noen av utsagnene som informantene ga:

- De som kjenner miljøet kan produsere saker hele tiden.
- Hverdagen er travel, men de som vil, klarer allikevel å opprette saker ved å stanse og kontrollere de riktige personene.
- Eksempel 1: Hadde et hundesøk etter en person som stakk fra politiet. Gikk bakspor, fant en mindre mengde narkotika som vedkommende hadde kastet. Ville fortsette med hjemmeransaking, men ble avbrutt flere ganger av andre oppdrag. Fortsatte allikevel senere på tjenestesettet, og gjennomførte ransakingen. Fant ytterligere 2 kg narkotika.
- Eksempel 2: Liten bygd, lite engasjerte polititjenestemenn ved den lokale driftsenheten. Der bodde det en stor narkotikaomsetter. Etterforskning viste at de hadde et stort omsetnings- og brukerledd i bygda. En større politidriftsenhet måtte gjøre jobben.

- Dilemma: Man vet så mye (dvs man har så mye etterretning). Hvorfor gjør man ikke noe med det?
- Eksempel 3: Tok initiativ for å ta en stor selger – skrev bl a notat til høyere overordnet. Fikk tilbakemelding om å holde seg til de sakene han fikk til etterforskning. Ble frustrert.
- Førsteleddssakene (str.l.§ 162, 1.ledd) lages ene og alene av ordensstyrken (divisjonen).
- Vanlig inngang er tegn&symptomer + funn av brukersutstyr. Ofte nok å stille dem et spørsmål om hva de har på seg. De fleste kommer da frem med det de har.
- Politimesteren har stresset utviklingen på antall saker narkotika og trafikk. Han følger med på det i PSV (Politimesterens styringsverktøy).
- For å lykkes er man avhengig av noen "jegere". Det må være noen folk som er interessert, og disse må få lov til å jobbe i en liten gruppe. Vi har tre kontaktpersoner på narkotikasaker. De får satt av tid til etterretning og administrasjon. De bruker ofte dagsettene til planlegging.
- Mener at suksessfaktoren har vært miljøet ved avdelingen. Forteller at han tidligere var en del av et aktivt jegermiljø. Prioritet 1 var å kjøre ute, og ta fanger. De som var jegere den gang har sluttet. Det har ikke vært bevissthet om å rekruttere nye jegere. Da blir det mye variasjon om hva man fokuserer på.
- Enkelt personer må ha følgende egenskaper: evne til å balansere på kniveggen, være kreativ med hensyn til "innganger", utadvendte, tørre å oppsøke folk, sikker på sitt fag, trygg på seg selv og straffeprosessen.
- Resultatene kommer delvis via påvirkning fra ledere og delvis gjennom medarbeidere som er interessert.
- Eksempel 4: Årsaken til at interessen til å ta fanger avtok var at han ikke fikk kreditt for det. Måtte ta rettsmøter på dager etter nattevakter, søkte om lønnsforhøyelse men gode resultater ble ikke vektlagt, bruken av (kriminelle) informanter tok mye tid, fikk ikke egen mobiltelefon til det. Det var kun egeninteressen som var motivasjonsfaktoren.
- De gamle jegermiljøene var ikke initiert av ledelsen, men de var "sammensatt tilfeldig".
- Eksempel 5: Det ble gitt ros fra ledelsen om det var tatt fanger og beslag, men andre grupper som ikke var aktive på det området ble misunnelige. Da begynte ledelsen å rose de som hadde hatt trafikkkontroller, og spurte om antall kontrollerte kjøretøy og reaksjoner.
- Eksempel 6: Respondenten lærte seg jobben gjennom å lære av de som var mer erfarne. Disse ble sett på som rollemodeller. Men adferd og handlinger ble tilpasset til intervjuobjektets egne personlige egenskaper. I senere tid har han sammen med andre reflektert om disse rollemodellene. De snakket om gamle dager og om de som var jegere den gang; "Å søren, det er vi som er de i dag."

- Om ledelsen: De vil, men mangler rammer i form av penger og personer. De er opptatt av det hendelsstyrte.
- Informanten ser på seg selv som mellomleder, og ansvarlig for å nå målene selv om de ligger etter det som er planlagt. Han sier at jobben er å få folk motiverte, for dette er saker som man må ut og lete opp sjøl. Han opplever det som veldig personavhengig.
- Eksempel 7: Informanten analyserte problemet, og identifiserte ordensstyrken/divisjonen til å ha en nøkkelrolle for å oppnå flere narkotikasaker. Gikk direkte til lederne på grunnplanet; - divisjonslederne. Opplevde at de hadde varierende interesse. Informanten sier at det er disse som er verktøykassa. De sitter på nøkkelen til ressursen som kan gjøre noe, så derfor forsøkte han å påvirke deres motivasjon til å jobbe med dette fagområdet. Innkalte til fellesmøte, fikk med deres overordnede, laget en nyhetspublikasjon som skulle gi dagsaktuell informasjon og tips til hvor man skulle jobbe, og hva man skulle jobbe med. Foreslo at hver enkelt divisjonsleder skulle produsere et visst antall saker pr skift. Dette gikk ikke gjennom. Opplevde at tjenestemenn på grunnplanet ikke hadde hørt om nyhetspublikasjonen. Det ble stanset av ledernivået. Endret strategi og sendte nyhetspublikasjonen til alle ansatte. Gir tilbakemeldinger på paroler. Denne strategien ga raske resultater. Enkelte medarbeidere møter nå opp på jobb før skiftet, bare for å få ferske opplysninger som de kan bruke senere.
- Han ser at kompetansemangel virker negativt. Noen tør ikke bruke sin kompetanse. Vil foreslå å ta i bruk hospitering fra ordensavdeling opp mot etterforskning for øke tryggheten. Mange har kurs i tegn og symptomer, men bruker det i liten grad. Han sier at "folk er redd for å gjøre noe gæli."

3.3 TEMATISERING AV DATA FRA DEN KVANTITATIVE UNDERSØKELSEN

Etter at alle spørreundersøkelsen var avsluttet, ble svarene fra de distriktene som har lav produksjon holdt adskilt fra de distriktene som hadde høy produksjon. Dette ble gjort ved hjelp av en filter-funksjon i dataverktøyet Survey Xact. Det ble dermed ikke gjort noen forsøk på å gradere produksjonen i flere nivåer. Det kunne for så vidt vært interessant, men siden det ble valgt ut 10 politidistrikter som ligger i hver sin ende av en produksjonsskala, var det mer hensiktsmessig å foreta en to-delt analyse. De fem med høy produksjon ble sett på samlet, og tilsvarende ble gjort med de fem distriktene som hadde lav produksjon.

Deretter ble svarene sammenstilt i et regneark der de med lav og høy produksjon ble sammenlignet, spørsmål for spørsmål. For å finne en hovedtendens, ble svaralternativene Svært enig og Enig slått

sammen. Tilsvarende for Uenig eller Svært uenig. De som svarte Verken eller (nøytral) og Vet ikke/ikke relevant ble holdt uforandret.

Helt i starten på arbeidet ble valg av spørsmål knyttet opp til hovedkategoriene aktør/struktur. Problemstillingen om hva som påvirker politiets arbeid med narkotikasaker skulle analyseres i et aktør/struktur perspektiv. Dette var ikke tilstrekkelig, og forundersøkelsen med kvalitative intervjuer dannet et sett av kategorier som kunne benyttes i analysearbeidet.

Gjennom analyseprosessen er disse kategoriene redusert fra elleve til fem tema, som både kan forklare en aktørbetydning og en strukturbetydning. Svar til hvert enkelt spørsmål vil som regel kunne belyse problemstillingen gjennom flere av de fem temaene som er nevnt nedenfor. God informasjonsflyt kan f.eks. si noe om både kultur, spesialisering og prioritering. For å gjøre analysen håndterbar er nettopp dette spørsmålet knyttet opp mot kultur og struktur. Således belyses i alle fall en viktig side av informasjonsflyt; -nemlig om det innen strukturene finnes en kultur som fremmer god informasjonsflyt.

3.3.1 LEDELSE

Begrepet ledelse er vanskelig å definere eksakt. Ledelse inngår også i flere av de fire andre begrepene nevnt nedenfor. I denne sammen betyr ledelse delegering, koordinering og oppfølging. Lederen blir både en motivator og en kontrollør. Muligheten for å utelukke ledelse i analysearbeidet er tilstede, men ikke ønskelig. Da ville sentrale sider ved problemstillingen ikke bli belyst. Det er nemlig grunn til å ha et våkent øye med nettopp ledelsessiden av dette arbeidsområde. Ledelsesbegrepet er i denne sammenheng kun koblet til strukturbetydningen. Man kan tenke seg lederen som aktør, men i denne analysen er ledelse et uttrykk for strukturens betydning.

3.3.2 PRIORITERING

Med prioritering menes hva som ressursene kobles opp mot, og hva som ressursene *ikke* brukes til. Ressurser er tid, penger og mannskap. Også her er begrepet utelukkende knyttet opp mot struktur. Det er nærliggende å se på prioritering som en form for mål/middel rasjonalitet. Når målet er bestemt, så velger man (prioriterer) det middelet (eller mengden av middelet) som man antar fører frem til målet. Nærliggende ligger også mål- og resultatstyring som en forklaringsmodell. Helt grunnleggende er troen på at det er mulig å velge alternative løsninger og at noen løsninger er mer egnet enn andre.

3.3.3 SPESIALISERING

Arbeidsdeling eller spesialisering er kun koblet opp mot et spørsmål, og det er igjen brukt for å belyse strukturens betydning. Spesialisering og organisasjonsstruktur henger tett sammen, og problemstillingen ville blitt enda bedre belyst med en bredere tilnærming til spesialiseringens betydning. Innenfor visse rammer, og spesielt avhengig av organisasjonens størrelse kan hvert enkelt distrikt velge organisasjonsstruktur, og sin egen form for arbeidsdeling. Diskusjonen generalist/spesialist har pågått i mange år, og kjennetegnes ved utsagnet om at norsk politi skal være et enhetspoliti, og være basert på politimannen som generalist.

3.3.4 KOMPETANSE

Mange spørsmål har blitt koblet mot dette begrepet. I forundersøkelsen ble det fokusert på polititjenestemannens motivasjon, den rette typen, innstilling etc. Disse egenskapene er koblet inn i kompetansebegrepet. Som regel defineres kompetanse som summen av kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger(Lai c2004). Med et unntak er kompetansebegrepet koblet mot aktørbetydningen. Da blir det først og fremst fokus på individuell kompetanse og ikke en organisasjons kompetanse.

3.3.5 KULTUR

Hvilken betydning har kulturen? Kulturen er noe en deler, og må i denne sammenheng betraktes som noe som ligger ovenfor eller utenfor aktørene. Kultur handler om grunnleggende forståelse, noe en tar for gitt. Noe som bare er der, og som man sjelden stiller spørsmåltegn ved. Den teoretiske definisjon som legges til grunn her er utarbeidet av Edgar Schein, men gjengitt i boken Organisasjonsteori (Hatch 2001).

”Mønsteret av grunnantakelser som en gruppe har kommet frem til, oppdaget eller utviklet etter hvert som den har lært seg å mestre sine problemer med ytre tilpassing og indre integrasjon, og som har fungert lenge nok til å bli betraktet som holdbare, og som derfor læres bort til nye medlemmer som den riktige måten å oppfatte, tenke og føle på i forhold til disse problemene.”

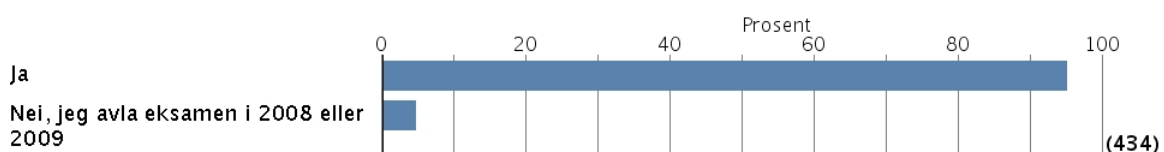
3.4 ANALYSE AV DEN KVANTITATIVE UNDERSØKELSEN

Først beskrives de to filterspørsmålene som dannet grunnlag for å gå videre i undersøkelsen, nemlig om de avla eksamen før 2008 og hvilket tjenesteområde de arbeider med. Dernest beskrives de

resultatene som var a) relativt entydige i en retning og b) som i stor grad var felles for de to gruppene av politidistrikt. I kommentarene er det referert til de ulike påstandene som inngår i den kvantitative undersøkelsen. Henvisning til påstandene kommer ikke kronologisk, men tematisk. Påstandene er nummerert med tall i parentes. Alle påstandene er gjengitt i vedleggene. Til slutt blir de påstandene som avdekket større forskjeller behandlet. Tallene nederst til høyre i tabellene er de som har besvart dette spørsmålet (n=).

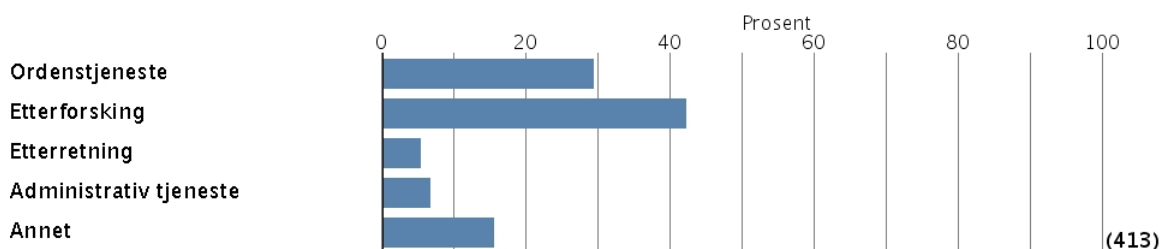
I det øyeblikket påstandene ble formulert, oppstår det en hypotese om at de politidistriktene som høy produksjon skal oppnå en høy skår i forhold til de positive påstandene om kompetanse, ledelse og struktur. Svarene til flere av påstandene hadde ikke en slik samvariasjon. Den var faktisk motsatt av hva man kunne tenke seg. Disse resultatene blir beskrevet etter fellesresultatene. Til slutt omhandles de påstandene der det var en sammenheng mellom påstand og kategorien høy-produserende politidistrikt.

3.4.1 FELLES RESULTATER



Tabell 7 Andel med politiutdanning fra 2007 eller tidligere

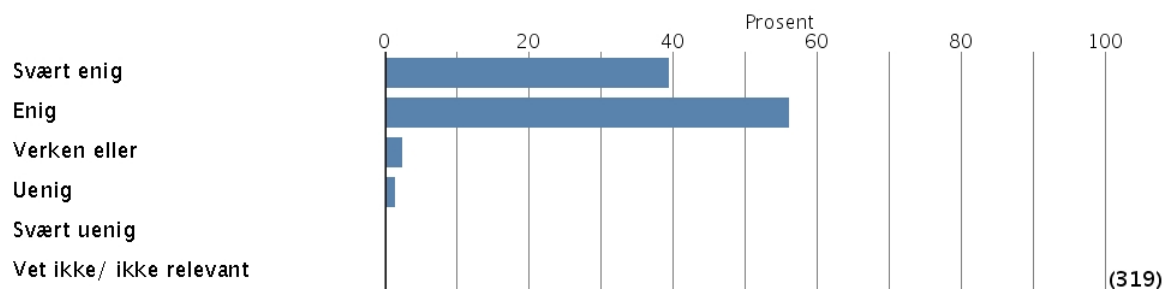
Ca 95 % av de som svarte avla altså eksamen fra politiutdanningen i 2007 eller tidligere. Disse fikk gå videre i undersøkelsen.



Tabell 8 Fordeling av tjenesteområder > 50%

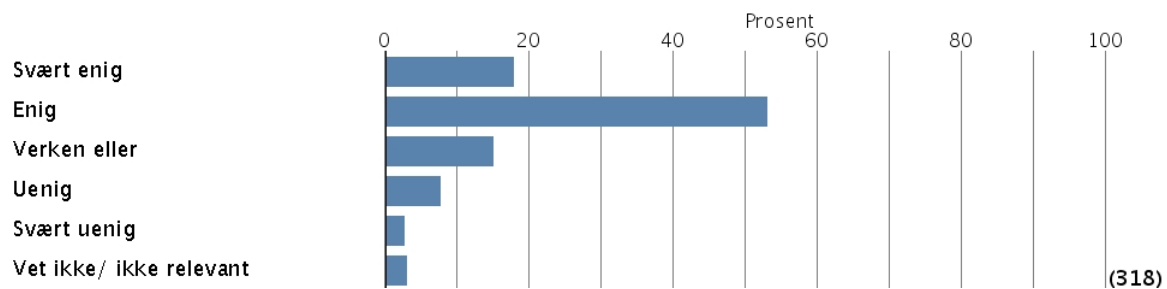
Det var flest etterforskere som besvarte undersøkelsen, selv om rapporten Politiet mot 2020 viser at det er en overvekt av polititjenestemenn i ordenstjeneste. Ca 5 % av respondentene arbeidet med etterretning. En tekstanalyse av de som svarte annet, viste at flere av disse kunne blitt plassert i en av de tre første kategoriene. Det var kun de som svarte Ordenstjeneste, Etterforskning eller Etterretning som gikk videre i resten av undersøkelsen.

En påstand gjelder spesialisering eller arbeidsdeling. Bakgrunnen for påstanden er entydige signaler som kom inn under de kvalitative forundersøkelsene. Der ble det fremhevet at ordenstjenesten var viktig for å avdekke narkotikakriminalitet(3). Dette gjelder spesielt de mindre alvorlige sakene (bruk og besittelse av narkotika). Dette ble bekreftet gjennom entydige svar. Mest tydelige kom det frem i gruppen politidistrikt som har lav produksjon av narkotikasaker der over 96,5 % var enig eller svært enig i påstanden. Bare ca 1,5 % var uenige.



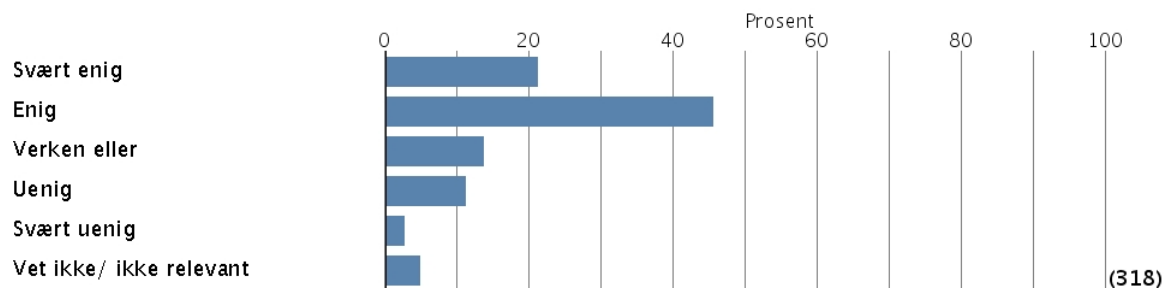
Tabell 9 Ordenstjeneste er viktig for å avdekke narkotikakriminalitet

Ledere i begge grupper av politidistrikt ble vurdert høyt på feed-back. Ledere i distrikt med lav produksjon ble best vurdert i forhold til å gi positive tilbakemeldinger (7) dvs feed-back. Mer enn 7 av 10 spurte mente at *ledelsen* ga positive tilbakemeldinger når man hadde oppnådd gode resultater i narkotikasaker. Omtrent 10 % av uenige eller svært uenige i den påstanden. Det må regnes som et godt resultat.



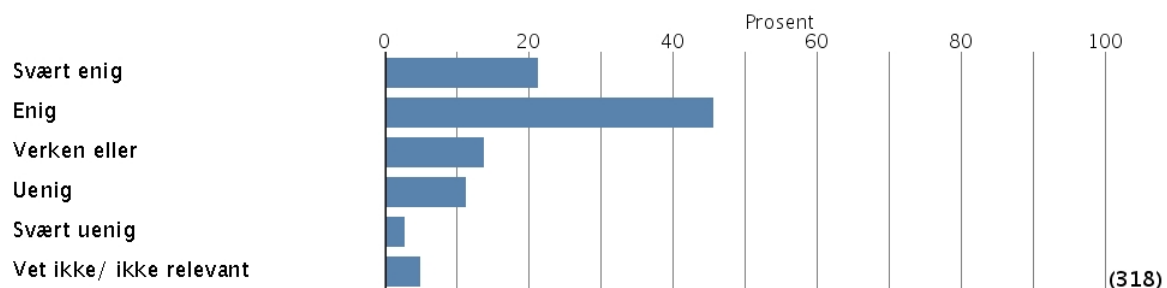
Tabell 10 Ledelsen gir mye feed-back på gode resultater

Narkotika settes ofte på dagsorden på paroler og møter. Det er vanlig i politiet at tjenesten starter med et møte der aktuelle saker gjennomgås, og tjenesteoppdrag settes ut. Politiet samler på mye informasjon som kan være nyttig for å planlegge eller koordinere en fremtidig innsats mot narkotikakriminalitet. Denne informasjonen føres i PO, INDICIA⁷ eller andre politiregistre. For å holde kunnskapsnivået og motivasjonen oppe benyttes disse systemene som hjelpemiddel under møter og paroler. Det var stor likhet i svarene fra de to politidistriktgruppene. Mer enn 6 av 10 benyttet slike systemer på interne informasjonsmøter. Noen flere i distrikter med høy produksjon (3,3 %) var enige i denne påstanden (20).



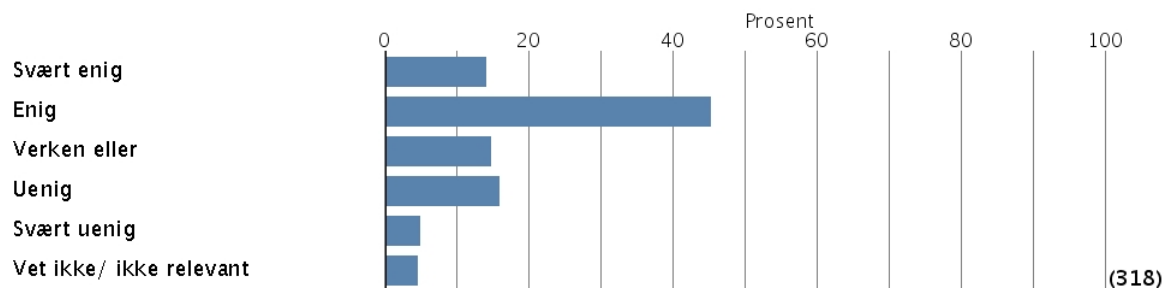
Tabell 11 Bruk av PO eller INDICIA i møter og paroler

Et tema som har likhetstrekk med det foregående er hvorvidt narkotikakriminalitet er tema på slike møter eller paroler. Svarene viser også likhetstrekk med forrige spørsmål. I denne sammenheng handler det om hvorvidt organisasjonen å bruker tid til å informere (11) om aktuelle objekter⁸ og at denne informasjonen gis på møter, paroler etc. Her var det også liten forskjell mellom de to gruppene av politidistrikt. Nesten 7 av 10 støttet denne påstanden. Kun 1 av 10 var uenig eller svært uenig i denne påstanden.



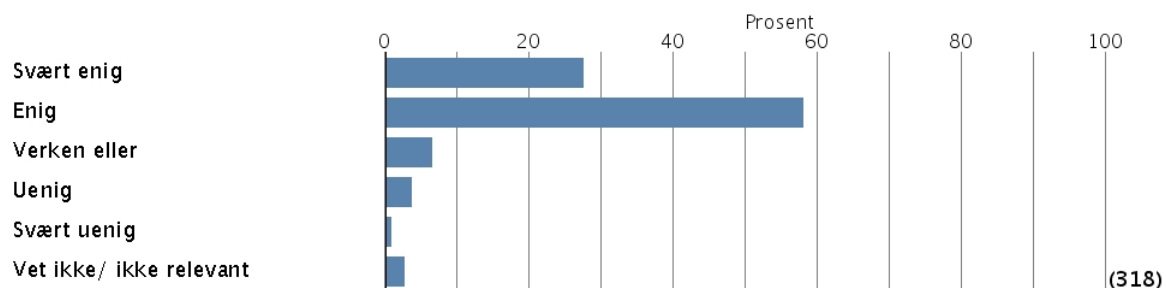
Tabell 12 Narkotikasaker er tema på møter

Betydningen av det laveste ledernivået blir belyst i neste påstand (19). Hvilken betydning har divisjonsleder /skiftleder/ avsnittsleder. Det er denne lederen mannskapene på grunnplanet forholder seg til i det daglige, og det er denne lederen en mellomleder må kommunisere med å for formidle f eks mål og resultatoppnåelse. Her skårer lederen høyt i begge grupper av distrikt, men de som har høy produksjon sier seg noe mer enig i at dette ledernivået er viktig for å oppnå resultater. Så mye som 22,5 % av de som jobber i den andre gruppen er uenige eller svært uenige i påstanden om at laveste leder er viktig for resultatoppnåelsen.



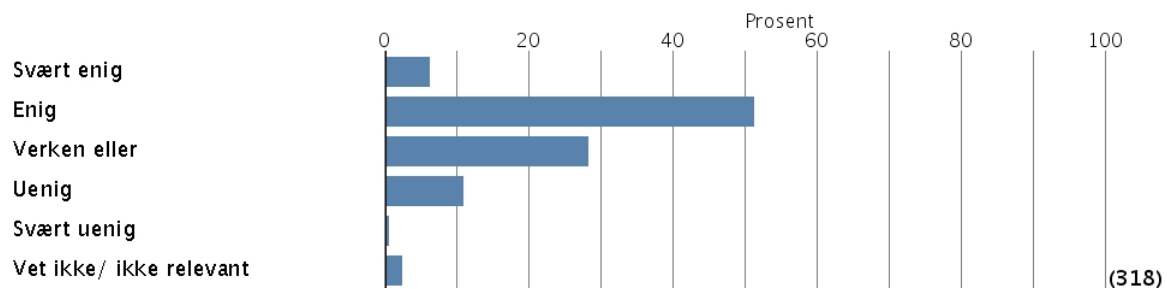
Tabell 13 Skift-/divisjon- og avsnittsleders betydning for å oppnå resultater i narkotikasaker

De første fellesfunnene var til dels av strukturell art, nemlig arbeidsdeling, ledelse og det å prioritere saksområdet narkotikasaker i møter (der nettopp ledelsen setter agendaen). De neste områdene som hadde relativt entydige resultater var hvordan kolleger ga hverandre ros, og hvordan de delte erfaringer fra dette saksområdet. Når det gjelder påstanden om man gir ros til hverandre (kollega feed-back), så har det visse fellestrekk med om lederen berømmer gode resultater. Mens det i det sistnevnte tilfellet handler om lederens aktiviteter, så dreier denne påstanden (9) seg om hva kollegene pleier å gjøre. Det kan sies å være uttrykk for en kultur. Mer enn 8 av 10 hevder at de har kolleger som gir ros etter at man har oppnådd gode resultater i narkotikasaker. Det er noen flere i distrikt med høy produksjon som hevder dette (87 % mot 83,8 %). Det er et høyere tall enn det som ble nevnt for lederes tilbakemelding. Her var det ca 7 av 10 som hevdet at ledere ofte ga positive tilbakemeldinger.



Tabell 14 Kolleger gir hverandre ros etter man har oppnådd gode resultater

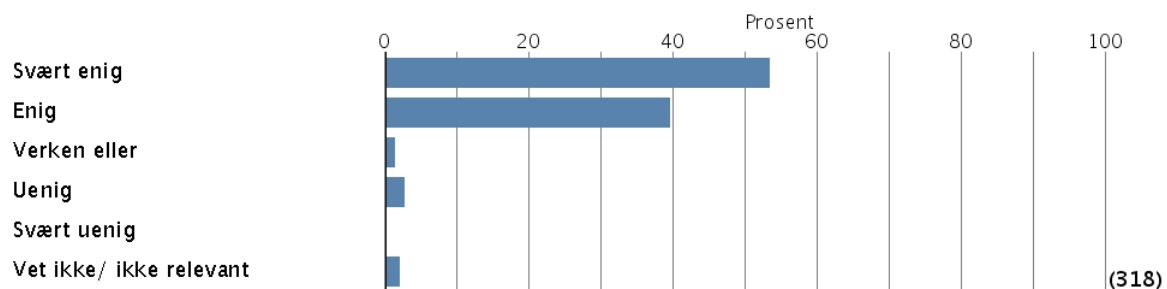
En annen side av feed-back fra kolleger, er deres deling av erfaringer (17). Hvis kulturen fremmer deling av erfaringer, så kan det være produksjonsfremmende. Mens systematisk informasjonsflyt baseres på etablerte strukturer og teknologi som møter og dataverktøy, kan man se på informasjonsdeling som noe mer hverdagslig, noe som bare skjer uten at man tenker over det. Fra denne påstanden kan man se at ansatte i distrikter med høy produksjon anerkjenner en slik kollegakultur noe mer enn ansatte i distrikter med lav produksjon. Forskjellen mellom de som var enige i påstanden var allikevel ikke større enn 2,5 %. Det er en noe høyere andel som er enige i denne påstanden (nesten 6 av 10) enn i påstanden om (systematisk) god informasjonsflyt.



Tabell 15 Kolleger som deler erfaringer

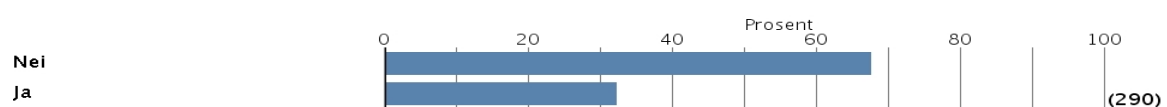
Kunnskap og kompetanse hos aktørene er viktig. På enkelte områder så er det nettopp dette som skiller mellom de to gruppene av politidistrikt. På to områder var derimot ikke noen store forskjeller. Dette gjaldt kunnskaper om aktuelle narkotikakriminelle, og om respondentene er medlem i Norsk Narkotikapolitiforening og deltakere på deres årlige utdanningskonferanser.

Kunnskap om aktuelle selgere (objekter) er viktig. Oppsiktsvekkende mange bekreftet at de kunne navngi tre aktuelle selgere av narkotika i eget distrikt. Over 50% var svært enige i påstanden og la man til de som var enige var det over 90 %. Det var flest som hadde slik kunnskap i distriktene med lav produksjon. Og i disse politidistriktene var *ingen* som svarte vet *ikke/ikke relevant*.

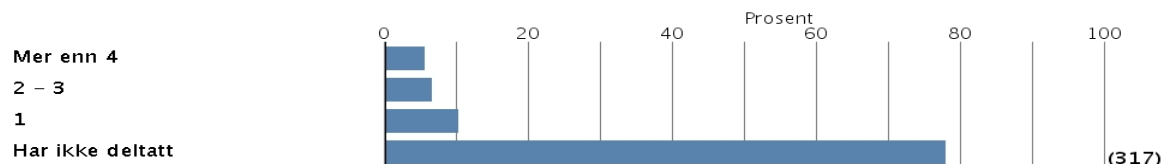


Tabell 16 Andel som kan navngi tre aktuelle narkotikaselgere

Det var lagt til to ekstraspørsmål til respondentene (23 og 24). Det handlet om engasjement gjennom et frivillig medlemskap i Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF) og evt deltakelse på deres store årlige utdannings konferanser. Her var det tilnærmet like svar i begge grupper. 32 % av de spurte var medlemmer. Om lag 13 % (av alle respondentene) hadde deltatt på mer enn en konferanse siden 2004. NNPF organiserer både politi og tolltjenestemenn som arbeider med narkotikakriminalitet. En av de viktigste aktivitetene i foreningen er en tre-dagers utdanningskonferanse som samler ca 500 deltakere hvert år.



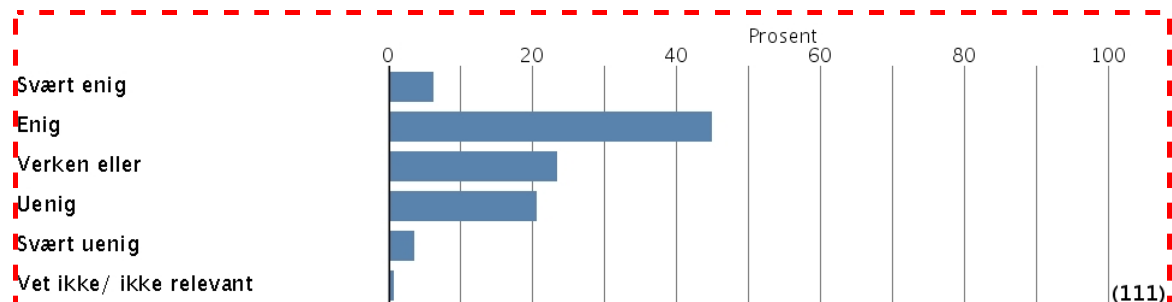
Tabell 17 Andel som er medlem av NNPF



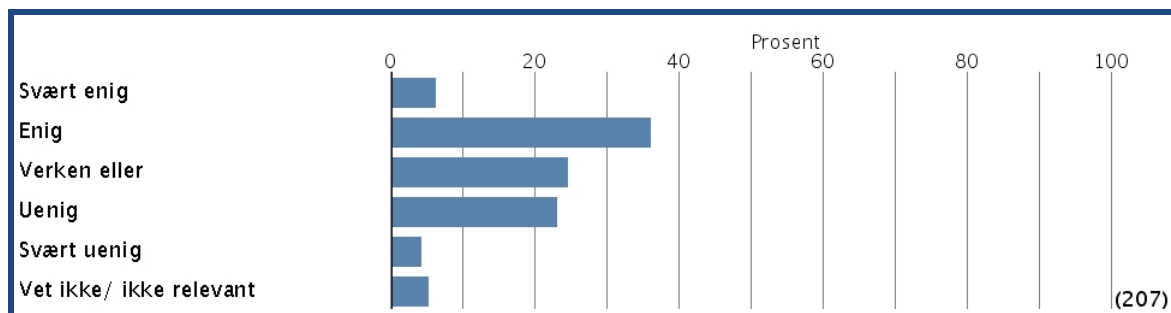
Tabell 18 Andel av alle respondentene som har deltatt på NNPF konferansen

3.4.2 NEGATIV SAMMENHENG

Under felles resultatene beskrev jeg bruk av dataverktøy i møter, og om kolleger som deler av sine erfaringer. God informasjonsflyt mellom avdelinger og seksjoner fremheves ofte som en forutsetning for å oppnå gode resultater. Tidligere sa man at en enkelt tjenestemann eller hans gruppe "eide" informasjonen og ville bruke den selv for å oppnå resultater. En annen årsak til ikke å dele, kunne være at informasjonen kom fra en kriminell informant, og således var sensitiv. Den kunne dermed ikke benyttes direkte uten å sette informanten i fare. Påstanden om at respondentene opplevde god informasjonsflyt (15) varierte noe. I de distriktene som hadde lav produksjon rapporterte mer enn 5 av 10 at de hadde god informasjonsflyt. I distrikter med høy produksjon var det litt mer enn 4 av 10 som hadde samme oppfatning. Ca en fjerdedel i begge distriktene var uenige i påstanden, og like mange svarte nøytralt. Oppfatningene om dette spørsmålet var således delte. Men tendensen om hva man svarte i distrikt med høy produksjon var gjennomgående både for de som var enige og de som var uenige. Denne påstanden sier noe om hvordan informasjonen systematisk deles. Svarene vises i tabell nedenfor. Lavproduserende distrikt har rød stiple ramme. Høyproduserende har heltrukken blå ramme.



Tabell 19 God informasjonsflyt mellom seksjonene (LAV)

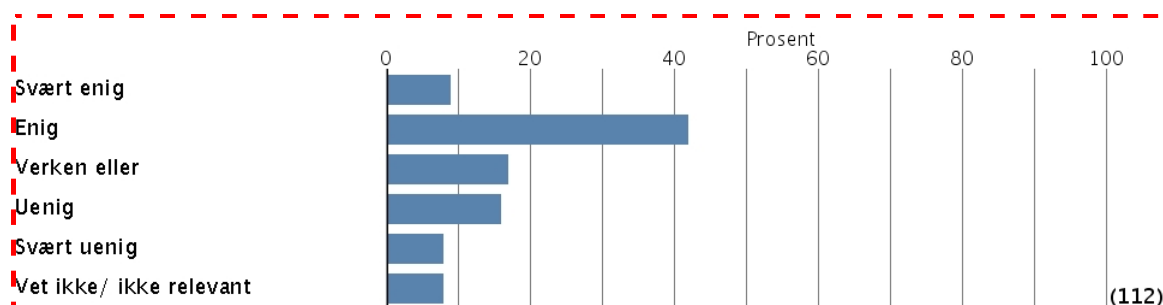


Tabell 20 God informasjonsflyt mellom seksjonene (HØY)

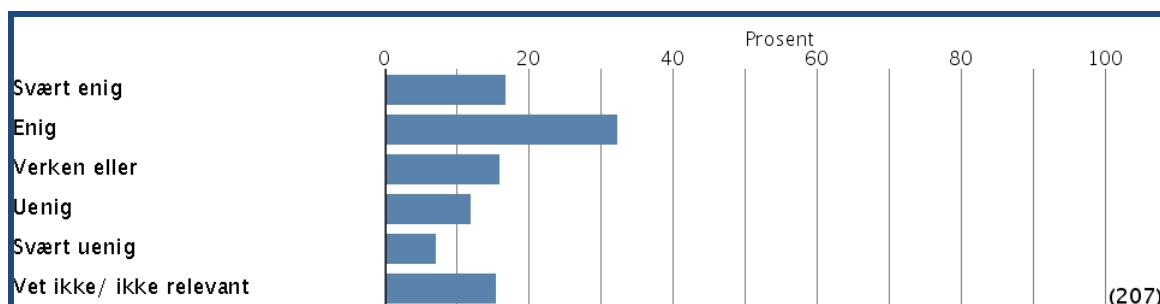
Prioritering handler også om ledelse, men i denne sammenheng i mindre grad om den personifiserte leder. Mer om hva organisasjonen som sådan står for, og hvordan denne prioriterer.

Prioritering av ressurser i politiet dreier seg ofte om hva arbeidstakerne skal bruke tiden til.

Påstanden om at man får tid (om man ønsker det) til å planlegge arbeid med narkotikasaker (2) traff omtrent halvparten av de spurte. Kun 2 av 10 svarte at de ikke fikk avsatt tid til slikt arbeid. I gruppen distrikter med lav produksjon svarte nesten 51 % at de var enige eller svært enig i påstanden. Litt under 50 % i høy-produksjon gruppen svarte det samme. Det var dog noen flere i førstnevnte gruppe som sa de var uenige eller svært uenige.



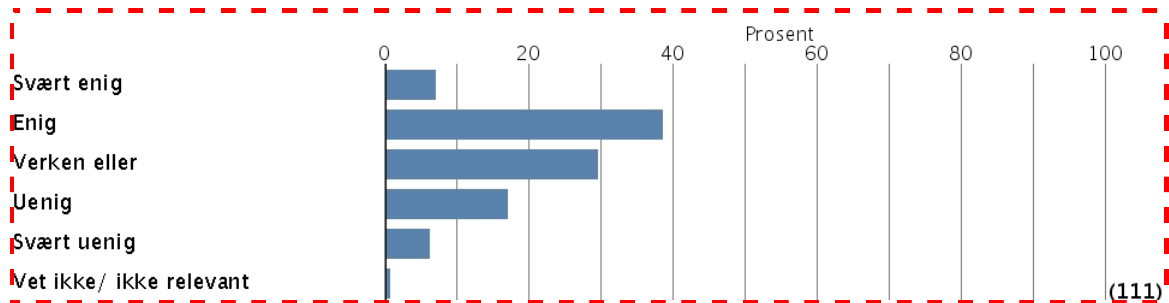
Tabell 21 Om å få tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (LAV)



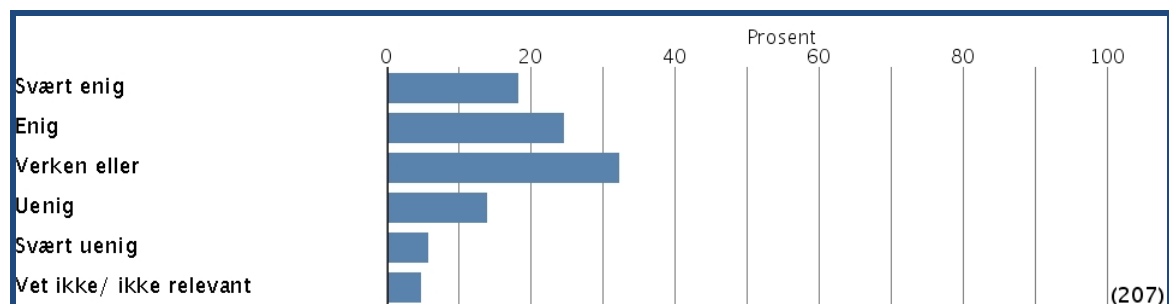
Tabell 22 Om å få tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (HØY)

Den siste påstanden i denne kategorien handlet om hvordan tjenestemenn oppfattet narkotikasakenes prioritering (21). Svarene mellom gruppene var også her like, men i gruppen med lav

produksjon svarte nesten 3 % flere enn i gruppen med høy produksjon at saksområdet er høyt prioritert. Gruppen som var uenig eller svært uenig var også høyest i gruppen med lav produksjon.

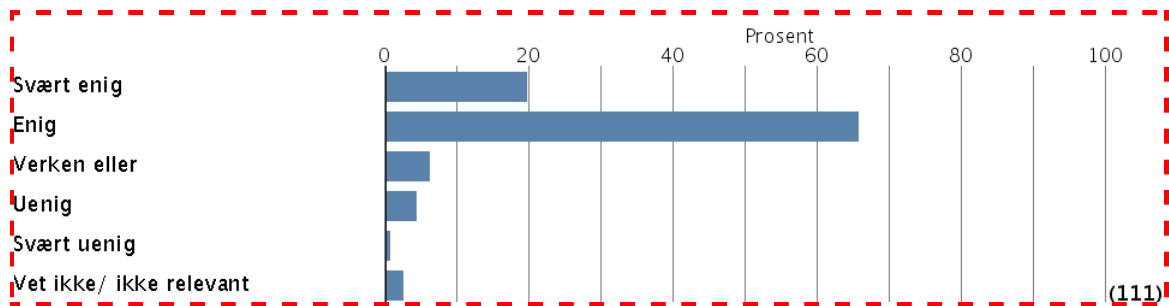


Tabell 23 Hvordan man oppfatter prioriteringen av narkotikasaker på egen arbeidsplass (LAV)

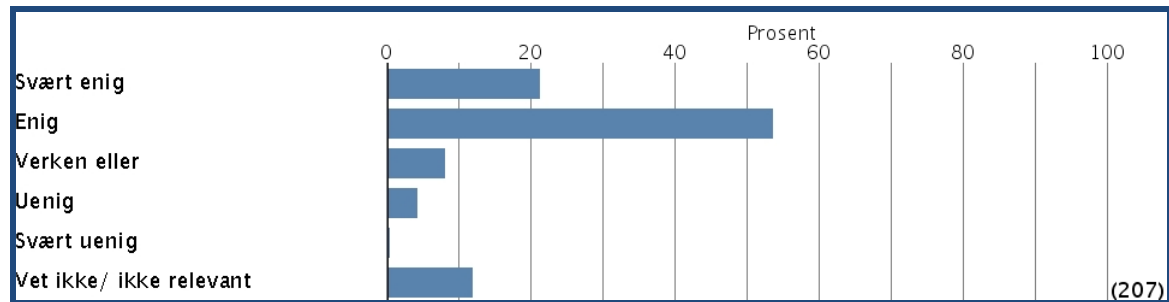


Tabell 24 Hvordan man oppfatter prioriteringen av narkotikasaker på egen arbeidsplass (HØY)

Respondentene ble spurt hvorvidt det var av betydning hvem man jobbet sammen med. Organiseringen er ulik i fra distrikt til distrikt. Noen har faste vaktlag eller divisjoner og noen roterer tilfeldig mellom skiftene. De egenskapene man kan legge på kollegene vil hovedsakelig regnes som kompetanse. Det legges til grunn at ulike kolleger har ulik kompetanse hva gjelder kunnskaper, ferdigheter, evner og holdninger (Lai c2004). Spørsmålet var betydningen av hvem man jobber sammen med i narkotikasakene (4). Noen ansees da som mer kompetente enn andre, og dermed mer effektive. Det har også en side til struktur og arbeidsdeling. 8 av 10 polititjenestemenn mener det er av betydning hvem man jobber sammen med. Dette synet er mest fremtredende i de distriktene som har lav produksjon. I de distriktene der det er høy produksjon av narkotikasaker er det nesten 11 % færre som er enige i påstanden.



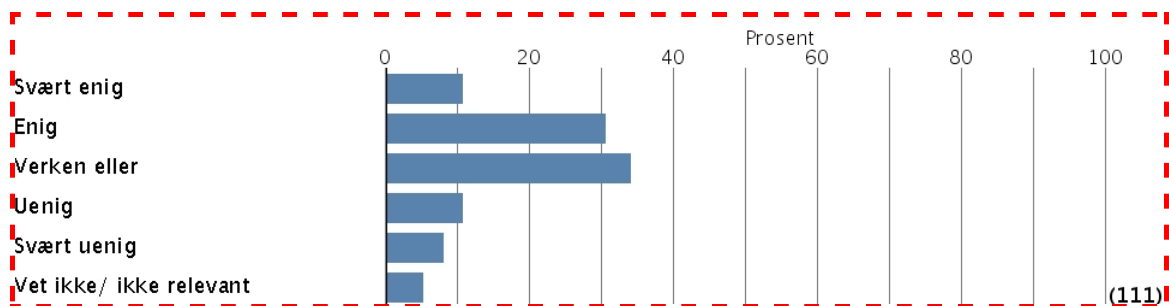
Tabell 25 Betydningen av hvem man jobber sammen med (LAV)



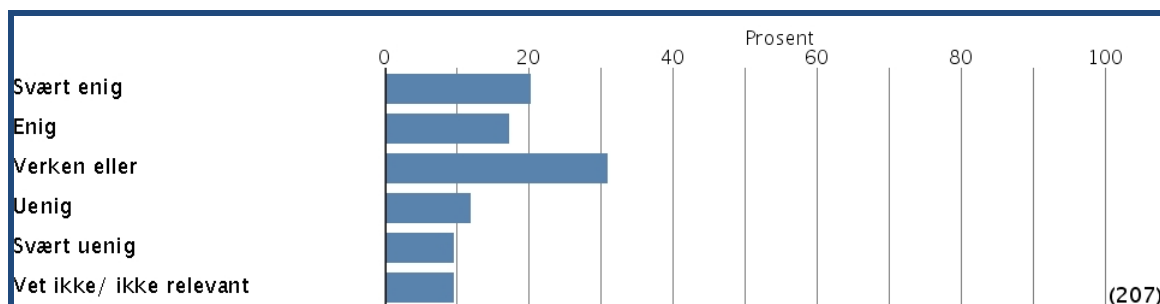
Tabell 26 Betydningen av hvem man jobber sammen med (HØY)

Enkelte påstander søkte å avdekke forskjeller i aktørenes kompetanse. Dette var et område som skilte de to gruppene med politidistrikt, og det er her det er mulig å finne noen sammenhenger opp mot de som har høy produksjon av narkotikasaker. Bildet var imidlertid ikke entydig. Avslutningsvis viser jeg tre områder der det var en negativ sammenheng.

Engasjementet til polititjenestemennene var relativt likt når de skulle kommentere påstanden om de brenner for å kunne arbeide med narkotikasaker (14). Ca 4 av 10 svarte at de hadde et slikt engasjement. Det var noen flere i lavproduserende distrikt som hadde et slikt engasjement. Tendensen ble bekreftet av de som var uenige i påstanden. Omtrent en tredjedel stilte seg nøytrale i begge grupper. Andelen Svært enige i den siste tabellen indikerer at det er en mindre gruppe med svært engasjerte medarbeider.

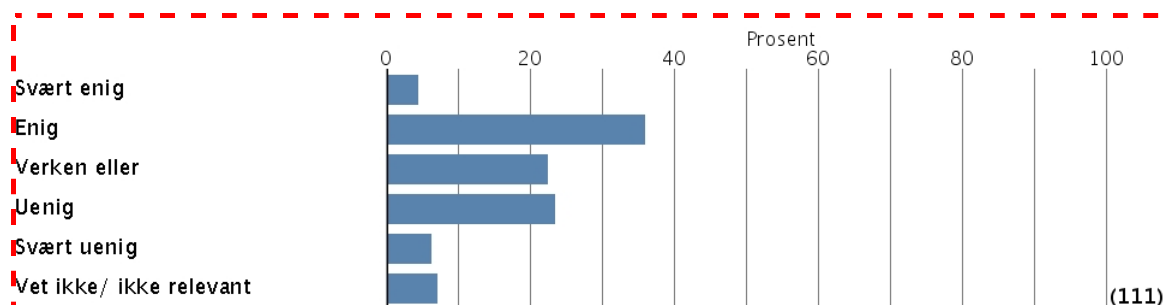


Tabell 27 Jeg brenner for å arbeide med narkotikasaker (LAV)

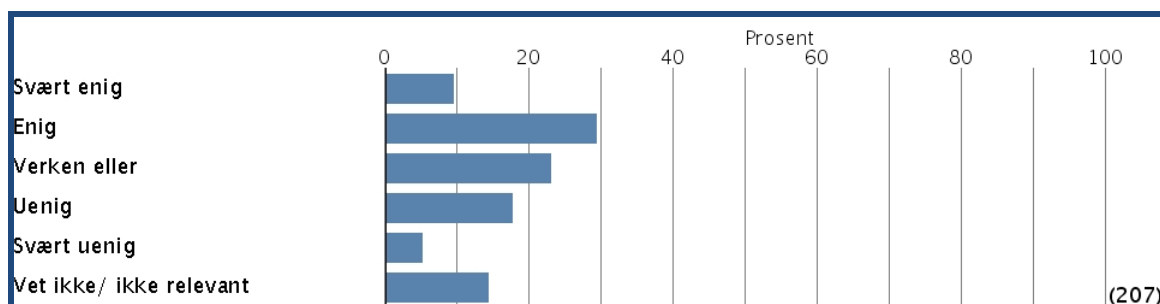


Tabell 28 Jeg brenner for å arbeide med narkotikasaker (HØY)

Prioritering av egen tid henger sammen med om man har rammer til å gjøre en slik prioritering. Det handler om hvor mye man blir styrt. Det ble vist ovenfor i forhold til hvilke tidsrammer man hadde til planlegging. Om man faktisk bruker den tiden som er til rådighet et annet spørsmål. Det dreier seg mer om motivasjon (interesse) og vilje som kan knyttes til aktørens individuelle kompetanse. Påstanden i denne gruppen dreide seg om hvorvidt respondenten faktisk bruker tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker. Her svarte 4 av 10 at de gjorde det, mens en tredjedel i lavproduksjonsdistriktene var uenige i den påstanden. Flest i sistnevnt gruppe bekreftet at påstanden var riktig.



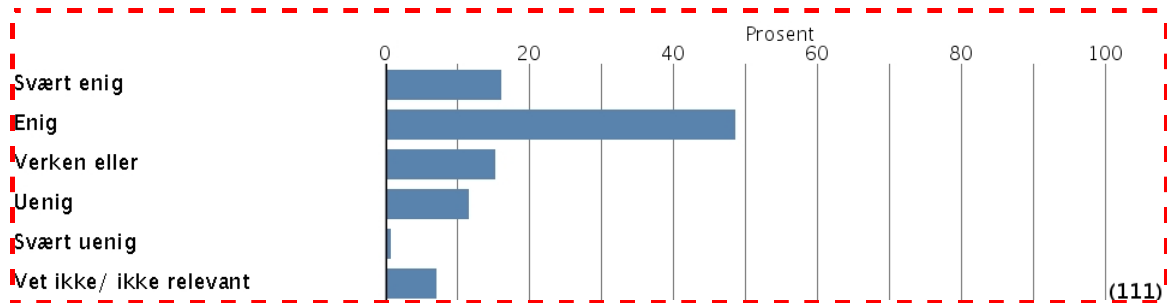
Tabell 29 Jeg bruker ved behov, tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (LAV)



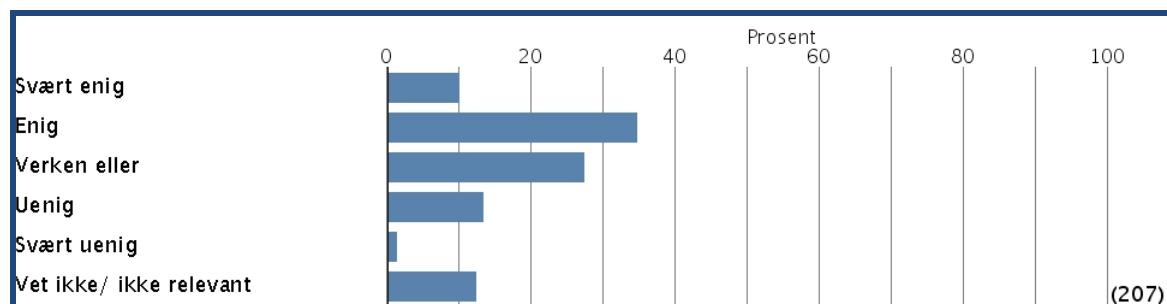
Tabell 30 Bruker tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker (HØY)

På et område var den negative sammenhengen påtagelig. INDICIA ble benyttet av mange for å formidle informasjon under møter. For å holde et etterretningsregister oppdatert, er man avhengig av at polititjenestemenn legger inn tips, overskuddsinformasjon og andre hendelser fortløpende (10). Her fremkom det en betydlige forskjell mellom de to gruppene politidistrikt. Nesten 65 % av de som

arbeidet i distrikt med lav produksjon var enige i denne påstanden. Så mye som 20 % færre i den andre gruppen var enige i det. I sistnevnte gruppe var nesten en tredel nøytrale.



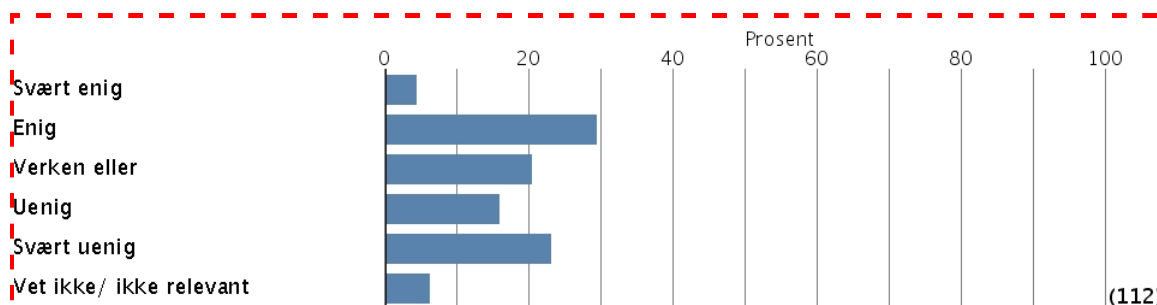
Tabell 31 Jeg fører aktuelle hendelser i INDICIA (LAV)



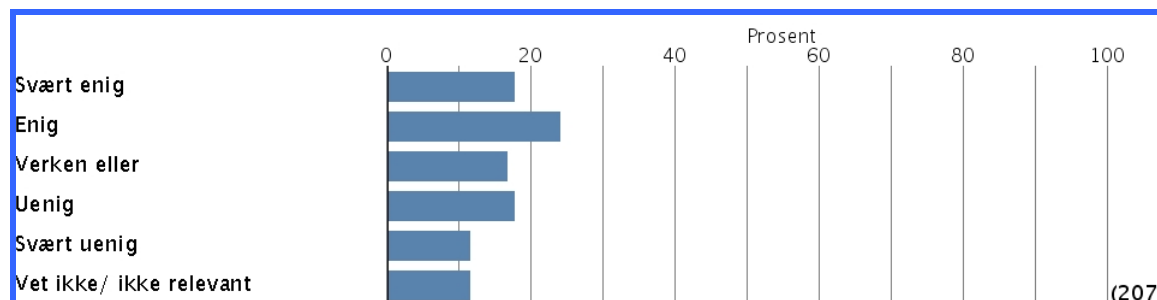
Tabell 32 Jeg fører aktuelle hendelser i INDICIA (HØY)

3.4.3 POSITIV SAMMENHENG

Det er innen to områder det finnes en positiv sammenheng mellom påstandene og distrikter med høy produksjon av narkotikasaker. Det er to påstander knyttet til ledelse og fire påstander knyttet til aktørene og deres kompetanse. Ledelsespåstandene er formulert på en slik måte at de vektlegger betydningen av gode og tydelige ledere. Påminnelser om å jobbe med narkotikasaker regelmessig (1) synes å være mer fremtredende i distrikt med høy produksjon. Legges negative svar sammen, så har de ansatte i distrikt med lav produksjon større tilbøyelighet til å benekte påstanden om at nærmeste leder påminner de regelmessig om å arbeide med narkotikasaker. I distrikt med lav produksjon savner så mye som 4 av 10 slike påminnelser fra nærmeste leder. Det er gruppen som svarer Svært enig av de høyproduserende som er utslagsgivende.

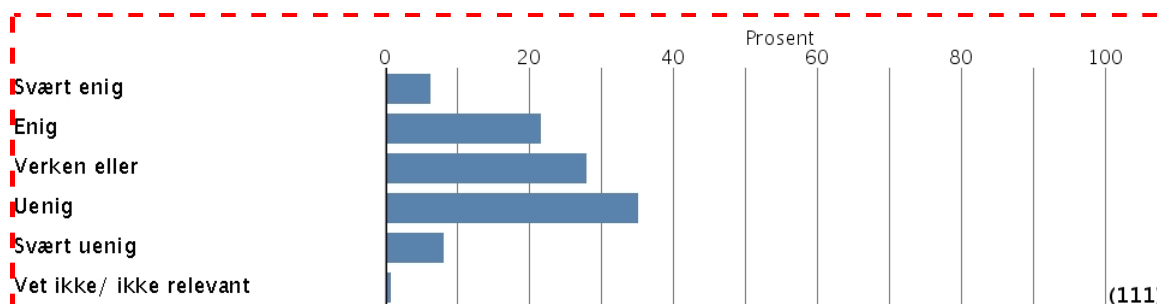


Tabell 33 Regelmessige påminnelser fra leder om å jobbe med narkotikasaker (LAV)

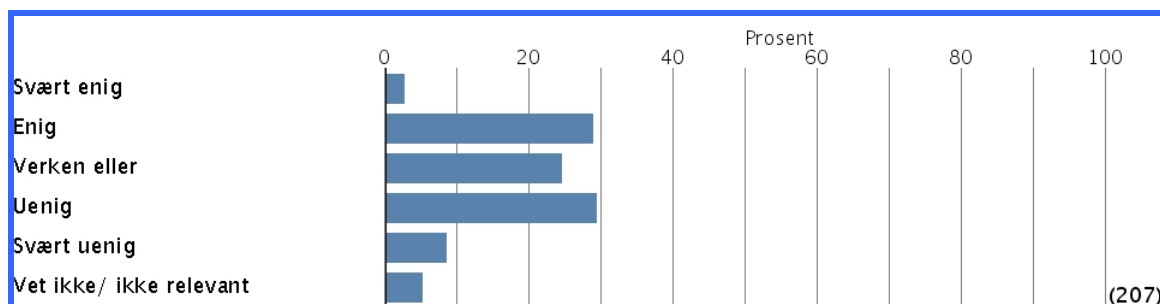


Tabell 34 Påminnelser fra leder om å jobbe med narkotikasaker (HØY)

Hvorvidt ledelsen er god til å utnytte de ansattes interesse og kompetanse, så er svarbildet mer likt (16). De med høy produksjon svarer noe mer positivt på denne påstanden. Det er allikevel slik at majoriteten i begge grupper svarer negativt på dette spørsmålet. Dvs at 4 av 10 mener at ledelsen ikke er spesielt gode på å utnytte de ansattes interesse og kompetanse. 1 av 4 er nøytrale og svarer verken eller. Langt færre enn ved påstanden overfor forholder passive, dvs vet ikke eller ikke relevant. Dette kan ha sammenheng med at denne påstanden dreier seg om *ledelsen*, mens den forrige handlet om *nærmeste leder*.

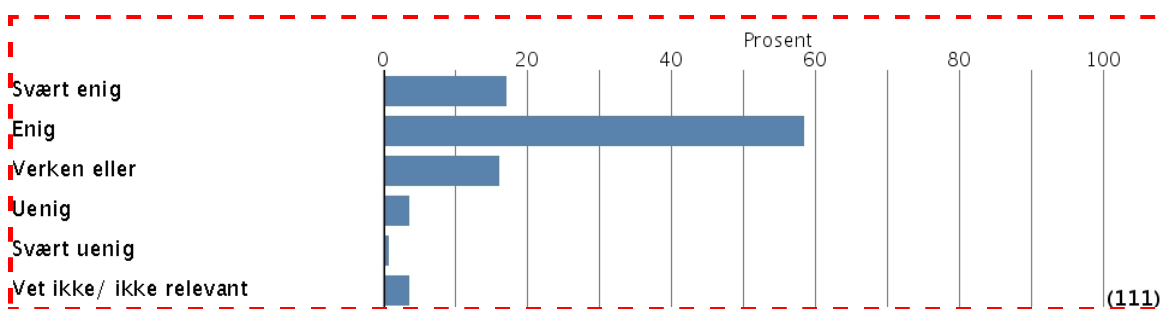


Tabell 35 Ledelsens evne til å utnytte kompetansen (LAV)

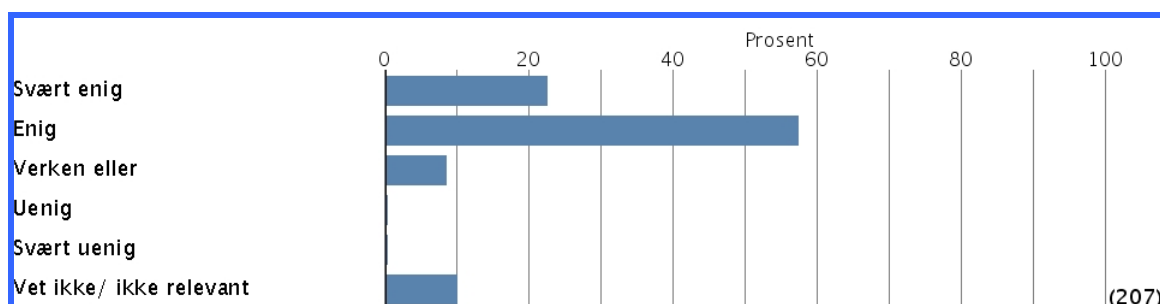


Tabell 36 Ledelsens evne til å utnytte kompetansen (HØY)

En påstand handlet om oppfølging etter beslag av et mindre kvantum narkotika på en person (5). En slik situasjon gir ofte et rettslig grunnlag for også å ransake hjemme hos vedkommende. Dette er ikke obligatorisk, eller styrt av prosedyrer, men mange finner det formålstjenlig. Hensikten er å avdekke ytteligere beholdninger av narkotika. Ca 8 av 10 sa seg enige i påstanden at de sørger for at det blir ransaket hjemme på hans bopel. Det var en overvekt av ansatte i distrikter med høy produksjon som var enige i påstanden (80,2 %) i forhold til ansatte i distrikt med lav produksjon (75,7 %). Tendensen ble bekreftet gjennom de som var uenige i påstanden. Det var flest uenige i distrikt med lav produksjon. Også for denne påstanden er det de som svarer Svært enig i gruppen høyproduserende som er utslagsgivende.



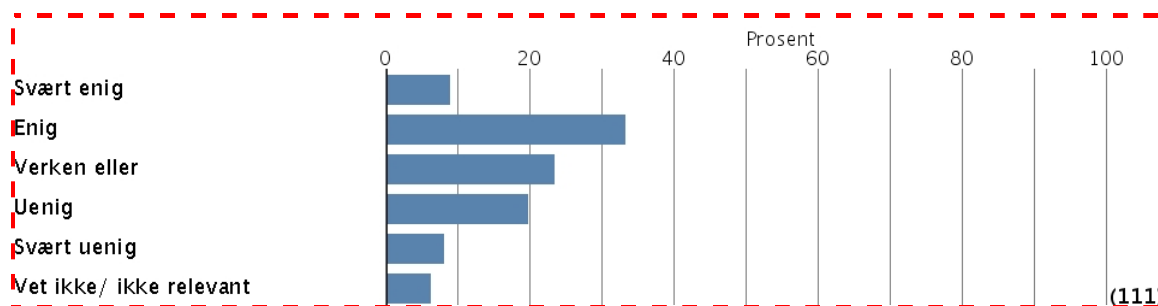
Tabell 37 Andelen som ransaker hjemme på bopel (LAV)



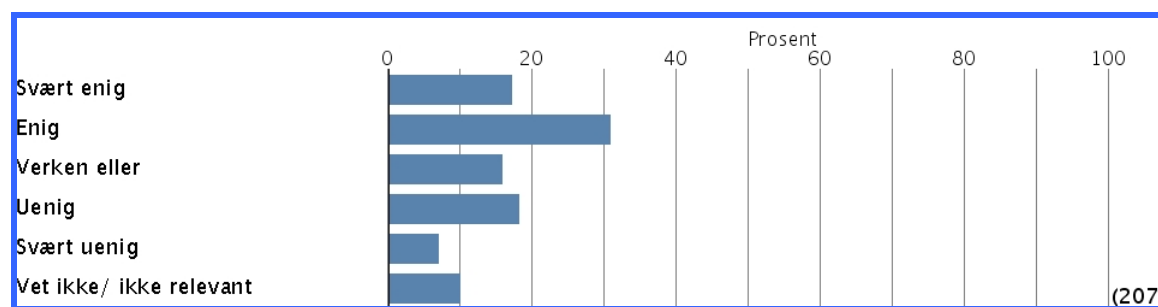
Tabell 38 Andelen som ransaker hjemme på bopel (HØY)

Informasjon fra kriminelle miljøer er viktig for å avdekke narkotikakriminalitet. Det forutsetter at man kan kommunisere med kriminelle, og at man har vilje til å opprette en dialog med dem. Det

forutsetter også kunnskaper om hvilke fallgruber man kan gå i. Påstanden handlet om hvorvidt man mottar regelmessige opplysninger fra kriminelle (8) om aktuelle personer eller hendelser. Her var det også en overvekt av ansatte i distrikt med høy produksjon som sa seg enige i påstanden. Nesten 5 av 10 var enig eller svært enig, mens det i de andre distriktene var det 6 % færre som var enige i påstanden. Tendensen ble bekreftet av de som var uenige i påstanden. Nok en gang er det de som svarte Svært enig i de høyproduserende distrikter som utgjorde den største forskjellen.

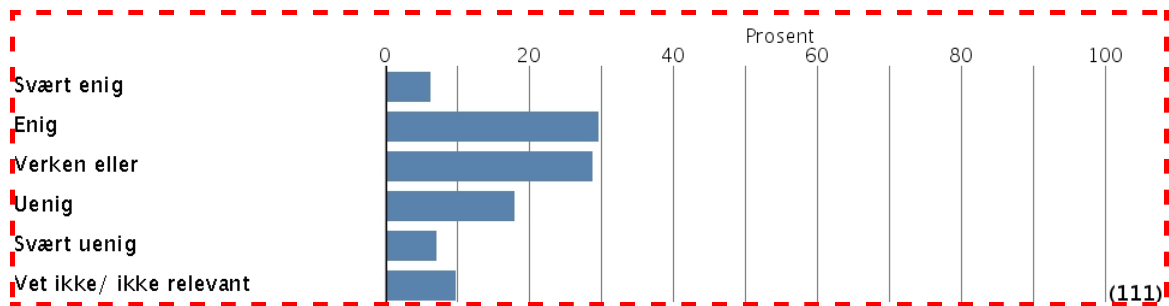


Tabell 39 Mottar regelmessig informasjon fra kriminelle (LAV)

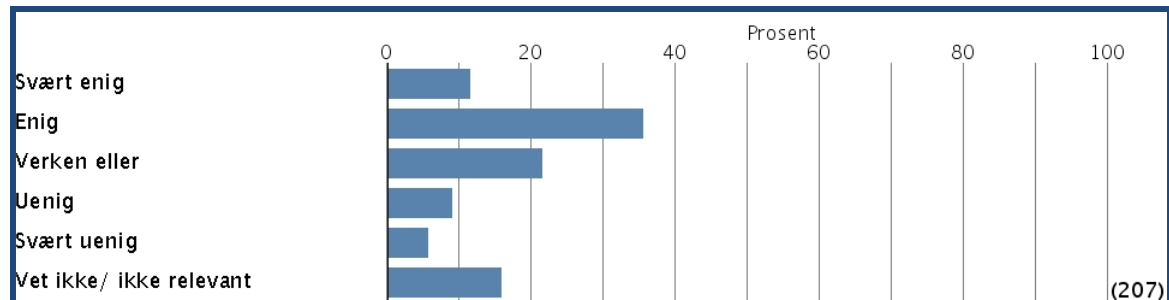


Tabell 40 Mottar regelmessig informasjon fra kriminelle (HØY)

I en kontrollsituasjon er politiet avhengig av et rettslig grunnlag for å kunne ransake en person. Det må finnes en skjellig grunn til mistanke om en straffbar handling som kan medføre frihetsstraff⁹. Et slikt grunnlag kan også føre til en anmeldelse av vedkommende for bruk av narkotika. Det er etablert en metode som kalles Tegn og symptomer på misbruk av narkotika eller andre rusmidler (Øiseth 1999). Metoden består av ulike kliniske tester som en kvalifisert politimann kan utføre (måle pupillstørrelse, pulsslag pr minutt, tidsoppfatning mm). Vurderingen av resultatene kan grunnlag for å skrive en rapport om man oppfatter kandidaten som påvirket av ulike rusmidler. Det kan ikke brukes som et avgjørende bevis, men bidra til å etablere et mistanke grunnlag. I påstanden (12) om man ofte benyttet seg av denne metoden svarte nesten 5 av 10 ansatte i politidistrikt med høy produksjon at de var enige eller svært enige. Over 11 % færre svarte det samme i den andre gruppen. Tendensen ble forsterket gjennom de som svarte at de var uenige eller svært uenige.

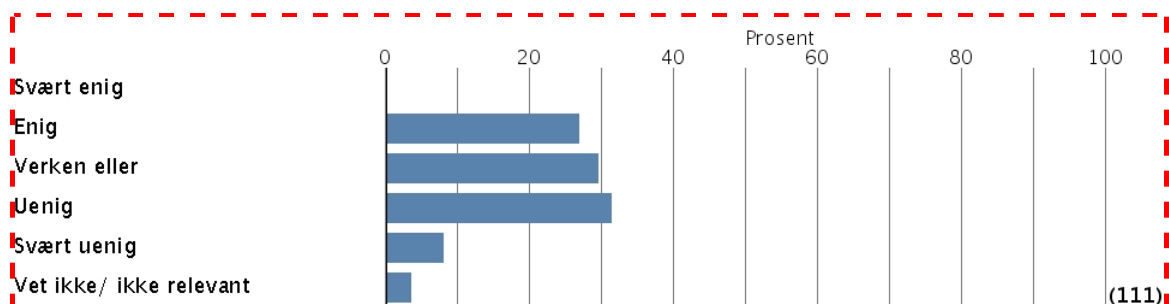


Tabell 41 Bruk av metoden "Tegn og symptomer" (LAV)

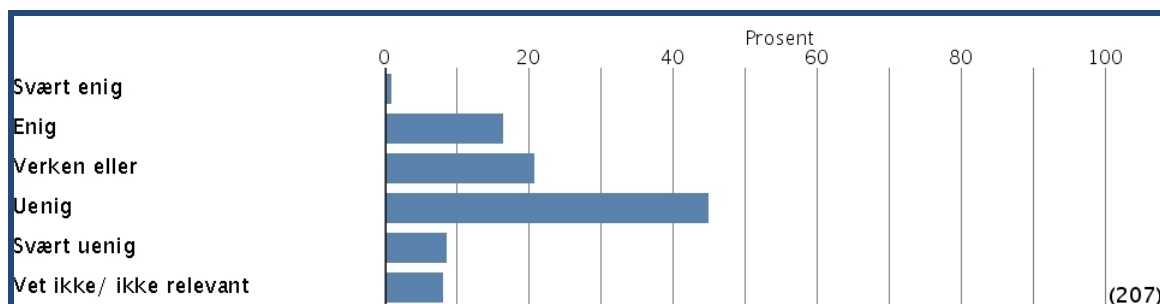


Tabell 42 Bruk av metoden "Tegn og symptomer" (HØY)

Vilkårlig stans og kontroll (ransaking) av personer uten et mistankegrunnlag skal ikke forekomme. Har ikke politimannen et rettslig grunnlag (hjemmel) kan han i verste fall begå en straffbar handling selv. Han risikerer også å motta klager på sin adferd. Påstanden om at stans og kontroll medfører en risiko for selv å bli anmeldt for ulovlig ransaking (13) var kun et mindretall i begge gruppene enige i. Det var allikevel noen flere som var enige i påstanden (27 %) i de distriktene som hadde lav produksjon, enn i de som hadde høy produksjon (17, 4%). Så mye som 30 % var nøytrale i førstnevnte gruppe, og tendensen ble forsterket gjennom svarene til som var uenige eller svært uenige.



Tabell 43 Opplevd risiko for å bli anmeldt etter ransaking (LAV)



Tabell 44 Opplevd risiko for å bli anmeldt etter ransaking (HØY)

3.4.4 OPPSUMMERT ANALYSE

Oppsummert så er tendensen at betydningen av visse former for ledelse vektlegges mer i politidistrikt med høy produksjon av narkotikasaker, enn i distrikt med lav produksjon. Feed-back er fremtredende i begge grupper, men mest i de som har lav produksjon. Den mest fremtredende tendensen er om ens nærmeste leder regelmessig gir påminnelser om å arbeide med narkotikasaker. Her var det en klart mønster mellom distrikt med høy og lav produksjon. Det er ikke noen sterke holdepunkter for å konkludere at ikke narkotikasakene prioriteres like høyt i distrikt med lav produksjon, som de prioriteres i distrikt med høy produksjon. Hva gjelder prioritering, så fremstår det som om de aller fleste oppfatter prioriteringen likt i begge grupper av politidistrikt. Alle aktørperspektivene kan knyttes til kompetanse. For de fleste av påstandene er det større variasjon mellom de to gruppene politidistrikter. Men variasjonen er ikke entydig i en retning. Graden av enighet varierer fra påstand til påstand. Kompetansebegrepet er sammensatt, men passer godt inn i et aktørperspektiv. Det handler om kunnskap, riktige ferdigheter, evner og holdninger som er nødvendige for å kunne utføre handlinger. I noen av påstandene er et eller flere av disse elementene fremtredende. Hvilket element som er mest fremtredende vil ikke nødvendigvis kunne avdekkes av analysen. Her blir det opp til hver enkelt respondent å tolke påstanden. Skulle man skille mellom f eks vilje til utføre en handling eller ferdigheter til å utføre handlingen, måtte man benyttet andre metoder for datainnsamling.

3.5 TOLKNING

Problemstillingen var finne å faktorer som påvirker politiets resultatoppnåelse i arbeidet med narkotikasaker. Den undersøkelsen viste at det var noen spesielle kjennetegn ved de de fem politidistrikt som hadde høy produksjon. For det første hadde de stabil produksjon med relativt små variasjoner fra år til år. Selv om et distrikt hadde en variasjon på nesten 5 prosentpoeng i perioden, var allikevel det dårligste året mer enn tre ganger bedre enn det beste distriktet som hadde lav produksjon. Dette kan ikke være en tilfeldig, og den videre tolkningen leter etter sammenheng med noen av de andre faktorene som er undersøkt.

Den kvalitative undersøkelsen ble oppsummert i en rekke faktorer som påvirker resultatoppnåelsen. De fleste av informantene påpekte personlige egenskaper ved de som skal utføre det praktiske arbeidet. Ser man på personlige egenskaper som en del av vedkommendes kompetanse (Lai 2004) og legger til generell kompetanse og metodebruk samt motivasjon, så ligger det et tyngdepunkt som peker mot at aktørens kompetanse er viktig. Kommunikasjon, strategisk styring, arbeidsdeling, kultur og ledelse ble også sett på som viktig. Og disse faktorene kan i analysesammenheng kategoriseres som strukturpåvirkninger til arbeidsoppgavene.

Som nevnt ovenfor regnes politiet som et klassisk byråkrati. Et av Webers kjennetegn på byråkrati er: "et fast ordnet system av over- og underordnede stillinger, hvor de med større myndighet har oppsyn med dem med mindre" (Weber 2000). Dette kjennetegnet preger både et byråkrati av flere organisasjoner som f eks Politidirektorat og politidistriktene, men også en enkelt organisasjon med nivåene politimester, driftsenhetsleder, seksjonsleder, avsnittsleder og politibetjent. Hvis det er slik at det hierarkiske preger en politiorganisasjon, så er det et paradoks at ikke ledelsesfunksjonene fremheves mer i de kvalitative intervjuene. I den grad de gjør det, så fremstilles ledelsen som en hindring for de ansatte på grunnplanet kan gjøre jobben sin. Kun en av informantene ga ledelsen en aktiv rolle som pådriver. Vedkommende var selv mellomleder, og plassert midt i hierarkiet. Uten lang fartstid, men med tilstrekkelig erfaring til å merke at "politimesteren stresset utviklingen på antall saker med narkotika og trafikk". En førstelinjeleder så på seg selv som drivkraft for å få resultater, men betraktet de andre lederne som bremseklosser. Eksempel nummer 1 ovenfor viser en medarbeider som på tross av at han ble omprioritert til andre ventende oppdrag av operasjonsleder, sammen med sin kollega, valgte å gå tilbake til åstedet og fortsatte ransakingen med et vellykket resultat. Dette viser at vedkommende har en indre motivasjon til å fortsette, og det skapes en historie som kan benyttes til å nedvurdere operasjonslederens evne til å prioritere riktig.

Perspektivet en velger på ledelse er derfor sentralt. Dette avhenger i veldig stor grad av hva lederen selv definerer seg som. Distansen mellom leder og medarbeider ble også behandlet i en tidligere prosjektoppgave (Guttulsrød 2007). Der fremkom det i kvalitative intervjuer at narkotikaetterforskere opplevde å ha mye mer frihet (fra overordnet styring) enn f eks etterforskere som arbeidet med sedelighetssaker. Dette gjaldt spesielt de som arbeidet proaktivt i URO grupper eller lignende. De satte seg egne mål, og leverte resultater i forhold til det. Nettopp dette kjennetegnet jo også Lipskys gatenivåbyråkrater (Lipsky c1980). Spørsmålet blir hvordan en leder skal forholde seg til en slik kultur? Sterke bånd innad i en gruppe vil trolig gjøre det vanskelig for en leder å trenge inn med sine synspunkter. På den måten kan det oppstå distanse. Lederen ble sett på som en administrator som ikke gikk inn i (eller ble forhindret fra å gå inn i) faglige diskusjoner. Ledernes forsøk på å anerkjenne enkeltpersoner og grupper som oppnådde gode resultater på narkotikaområdet ble korrigeret av andre grupper medarbeidere, noe eksempel nr 5 ovenfor viser. Når en leder da ble sittende tilbake med ansvar for budsjett og rapportering, var det lett å se på ham som en motstander og ikke en medspiller. Et byråkrati kan ikke over tid leve med slike forhold. Dette kan ha vært årsak til midlertidige eller varige omorganiseringer innen narkotikaavdelingene i norsk politi. Hvis ledere mangler evne til helhetstenkning, dvs at de bare ser sin egen driftsenhet/seksjon/avsnitt og ikke behersker de prosessene som foregår med omverdenen, jf Leavitt-Ry modellen ovenfor, kan det være et uttrykk for at noen politiledere mangler grunnleggende kompetanse. De siste årene har det blant annet fra medarbeidere på Politihøgskolen blitt tatt til orde for en form for kvalifisering for å kunne bli leder (Glomseth 2008).

Den faktoren som ble fremhevet i de kvalitative intervjuene var aktørenes roller. De løftes frem og de dyktige kjennetegnes som kompetente, med god kjennskap til narkotikamiljøene, de har mye motivasjon, er resultatorienterte og har mot. Gode resultater kunne nok være karrierefremmende på lengre sikt, men på kort sikt ga det medarbeiderne aksept hos lederne, slik at de fikk lov til å arbeide videre med narkotikasakene. Hvis de ikke fikk det, oppstår frustrasjoner slik eksempel nr 3 ovenfor viser. Etterforskeren hadde gode opplysninger om å ta en stor selger, men fikk ikke lov av sine overordnede. Han skulle prioritere de sakene han hadde til etterforskning og heller jobbe med restansenedbygging.

Ubalanse mellom opplevd arbeidsinnsats og anerkjennelse kan også føre til frustrasjoner. Det viser eksempel 4. Informanten følte ikke at han fikk noe igjen for den ekstrainsatsen han mente han la ned i jobben. Motivasjon er en viktig faktor og den skapes i samspillet mellom leder og medarbeider.

Den kvantitative undersøkelsen støtter langt på vei det kvalitative forspillet. Forskjellene mellom høy- og lavproduserende politidistrikt er ikke oppsiktsvekkende stor. Dette styrker samtidig den

interne gyldigheten i undersøkelsen. Men det er forskjeller ved noen av påstandene som kan bidra til å belyse problemstillingen. Samtidig så finnes det ikke noen norm for hvor store forskjellene må være for at de skal føre til så vidt store produksjonsforskjeller.

Det er aktørene og deres kompetanse som slår positivt ut i forhold til høye produksjonstall. Det er allikevel ikke grunnlag for å hevde at det er en kausal sammenheng mellom kompetanse og høye produksjonstall. Kravet etter samvariasjon, nemlig tidspunkt for årsak/virkning (Jacobsen 2005)(Lai c2004) er ikke fastslått i denne undersøkelsen. Det er like fullt mulig at de som har høy produksjon, også har høy kompetanse, nettopp fordi de får praktisert mye på grunn gjennom et stort tilfang av saker. Her finnes det mulige faktorer som gjensidig kan påvirke hverandre.

Hva gjelder struktur og ledelse så er bildet noe mer nyansert. Ledelse virker, men den må være tydelig. Ros er viktig, men enda viktigere er tydelige ledere som markerer sine holdninger og synspunkter. Dette trer spesielt godt frem i der respondentene må svare om de har fått regelmessige påminnelser om å arbeide med narkotikasaker. Her er det et flertall av de ansatte i distrikt med lav produksjon som er uenig i den påstanden. For de distriktene som har høy produksjon så er bildet helt motsatt.

Kunnskapsnivået på problemområdet er overraskende høyt. Nærmest alle (> 90 %) som ble spurt kunne navngi tre personer som aktuelle selgere av narkotika i eget distrikt. Det var flere som hadde slik objektkunnskap i distrikt med lav produksjon, enn i distrikt med høy produksjon. Dette funnet styrkes av SIRUS undersøkelsen om at det finnes et narkotikaproblem i så godt som alle norske kommuner (Lund & Amundsen 2008). Et annet faktum er at den samme undersøkelsen peker på at problemet er størst i tettsteder og byer. Alle de politidistrikt som er med i undersøkelsen omfatter en eller flere byer. I flere av de distrikt som inngår i lav-produksjonsgruppen, finnes det feriesteder der narkotika erfaringsmessig misbrukes og de har også høgskolemiljøer med større samlinger av studenter. Det er ingen grunn til å hevde at narkotikaproblemet er jevnt fordelt over hele Norge, men det finnes over alt i større eller mindre grad. Spørsmålet er om de som har det i mindre grad har tilstrekkelig fokus på dette problemet.

Tre påstander knyttet til aktør og kompetanse henger i en viss grad sammen og styrker teorien om at det er høyere kompetanse på narkotikasaker i distrikter med høy produksjon enn det er i distrikter med lav produksjon. Den største forskjellen gjaldt påstanden om bruk av metoden Tegn og symptomer. Bruken av denne metoden var tett opp mot 50 %. Dette er en metode som krever en utdanning, og den må bli praktisert regelmessig for å vedlikeholde kompetansen. Dermed oppnår man en selvforsterkende effekt i de distrikt som har satset på denne kompetansen. De som finner

det formålstjenlig å praktisere Tegn og symptomer opplever dermed en *indre motivasjon* til å repere slike handlinger (Kaufmann 1998). Opplysninger fra informanter i de kriminelle miljøene er viktige faktorer for å identifisere narkotikakriminelle som er aktuelle (som ft har et lager narkotika som de selger fra). Nesten 50 % av de ansatte i høy-produksjonsdistriktene mottok opplysninger om slike selgere regelmessig. Mer enn 4 av 10 av de ansatte i den andre gruppen mottok også slike opplysninger. Dette styrker også påstanden ovenfor om at kunnskapsnivået er høyt i begge grupperingene, og at narkotikaproblemet er åpenbart og lett tilgjengelig i alle politidistriktene. Det siste forholdet på kompetanse er metoden som går ut på å ransake hjemme hos en som er tatt med narkotika på kroppen med den hensikt å oppnå et eller flere nye beslag. Dette er også en selvforsterkende metode. Ut fra en hendelse kan man generere flere nye saker mot samme eller andre gjerningsmenn. Dette er en utbredt metode i politiet, men forekommer oftest i politidistrikt med høy produksjon.

Noe oppsiktsvekkende er sammenhengen mellom ledelsens påminnelser og oppfatningen av om narkotikasaker er høyt prioritert. Her er der ikke samsvar mellom svarene. 45 % av de ansatte i distriktene med lav produksjon hevder at narkotikasakene er høyt prioritert. Noen færre i distriktene med høy produksjon mener det samme. Dette tyder på at det er lederens handlinger som er utslagsgivende. Man skulle anta at lederes regelmessige påminnelser skulle føre til et syn om at narkotikasaker er høyt prioritert. Det kan forekomme at strategier og prioriteringer forekommer i teorien, men at virkeligheten er annerledes. Nils Brunsson snakker om Inconsistent institutions (Brunsson 2006)

(...) "As everyone who has experienced life in organizations can attest to, organizations seldom manage to practice to live up to the institutional rules of how a "true" organization should function.(ibid)

85 % av de ansatte i distrikter med lav produksjon sier de er avhengige av de som de jobber sammen, med for å oppnå gode resultater. Nesten 11 % færre oppgir dette i den andre gruppen, og det kan indikere enten at de fleste er mer selvgående, eller at strukturene letter arbeidet med slike saker, uavhengig av hvilke kolleger som er på jobb.

Selvrapportering om høyt personlig engasjement slår ikke positivt ut i forhold til høyere produksjon. Det forekommer et høyere engasjement i distriktene som har lav produksjon enn i de som har mange narkotikasaker. Slik selvrapportering gir ikke noen presis måling av engasjement. Her ville kvalitative intervjuer gitt et bedre presisjonsnivå sammen med f eks deltakende observasjon. Ei heller

medlemskap i NNPF viser noen forskjeller i forhold til et personlig engasjement innen saksområdet. 1 av 3 er medlemmer i begge grupperinger.

Det er et faktum at bemanningen er større i distriktene som har høy produksjon, enn hva tilfellet er i distriktene med lav bemanning. Det er nærmest umulig å foreta noen sammenligning mellom de 27 distriktene i Norge. Budsjettet fordeles etter en modell som kalles Fürst og Høverstadmodellen. (Fürst 2002) Det er opp til hvert politidistrikt å ansette medarbeidere innenfor rammen av det tildelte budsjett. Fordelingsmodellen tar høyde for en rekke parametre, bl a antall innbyggere, antall km veier, antall sosialhjelpsmottakere mm. Selv om det sikkert finnes forskjellige oppfatninger, må jeg legge til grunn at ressursene er rettferdig fordelt mellom politidistriktene. Skal man sammenligne ressurser må også behovene vurderes. To av politidistriktene i denne undersøkelsen er nærmest nabodistrikter i samme landsdel. De har havnet i hver sin kategori hva gjelder høy og lav produksjon. De er ulikt bemannet i forhold til innbyggertall. Det ene distriktet som har høy produksjon har en bemanningsfaktor på 1,4 pr 1000 innbyggere, mens det andre distriktet med lav produksjon, har en bemanning på 1,28 pr 1000 innbyggere. Så skal det også nevnes at det distriktet som har lavest produksjon av saker, har høyere bemanning enn det distriktet som har høyest produksjon. Det er derfor ikke lett å vektlegge betydningen av bemanningen i disse to distriktene, eller i de øvrige. Bemanning tillegges selvsagt en betydning, men er ikke på noen måte avgjørende for produksjonsnivået.

En svakhet i denne undersøkelsen er at den ikke omfatter hvilke måltall som er fastsatt for de ulike distriktene i perioden 2004 – 2008. Den inneholder heller ikke noen oversikt over hvilken måloppnåelse politidistriktene hadde på narkotikaområdet. Målene foreslås av politidistriktene, og de fastsettes i drøftingsmøte mellom politidistriktet og Politidirektoratet. En oversikt over måltallene og måloppnåelsen, sammen med kvalitative intervjuer av politimestrene i de ti distriktene ville i langt større grad bidratt til forståelse. Jeg er allikevel av den oppfatning at en slik kunnskap ikke fullt ut kunne forklart hvorfor det er så store forskjeller mellom distriktene. Produksjonen i de distriktene som har lav produksjon er påfallende jevn. Avvik og manglende måloppnåelse ville blitt korrigert i løpet av en 5 års periode. Målfastsetting vil alltid ha betydning for resultatoppnåelse. Men så må man samtidig evaluere mål- og resultatstyringsprosessene som foregår. I hvilken grad er de som skal operasjonalisere målene med på å fastsette de slik Latham og Lock forutsetter? (Hatch 2001)

4 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER

Problemstillingen etterlyste faktorer som påvirker politiets arbeid med narkotikasaker. Bakgrunnen var at forskjellige politidistrikt oppnådde ulike resultater hva angår produksjon av narkotikasaker. Grunnlaget for sammenligningen ligger i den empiri som er samlet inn, og tidligere undersøkelser som er gjort. De funn som er gjort er sammenholdt med teoretiske begrep med modeller av organisasjoner og hvilke variabler som påvirker samspillet mellom disse. Videre omhandler teorien sammenhenger mellom hvordan en aktør inngår i en større struktur og hvordan aktør og struktur gjensidig påvirker hverandre.

Forskjellen i produksjon av narkotikasaker mellom politidistriktene må regnes som stor. *Opgavene* finnes i alle politidistrikt. Det er usikkert at hvor store oppgavene er i hvert enkelt distrikt, fordi det ikke finnes eksakte data på hvor mye narkotikamisbruk som forekommer. Det er imidlertid sikkert at det er tilstrekkelig narkotikamisbruk i alle politidistriktene til at den registrerte kriminaliteten kunne ha vært langt større. Undersøkelsen legger derfor til grunn, at hvert enkelt politidistrikt har et potensiale til å øke antall narkotikasaker. Bortsett fra ulike mengde av oppgaver, er egenskapene ved oppgavene ellers like i politidistriktene som inngår i denne undersøkelsen.

Strukturen i hvert enkelt politidistrikt er relativt lik. Det finnes forskjellige måter å organisere innsatsen mot narkotikakriminalitet på blant annet i form av spesialavdelinger, men dette er sannsynligvis ikke den viktigste faktoren som forklarer produksjonsforskjellene. Undersøkelsen dokumenterer tydelig at det er ordenspolitiet, og ikke spesialavdelinger som produserer det store antallet med narkotikasaker. Strukturen omfatter også samhandlingsmønstre mellom ledere og medarbeidere (Ry Nielsen 2002). Her er det funnet forskjeller mellom distrikt med høy og med lav produksjon. I førstnevnte gruppe opplevde man i større grad en regelmessig påminnelse fra ledere om å arbeide med nettopp narkotikasaker.

Teknologien (Informasjons- og styringssystemer) slår ut i begge retninger. Bruken av INDICIA som er et sentralt dataverktøy i denne sammenheng er mer brukt i distrikter med lav produksjon enn i de (Ry Nielsen 2002) med høy produksjon av narkotikasaker. Systematisk bruk av metoden "Ransake hjemme etter mindre beslag" er mer benyttet i de distriktene som har høy produksjon. Det samme gjelder metoden "Tegn og symptomer". Begge disse metodene kan knyttes til aktørens kompetanse.

Det er nettopp aktørene som fremheves i de kvalitative indervjuene, som bærere av de viktige faktorene for å oppnå gode resultater. Evne til å kommunisere er en ferdighet som inngår i aktørens

kompetansebeholdning. Trygghet i konkrete arbeidssituasjoner er også mer fremtredende i distrikt med høy produksjon.

Belønningssystemene kan ha en betydning, men de må regnes som relativt like i de to gruppene av politidistrikt. Felles tariffavtaler og regler styrer de økonomiske incentivene. Graden av anerkjennelse er viktig, men ledere i lavproduserende distrikt er flinkere enn de andre til å rose. Andre belønningssystemer er ikke undersøkt.

Fysiske rammer vil i denne sammenheng handle om geografi, demografi og fysiske avstander. Det er flere byer i de distriktene som høyest produksjon, men forskjellen er ikke så stor. Undersøkelsen har ikke tatt for seg fordeling av driftsenheter og avstander til ulike tettsteder. Med bakgrunn i den svenske undersøkelsen kan en forklaring til ulik produksjon ligge i den geografiske plasseringen av driftsenheter. Dette kunne vært undersøkt nærmere.

Visjon og verdier er felles for alle politidistriktene. I den byråkratiske ånd formidles disse tankene fra den politiske ledelse i Justisdepartementet, via Politidirektorat og ned i hvert enkelt politidistrikt. Det samme gjør de prioriteringer som Riksadvokaten foretar hver år. De sendes via statsadvokatembetene til sine respektive politidistrikt. Den siste variabelen er *mål*. Disse er forskjellige fra distrikt til distrikt. De fastsettes i drøftingsmøter mellom Politidirektorat og politimester. Prosessen rundt målfastsetting er ikke belyst i denne avhandlingen. Det som en kan fortolke ut av offentlige dokumenter som f eks statsbudsjettet, er at overordnet myndighet politisk myndighet fastsetter kvantitative mål som politiet må rette seg etter (Justis- og politidepartementet). Dette er felles mål om saksbehandlingstid og oppklaringsprosent. Disse målene formidles i drøftingsmøtene, hvor også fjorårets resultatrapporter fremlegges. Narkotikasaker slår positivt ut på disse måleparameterene. Sakene har kort saksbehandlingstid, og de har en oppklaringsprosent på nesten 100. Det er derfor grunn til å tro at overordnet myndighet fører tilsyn med at politidistriktene har en så optimal saksmengde på narkotikasaker som mulig.

Organisasjonskulturen er viktig for å oppnå resultater. Det viser både den kvalitative og kvantitative undersøkelsen. Det er i kulturen man finner grunnlaget for flere av de ulikhetene som finnes mellom politidistriktene. Relasjonen mellom kolleger avhenger av kulturen. Gi hverandre ros og dele egne erfaringer slår mest ut i høyproduserende distrikt.

Omverdenen virker selvsagt inn. I hvilken grad setter interesseorganisasjoner og media søkelyset på narkotikaproblemene. Hva med helsevesenet og overdosedødsfall. Slike forhold påvirker alle nivåer i en politiorganisasjon. Påvirkning fra omverdenen har ikke vært et tema i denne undersøkelsen.

Historiefaktoren er trolig viktig. Informantene i den kvalitative undersøkelsen refererte ofte til før og nå. Allikevel er produksjonstallene relativt stabile. En teori som kan trekkes ut av denne undersøkelsen er at foregår en bevisst eller ubevisst kopiering av måltallene fra år til år, og at innsatsen tilpasses etter det. Selv om det skjer endringer blant mannskapene, er også sammensetningen relativt stabil. Hvis man arbeider i årevis på samme seksjon eller avsnitt rekker man å tilpasse seg til den rådende kulturen. De som er nye, sosialiseres inn i et mønster der handlinger repeteres år etter år. Historien bidrar til at organisasjonskulturen opprettholdes.

Kort oppsummert er det to faktorer som ser ut til å skille de to gruppene med politidistrikt. Det ene er tydelige og klar ledelse som følger opp de fastsatte mål, og det andre er motiverte medarbeidere som i fellesskap utnytter sin kompetanse for å oppnå så gode resultater som mulig. Det er grunn til å tro at forholdet mellom ledere og medarbeidere er en særdeles viktig relasjon som må opprettholdes og vedlikeholdes gjennom gjensidig respekt og forståelse.

Forskjellen mellom politidistriktene i min kvantitative undersøkelse er noen ganger helt ubetydelig, selv om forskjellen i produksjon er stor. Det kan forklares på minst to måter. Enten så har ikke undersøkelsen målt på de riktige faktorene, eller så kreves det små endringer i praksis for å forbedre resultatene radikalt. Jeg velger å tro forklaringen ligger i det siste. Små endringer av variablene fra Leavitt-Ry modellen kan føre til store utslag i produksjon. Blir man fanget i en positiv spiral oppnår man selvforsterkende effekter. Positive resultater virker på aktøreren som så endrer kulturen som igjen påvirker aktørerne osv.

Et paradoks er et lavproduserende distrikt har bedre tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker, de fører oftere opplysninger i INDICIA, opplever at saksområdet er høy prioritert, har god informasjonsflyt internt, har god kunnskap om narkotikamiljøene og brenner for å jobbe med narkotikasaker. En forklaring kan være at de opplever å ha bedre tid pga av færre oppgaver av annen art. Dette kunne vært testet ved å undersøke den totale mengden arbeid i de to gruppene av politidistrikt. De som jobber i høyproduserende distrikt har mer av alle oppgaver, og får således et høyere aktivitetsnivå generelt sett.

5 FOTNOTER

¹ Hele lovteksten er gjengitt i eget vedlegg.

² På landsbasis dreier det seg om drøyt 1200 beslag (saker) i 2007 på landsbasis (Toll- og avgiftsdirektoratet 2008).

³ Alle politidistriktene som inngår i undersøkelsen er ikke omtalt med sitt riktige navn. NOTNES og VENSØL og tilsvarende er aliasnavn.

⁴ Flere av informantene i den kvalitative undersøkelsen nevte betydningen av jegermiljø, dvs aktive individer.

⁵ Politiets journalsystem for straffesaker.

⁶ Se vedlegg over lovtekster

⁷ PO er et politioperativt system for å loggføre hendelser og planlagte oppdrag. INDICIA er politiets system for å registrere etterretningsinformasjon eller søke i andre registre

⁸ Begrepet aktuelle objekter handler om personer, grupper eller steder som er aktuelle i forbindelse med innførsel, oppbevaring eller omsetning av narkotika. F eks en navngitt person, en gjeng eller et geografisk område. Tidsdimensjonen er viktig, for de er aktuelle så lenge de er aktive. Da kan man lettere avdekke deres virksomhet.

⁹ Jf Straffeprosesslovens § 195 om ransaking av siktedes person, dvs på kroppen. Uten beslutning kan slik ransaking foretas av polititjenestemann når siktede treffes eller forfølges på fersk gjerning eller ferske spor jf strpl.§ 198.

6 VEDLEGG

6.1 SPØRRESKJEMA

Kjære kollega!

Det vil ta deg ca 5 minutter å besvare noen spørsmål som jeg skal bruke i en masteravhandling ved Høgskolen i Østfold om politiets arbeid med narkotikasaker.

Jeg ønsker svar fra de som arbeider i ordenstjeneste, med etterforskning eller etterretning. Dette gjelder deg som arbeider ved en politistasjon, ved et lensmannskontor eller en funksjonell driftsenhet.

Politidirektoratet har gitt meg samtykke til å gjennomføre denne undersøkelsen. Det er viktig at så mange som mulig svarer. Håper du kan gjøre det i løpet av en uke.

Med vennlig hilsen

Tom Erik Guttulsrød

Trykk på "NESTE" knappen for å begynne.

Side 1: Avla du eksamen ved Politiskolen/Politihøgskolen før 2008?

- (1) Ja
- (2) Nei, jeg avla eksamen i 2008 eller 2009

Side 2: Utgjør noen av disse områdene mer enn 50% av jobben din?

- (1) Ordenstjeneste
- (2) Etterforskning

- (3) Etterretning
- (4) Administrativ tjeneste
- (5) Annet _____

Side 4: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Min nærmeste leder har i løpet av de siste 3 årene gitt meg regelmessige påminnelser om å arbeide med narkotikasaker.	(6) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>
Hvis jeg ønsker det, får jeg avsatt tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker.	(6) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>
Ordenstjeneste er viktig for å avdekke narkotikakriminalitet.	(6) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(1) <input type="checkbox"/>

Side 5: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Antall narkotikasaker jeg avdekker i en viss periode avhenger av hvilke kolleger	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
jeg jobber sammen med.						
Når jeg beslaglegger mindre kvanta narkotika på en person, sørger jeg for at det blir ransaket hjemme på hans bopel.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Planlagt innsats mot narkotika blir ofte avlyst på grunn av andre oppdrag.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Side 6: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Gode resultater i narkotikasaker blir ofte fulgt opp med positive bemerkninger fra ledelsen.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Jeg mottar regelmesig (en gang pr mnd i snitt) opplysninger fra kriminelle om aktuelle personer eller hendelser i narkotikamiljøene.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Kollegene på min	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
arbeidsplass gir hverandre ros hvis noen har oppnådd gode resultater i narkotikasaker.						

Side 7: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
I kjølvannet av en narkotikahendelse (sak, møte, ransaking, avhør etc) fører jeg hendelsen inn i INDICIA.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Aktuelle objekter som misbruker eller omsetter narkotika er ofte tema på våre møter (parole, avsnittsmøte, morgenmøte eller lignende).	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
--	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Jeg bruker ofte metoden "Tegn og symptomer" for å avdekke misbruk av narkotika.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
---	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Side 8: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Stans med kontroll og ransaking av objekter i narkotikamiljøene, innebærer en risiko for selv å bli anmeldt for ulovlig ransaking.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Jeg brenner for å kunne arbeide med narkotikasaker.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Vi har god informasjonsflyt mellom de som jobber med ordenstjeneste, etterforskning og etterretning.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Side 9: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Ledelsen er god til å utnytte polititjenestemennenes interesse og kompetanse på narkotikaområdet.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
Mine kolleger er gode til å dele av sine erfaringer med narkotikasaker.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Hvis jeg ble spurt kunne jeg navngi tre personer som aktuelle selgere av narkotika i mitt distrikt.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

Side 10: Vennligst kommenter følgende påstander med grad av enighet eller uenighet.

	Svært enig	Enig	Verken eller	Uenig	Svært uenig	Vet ikke/ ikke relevant
Divisjonsleder/skiftleder/førstebetjent har en viktig rolle i de resultater vi oppnår på narkotikaområdet ved mitt tjenestested.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>

På daglige eller ukentlige møter (paroler) bruker vi opplysninger fra PO eller INDICIA for å holde oss oppdatert på aktuelle narkotikamiljøer.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
--	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Ved min seksjon/avsnitt/divisjon/kontor er narkotikasakene høyt prioritert.	(1) <input type="checkbox"/>	(2) <input type="checkbox"/>	(3) <input type="checkbox"/>	(4) <input type="checkbox"/>	(5) <input type="checkbox"/>	(6) <input type="checkbox"/>
---	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------	------------------------------

Svært enig Enig Verken eller Uenig Svært uenig Vet ikke/ ikke relevant

Ved behov bruker jeg tid til å

planlegge arbeid med narkotikasaker. (1) (2) (3) (4) (5) (6)

Side 11: Er du medlem av Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF)?

(2) Nei

(1) Ja

Hvor mange utdanningskonferanser i regi av NNPF har du deltatt på siden 2004?

(3) Mer enn 4

(2) 2 - 3

(1) 1

(0) Har ikke deltatt

Spørreundersøkelsen er nå fullført.

Takk for at du tok deg tid til å besvare denne undersøkelsen. Den omfatter kun PB/PFB/POB som har eksamen fra 2007 eller tidligere, og som hovedsakelig arbeider med orden/etterforskning/etterretning.

Vennlig hilsen

6.2 SØKNADER OG TILLATELSER

Tom Erik Guttulsrød
XXXXXXX
XXXX Moss

Moss den 17.12.09

Epost: XXXXXXXXX

Politidirektoratet
Postboks 8151 Dep
0031 OSLO

INNSAMLING AV DATA OM POLITIDISTRIKTENES MÅLOPPNÅELSE I STRAFFESAKER

I forbindelse med et masterstudium i organisasjon og ledelse ved Høgskolen i Østfold, skal jeg skrive en avsluttende oppgave om politiets måloppnåelse i straffesaker. Oppgaven er avgrenset til området narkotikakriminalitet slik de er beskrevet i politidistriktenes virksomhetsplaner. Problemstillingen jeg ønsker å undersøke, dreier seg om bakgrunnen for at resultatoppnåelsen er ulik i de forskjellige politidistriktene. For å belyse dette spørsmålet, skal jeg gjennomføre en spørreundersøkelse blant polititjenestemenn i flere politidistrikt. I forkant har jeg allerede gjennomført noen intervjuer i tre politidistrikt for å sikre at spørsmålene jeg senere skal benytte egner seg til å belyse problemstillingen.

Spørreundersøkelsen vil bli laget med elektronisk programvare som kan distribueres via elektronisk post. Respondentes svar lagres anonymt på en server. For å kunne trekke konklusjoner som lar seg generalisere er jeg avhengig av mange respondenter, og disse bør helst være ansatt i alle de 27 politidistriktene. Utvalget er begrenset til ansatte med politibakgrunn og de som til daglig arbeider med ordenstjeneste, etterforskning eller begge deler. Jeg vil forsøke å sammeligne min analyse med en lignende undersøkelse foretatt i Sverige.

Forskningsetiske retningslinjer med blant annet hensyn til anonymisering vil bli fulgt. Politidistriktene vil ikke bli nevnt med navn i avhandlingen, kun med et alias. Dobbelrollen min som ansatt i politiet og som student, medfører et krav til ekstra aktsomhet. Politiets taushetsplikt vil selvsagt bli ivaretatt.

Jeg ber derfor Politidirektoratet om tillatelse til:

1. Å gjennomføre en elektronisk spørreundersøkelse blant et utvalg tjenestemenn som jobber med etterforskning og/eller ordenstjeneste. Oppstart ca 10 januar, 2010.
2. Benytte det politiets system for elektronisk post (Outlook) til å distribuere undersøkelsen
3. Benytte det elektroniske verktøyet for spørreundersøkelser i politiet (SurveyXact). Jeg skal delta på kurs hos PDMT den 7.januar 2010.

Til daglig arbeider jeg som politiinspektør og driftsenhetsleder ved Sentral etterforsknings- og utlendingsenhet (SEUT) i Østfold politidistrikt. Min veileder ved Høgskolen i Østfold er amanuenis Tom B. Gundersen.

Med vennlig hilsen

Tom Erik Guttulsrød
Mobil XXXXXXX

Tom Erik Guttulsrød
XXXXXXX
XXXX Moss
Epost: XXXXXXXXXX

Moss den 12.11.09

Politimesteren i

INNSAMLING AV DATA OM POLITIDISTRIKTENES MÅLOPPNÅELSE I STRAFFESAKER

I forbindelse med et masterstudium i organisasjon og ledelse ved Høgskolen i Østfold, skal jeg skrive en avsluttende oppgave om politiets måloppnåelse i straffesaker. Oppgaven er avgrenset til målformuleringer innen området narkotikakriminalitet beskrevet i politidistriktenes virksomhetsplaner de siste år med påfølgende resultatoppnåelse. Problemstillingen jeg ønsker å undersøke dreier seg om bakgrunnen for at resultatoppnåelsen er så ulik i de forskjellige politidistriktene. For å belyse dette spørsmålet, skal jeg senere gjennomføre en spørreundersøkelse blant polititjenestemenn i flere politidistrikt. I forkant av denne er det nødvendig å gjennomføre noen forundersøkelser for å sikre at spørsmålene jeg senere skal benytte egner seg til å belyse problemstillingen.

Derfor anmoder jeg politimesteren om å få gjennomføre 2-3 intervjuer av tjenestemenn i politidistriktet. Dette kan være individuelle intervjuer eller samtaler i mindre grupper. Hensikten er å finne faktorer som påvirker resultatoppnåelsen (antall narkotikasaker). Disse faktorene vil danne grunnlaget for den påfølgende spørreundersøkelsen. Intervjuene vil vare i ca 1 time, og de vil foregå i en uformell ramme.

Forskningsetiske retningslinjer med hensyn til anonymisering og informert samtykke vil bli fulgt. Dobbelrollen min som ansatt i politiet og student, medfører et krav til ekstra aktsomhet. Politiets taushetsplikt vil selvsagt bli ivaretatt.

Til daglig arbeider jeg som politiinspektør og driftsenhetsleder ved Sentral etterforsknings- og utlendingsenhet (SEUT) i Østfold politidistrikt. Min veileder ved Høgskolen i Østfold er amanuensis Tom B. Gundersen.

Med vennlig hilsen

Tom Erik Guttulsrød
Mobil XXXXXXXXX



POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Tom Erik Guttulsrød

MOSS

Deres referanse

Vår referanse
2009/03256-1

Dato
18.12.2009


Innsamling av data i fm masterstudium

Det vises til forespørsel sendt hit pr e-post av 17.12.2009.

Politidirektoratet gir med dette samtykke til å gjennomføre spørreundersøkelse blant et utvalg av ansatte i politi – og lensmannsetaten på de vilkår som fremkommer av forespørselen.

Direktoratet ønsker lykke til med oppgaven og håper resultatene blir gjort tilgjengelige ved en passende anledning.

Med hilsen



Knut Kværner
sjef prosjektseksjonen

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

6.3 LOVTEKSTER

Politolovens

§ 1. Ansvar og mål

Staten skal sørge for den polititjeneste som samfunnet har behov for. Polititjenesten utføres av politi- og lensmannsetaten.

Politiet skal gjennom forebyggende, håndhevende og hjelpende virksomhet være et ledd i samfunnets samlede innsats for å fremme og befeste borgernes rettssikkerhet, trygghet og alminnelige velferd for øvrig.

§ 2. Politiets oppgaver

Politiet skal

- 1 beskytte person, eiendom og fellesgoder og verne om all lovlig virksomhet, opprettholde den offentlige orden og sikkerhet og enten alene eller sammen med andre myndigheter verne mot alt som truer den alminnelige tryggheten i samfunnet
- 2 forebygge kriminalitet og andre krenkelser av den offentlige orden og sikkerhet
- 3 avdekke og stanse kriminell virksomhet og forfølge straffbare forhold i samsvar med regler gitt i eller i medhold av lov
- 4 yte borgerne hjelp og tjenester i faresituasjoner, i lovbestemte tilfeller og ellers når forholdene tilsier at bistand er påkrevet og naturlig
- 5 på anmodning yte andre offentlige myndigheter vern og bistand under deres tjenesteutøvelse når dette følger av lov eller sedvane
- 6 samarbeide med andre myndigheter og organisasjoner tillagt oppgaver som berører politiets virkefelt så langt regler gitt i eller i medhold av lov ikke er til hinder for dette
- 7 utføre andre oppgaver som er fastsatt i lov eller som følger av sedvane, herunder oppgaver som i lov er lagt til lensmannen, namsfogden eller politistasjonssjef med sivile rettspleieoppgaver.

Bevilgningsreglementet i Staten § 9. Redegjørelse for bevilgningsforslagene

Det skal redegjøres for innholdet av og begrunnelsen for bevilgningsforslagene. De resultater som tilsiktes oppnådd, skal beskrives. Det skal også gis opplysninger om oppnådde resultater for siste regnskapsår sammen med annen regnskapsinformasjon av betydning for vurdering av bevilgningsforslagene for neste budsjettår.

Reglement for økonomistyring i Staten § 4 Grunnleggende styringsprinsipper

Alle virksomheter skal:

- a) fastsette mål og resultatkrav innenfor rammen av disponible ressurser og forutsetninger gitt av overordnet myndighet
 - b) sikre at fastsatte mål og resultatkrav oppnås, ressursbruken er effektiv og at virksomheten drives i samsvar med gjeldende lover og regler, herunder krav til god forvaltningsskikk, habilitet og etisk adferd
 - c) sikre tilstrekkelig styringsinformasjon og forsvarlig beslutningsgrunnlag
- Departementene skal i tillegg fastsette overordnede mål og styringsparametere for underliggende virksomheter, jf. § 7.
- Styring, oppfølging, kontroll og forvaltning må tilpasses virksomhetens egenart samt risiko og vesentlighet.

Straffelovens § 162 - Narkotikaforbrytelser

(1) Den som ulovlig tilvirker, innfører, utfører, erverver, oppbevarer, sender eller overdrar stoff som etter regler med hjemmel i lov er ansett som narkotika, straffes for narkotikaforbrytelse med bøter eller med fengsel inntil 2 år.

(2) Grov narkotikaforbrytelse straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov, skal det særlig legges vekt på hva slags stoff den gjelder, kvantumet og overtredelsens karakter.

(3) Gjelder overtredelsen et meget betydelig kvantum, er straffen fengsel fra 3 til 15 år. Under særdeles skjerpene omstendigheter kan fengsel inntil 21 år idømmes.

Uaktsom narkotikaforbrytelse straffes med bøter eller fengsel inntil 2 år.

Medvirkning til narkotikaforbrytelse straffes som bestemt ellers i denne paragraf.

Bøter kan anvendes sammen med fengselsstraff.

Politi-loven § 24. Taushetsplikt

For politiets behandling av straffesaker gjelder taushetsplikten i straffeprosessloven §§ 61a - 61e. For politiets øvrige virksomhet gjelder strafferegistreringsloven § 8 og forvaltningsloven §§ 13 - 13f med de tillegg og begrensninger som følger av denne paragraf.

Taushetsplikten gjelder også opplysninger om politiets operative virksomhet og organiseringen av den, samt opplysninger som det ut fra spanings- og etterretningsvirksomheten er nødvendig å holde hemmelig. Taushetsplikten gjelder for enhver som utfører tjeneste eller arbeid for politiet. Politiet kan pålegge personer, private institusjoner og andre offentlige organer taushetsplikt som nevnt i første punktum når det innhentes opplysninger med hjemmel i § 14 d eller dersom reell identitet til en person som benytter fiktive personopplysninger er eller vil bli avslørt.

Forvaltningsloven § 13a nr. 1 gjelder ikke for opplysninger som kan skade politiets arbeid med å forebygge eller avdekke lovbrudd eller opprettholde ro og orden dersom de blir gjort kjent.

Politiets taushetsplikt er ikke til hinder for at opplysninger blir gjort kjent for

- 1 andre tjenestemenn i politiet og påtalemyndigheten i den utstrekning tjenestemessige behov tilsier det
- 2 andre offentlige myndigheter og utenlandske samarbeidende politi- og sikkerhetsmyndigheter når formålet er å forebygge eller avverge straffbare handlinger
- 3 vitner og kilder når det er nødvendig for at politiet skal få opplysninger eller bistand til å forebygge eller avverge straffbare handlinger.

Politiet kan pålegge enhver som utfører tjeneste eller arbeid for statlig eller kommunalt organ, taushetsplikt om opplysninger som nevnt i annet ledd, når organet mottar opplysninger med hjemmel i fjerde ledd nr. 2 eller nr. 3 eller forvaltningsloven § 13 b første ledd.

Sortert på aktør/struktur + begrep

Nr	Påstand	Lav produksjon		Høy produksjon	
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
1	Min nærmeste leder har i løpet av de siste 3 årene gitt meg regelmessige påminnelser ...				
		5	4,50 %	37	17,90 %
	Svært enig	33	29,50 %	50	24,20 %
	Enig	23	20,50 %	35	16,90 %
	Verken eller	18	16,10 %	37	17,90 %
	Uenig	26	23,20 %	24	11,60 %
	Svært uenig	7	6,20 %	24	11,60 %
	Vet ikke/ ikke relevant	112	100,00 %	207	100,00 %
	I alt				
16	Ledelsen er god til å utnytte polititjenestemennenes interesse og kompetanse ...				
		7	6,30 %	6	2,90 %
	Svært enig	24	21,60 %	60	29,00 %
	Enig	31	27,90 %	51	24,60 %
	Verken eller	39	35,10 %	61	29,50 %
	Uenig	9	8,10 %	18	8,70 %
	Svært uenig	1	0,90 %	11	5,30 %
	Vet ikke/ ikke relevant	111	100,00 %	207	100,00 %
	I alt				
7	Gode resultater i narkotikasaker blir ofte fulgt opp med positive bemerkninger fra ledelsen.				
		20	18,00 %	37	17,90 %
	Svært enig	62	55,90 %	107	51,70 %
	Enig	19	17,10 %	29	14,00 %
	Verken eller	6	5,40 %	19	9,20 %
	Uenig	3	2,70 %	6	2,90 %
	Svært uenig	1	0,90 %	9	4,30 %
	Vet ikke/ ikke relevant	111	100,00 %	207	100,00 %
	I alt				
19	Divisjonsleder/skiftleder/førstebetjent har en viktig rolle i de resultater vi oppnår...				
		13	11,70 %	32	15,50 %
	Svært enig	49	44,10 %	95	45,90 %
	Enig	20	18,00 %	27	13,00 %
	Verken eller	17	15,30 %	34	16,40 %
	Uenig	8	7,20 %	8	3,90 %
	Svært uenig	4	3,60 %	11	5,30 %
	Vet ikke/ ikke relevant	111	100,00 %	207	100,00 %
	I alt				

Sortert på aktør/struktur + begrep

2 Hvis jeg ønsker det, får jeg avsatt tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker.

	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
Svært enig	10	8,90 %	35	16,90 %
Enig	47	42,00 %	67	32,40 %
Verken eller	19	17,00 %	33	15,90 %
Uenig	18	16,10 %	25	12,10 %
Svært uenig	9	8,00 %	15	7,20 %
Vet ikke/ ikke relevant	9	8,00 %	32	15,50 %
I alt	112	100,00 %	207	100,00 %

6 Planlagt innsats mot narkotika blir ofte avlyst på grunn av andre oppdrag.

	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
Svært enig	4	3,60 %	18	8,70 %
Enig	33	29,70 %	63	30,40 %
Verken eller	35	31,50 %	58	28,00 %
Uenig	30	27,00 %	43	20,80 %
Svært uenig	5	4,50 %	6	2,90 %
Vet ikke/ ikke relevant	4	3,60 %	19	9,20 %
I alt	111	100,00 %	207	100,00 %

11 Aktuelle objekter som misbruker eller omsetter narkotika er ofte tema på våre møter.

	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
Svært enig	16	14,40 %	32	15,50 %
Enig	58	52,30 %	110	53,10 %
Verken eller	22	19,80 %	28	13,50 %
Uenig	11	9,90 %	17	8,20 %
Svært uenig	1	0,90 %	8	3,90 %
Vet ikke/ ikke relevant	3	2,70 %	12	5,80 %
I alt	111	100,00 %	207	100,00 %

Sortert på aktør/struktur + begrep

21	Ved min seksjon/avsnitt/divisjon/kontor er narkotikasakene høyt prioritert.				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	8	7,20 %	38	18,40 %
	Enig	43	38,70 %	51	24,60 %
	Verken eller	33	29,70 %	67	32,40 %
	Uenig	19	17,10 %	29	14,00 %
	Svært uenig	7	6,30 %	12	5,80 %
	Vet ikke/ ikke relevant	1	0,90 %	10	4,80 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
3	Ordenstjeneste er viktig for å avdekke narkotikakriminalitet.				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	34	30,40 %	92	44,40 %
	Enig	74	66,10 %	105	50,70 %
	Verken eller	2	1,80 %	6	2,90 %
	Uenig	2	1,80 %	3	1,40 %
	Svært uenig	0	0,00 %	0	0,00 %
	Vet ikke/ ikke relevant	0	0,00 %	1	0,50 %
	I alt	112	100,00 %	207	100,00 %
4	Antall narkotikasaker jeg avdekker i en viss periode avhenger av hvilke kolleger...				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	22	19,80 %	44	21,30 %
	Enig	73	65,80 %	111	53,60 %
	Verken eller	7	6,30 %	17	8,20 %
	Uenig	5	4,50 %	9	4,30 %
	Svært uenig	1	0,90 %	1	0,50 %
	Vet ikke/ ikke relevant	3	2,70 %	25	12,10 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
9	Kollegene på min arbeidsplass gir hverandre ros hvis noen har oppnådd gode resultater ...				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	27	24,30 %	61	29,50 %
	Enig	66	59,50 %	119	57,50 %
	Verken eller	8	7,20 %	13	6,30 %
	Uenig	6	5,40 %	6	2,90 %
	Svært uenig	3	2,70 %	0	0,00 %
	Vet ikke/ ikke relevant	1	0,90 %	8	3,90 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
15	Vi har god informasjonsflyt mellom de som jobber med ordenstjeneste, etterforskning og ...				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	7	6,30 %	13	6,30 %
	Enig	50	45,00 %	75	36,20 %
	Verken eller	26	23,40 %	51	24,60 %
	Uenig	23	20,70 %	48	23,20 %
	Svært uenig	4	3,60 %	9	4,30 %
	Vet ikke/ ikke relevant	1	0,90 %	11	5,30 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
17	Mine kolleger er gode til å dele av sine erfaringer med narkotikasaker.				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	4	3,60 %	16	7,70 %
	Enig	58	52,30 %	105	50,70 %
	Verken eller	38	34,20 %	52	25,10 %
	Uenig	10	9,00 %	25	12,10 %
	Svært uenig	0	0,00 %	2	1,00 %
	Vet ikke/ ikke relevant	1	0,90 %	7	3,40 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
20	På daglige eller ukentlige møter (paroler) bruker vi opplysninger fra PO eller INDICIA for å				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent

Sortert på aktør/struktur + begrep

Svært enig	21	18,90 %	47	22,70 %
Enig	51	45,90 %	94	45,40 %
Verken eller	25	22,50 %	19	9,20 %
Uenig	8	7,20 %	28	13,50 %
Svært uenig	3	2,70 %	6	2,90 %
Vet ikke/ ikke relevant	3	2,70 %	13	6,30 %
I alt	111	100,00 %	207	100,00 %

5 Når jeg beslaglegger mindre kvanta narkotika på en person, sørger jeg for at det blir ransaket ...

	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
Svært enig	19	17,10 %	47	22,70 %
Enig	65	58,60 %	119	57,50 %
Verken eller	18	16,20 %	18	8,70 %
Uenig	4	3,60 %	1	0,50 %
Svært uenig	1	0,90 %	1	0,50 %
Vet ikke/ ikke relevant	4	3,60 %	21	10,10 %
I alt	111	100,00 %	207	100,00 %

Sortert på aktør/struktur + begrep

8	Jeg mottar regelmessig (en gang pr mnd i snitt) opplysninger fra kriminelle ...				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	10	9,00 %	36	17,40 %
	Enig	37	33,30 %	64	30,90 %
	Verken eller	26	23,40 %	33	15,90 %
	Uenig	22	19,80 %	38	18,40 %
	Svært uenig	9	8,10 %	15	7,20 %
	Vet ikke/ ikke relevant	7	6,30 %	21	10,10 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
10	I kjølvannet av en narkotikahendelse (sak, møte, ransaking, avhør etc) fører jeg hendelsen ...				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	18	16,20 %	21	10,10 %
	Enig	54	48,60 %	72	34,80 %
	Verken eller	17	15,30 %	57	27,50 %
	Uenig	13	11,70 %	28	13,50 %
	Svært uenig	1	0,90 %	3	1,40 %
	Vet ikke/ ikke relevant	8	7,20 %	26	12,60 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
12	Jeg bruker ofte metoden Tegn og symptomer for å avdekke misbruk av narkotika.				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	7	6,30 %	24	11,60 %
	Enig	33	29,70 %	74	35,70 %
	Verken eller	32	28,80 %	45	21,70 %
	Uenig	20	18,00 %	19	9,20 %
	Svært uenig	8	7,20 %	12	5,80 %
	Vet ikke/ ikke relevant	11	9,90 %	33	15,90 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %
13	Stans med kontroll og ransaking av objekter i narkotikamiljøene, innebærer en risiko ...				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	0	0,00 %	2	1,00 %
	Enig	30	27,00 %	34	16,40 %
	Verken eller	33	29,70 %	43	20,80 %
	Uenig	35	31,50 %	93	44,90 %
	Svært uenig	9	8,10 %	18	8,70 %
	Vet ikke/ ikke relevant	4	3,60 %	17	8,20 %
	I alt	111	100,00 %	207	100,00 %

Sortert på aktør/struktur + begrep

14	Jeg brenner for å kunne arbeide med narkotikasaker.			
	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	12 10,80 %	42 20,30 %	
	Enig	34 30,60 %	36 17,40 %	
	Verken eller	38 34,20 %	64 30,90 %	
	Uenig	12 10,80 %	25 12,10 %	
	Svært uenig	9 8,10 %	20 9,70 %	
	Vet ikke/ ikke relevant	6 5,40 %	20 9,70 %	
	I alt	111 100,00 %	207 100,00 %	
18	Hvis jeg ble spurt kunne jeg navngi tre personer som aktuelle selgere av narkotika ...			
	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	62 55,90 %	108 52,20 %	
	Enig	44 39,60 %	82 39,60 %	
	Verken eller	2 1,80 %	3 1,40 %	
	Uenig	2 1,80 %	7 3,40 %	
	Svært uenig	1 0,90 %	0 0,00 %	
	Vet ikke/ ikke relevant	0 0,00 %	7 3,40 %	
	I alt	111 100,00 %	207 100,00 %	
22	Ved behov bruker jeg tid til å planlegge arbeid med narkotikasaker.			
	Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Svært enig	5 4,50 %	20 9,70 %	
	Enig	40 36,00 %	61 29,50 %	
	Verken eller	25 22,50 %	48 23,20 %	
	Uenig	26 23,40 %	37 17,90 %	
	Svært uenig	7 6,30 %	11 5,30 %	
	Vet ikke/ ikke relevant	8 7,20 %	30 14,50 %	
	I alt	111 100,00 %	207 100,00 %	

Sortert på aktør/struktur + begrep

23	Er du medlem av Norsk Narkotikapolitiforening (NNPF)?				
		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Nei	68	67,30 %	128	67,70 %
	Ja	33	32,70 %	61	32,30 %
	I alt	101	100,00 %	189	100,00 %

Hvor mange utdanningskonferanser i regi av NNPF har du deltatt på siden 2004?

24		Respondenter	Prosent	Respondenter	Prosent
	Mer enn 4	6	5,40 %	12	5,80 %
	2-3	7	6,30 %	14	6,80 %
	1	11	9,90 %	22	10,70 %
	Har ikke deltatt	88	79,30 %	159	77,20 %
	I alt	111	100,00 %	206	100,00 %

7 LITTERATURLISTE

- Aakvaag, Gunnar C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo : Abstrakt forlag
- Andersen, Ib (1990). *Valg af organisations-sociologiske metoder: et kombinationsperspektiv*. København : Samfundslitteratur
- Antonsen, Yngve (2007). *Hvordan kan en begrunne aksjonsforskning vitenskapsteoretisk? (Paper i Vitenskapsteori med etikk ed.)*. Universitetet i Tromsø
- Aune, Asbjørn (2000). *Kvalitetsdrevet ledelse - kvalitetsstyrte bedrifter*. Oslo : Gyldendal akademisk
- Baklien, Bergljot (2000). *Evaluering av offentlig virksomhet: metoder og vurderinger*. Oslo : NIBR
- Berg, Lisbet (c1999). *Etter- og videreutdanning i staten: en studie av ti statlige virksomheter*. Oslo : Fafo
- Bolman, Lee G. (2004). *Nytt perspektiv på organisasjon og ledelse: strukturer, sosiale relasjoner, politikk og symboler*. Oslo : Gyldendal akademisk
- Botha, Harald (2003). *Masteroppgaven: kort og godt*. Oslo : Unipub
- Bredal, Dag ([2003?]). *Min omstilling: jeg og jobben : hvordan overleve et næringsliv i konstant forandring : visjoner og verktøy for bedrifter, organisasjoner og offentlig sektor*. [Stavanger] : Wigestrånd
- Brox, Ottar (1995). *Dit vi ikke vil: ikke-utopisk planlegging for neste århundre*. [Halden] : Exil
- Brunsson, Nils (2006). *Mechanisms of hope: maintaining the dream of the rational organization*. København : Copenhagen Business School Press
- Bruusgaard, Reidar (2008). *Er dagens styringsverktøy og organisasjonsstruktur i politidistriktene effektive virkemidler i bekjempelsen av den organiserte kriminaliteten i det norske samfunnet? Doctoral dissertation, [R. Brusgaard og H. Stave]*
- Christie, Nils (c2000). *Kriminalitetskontroll som industri: mot GULAG, vestlig type*. Oslo : Universitetsforl.
- Christie, Nils (c2003). *Den gode fiende: narkotikapolitikk i Norden*. Oslo : Universitetsforl.
- Christophersen, Knut-Andreas (c2009). *Databehandling og statistisk analyse med SPSS*. [Oslo] : Unipub
- Cosner, Thurston L. & Greg M. Loftus (2005). *Law Enforcement-Driven Action Research* (<http://policechiefmagazine.org> ed.)
- Drucker, Peter F. (1954). *The practice of management*. New York : Harper 39
- Ekman, Gunnar (2004). *Fra prat til resultat: om lederskap i hverdagen*. Oslo : Abstrakt forl.
- Fahsing, Ivar A. (c2008). *Kriminelle organisasjoner: hvordan forstå organisert kriminalitet*. Bergen : Fagbokforl.
- Fahsing, I. A., Glomseth, R. and Gottschalk, P. (2006). *Kunnskapsdeling og dyktighet i politietterforskning*. URL:

<http://www.bi.no/FellesFiles/Forskningskommunikasjon/Kunnskapsdeling> og dyktighet i politietterforskning.pdf (Lesedato: 4/16/2010, 2010)

Ferlie, Ewan (1996). The New public management in action. Oxford : Oxford University Press

Filstad, Cathrine (2007). Learning in organizations. Oslo : Cappelen

Finstad, Liv (2000). Politiblikket. Oslo : Pax

Foss, A. B., Strøm-Gundersen, T. T. (2009). Slik får svenskene ned narkobruken - Nyheter - Innenriks - Aftenposten.no. URL: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article2991449.ece> (Lesedato: 4/15/2009, 2009)

Fürst, Roland & Lilian Høverstad (2002). Ressursfordeling mellom politidistriktene - Utvikling av et kriteriebasert fordelingssystem. Oslo : Fürst & Høverstad

Galbraith, Jay R. (1973). Designing complex organizations. Reading, Mass. : Addison-Wesley

Gilje, Nils (1993). Samfunnsvitenskapenes forutsetninger: innføring i samfunnsvitenskapenes vitenskapsfilosofi. Oslo : Universitetsforlaget

Gill, Peter (c2000). Rounding up the usual suspects?: developments in contemporary law enforcement intelligence. Aldershot : Ashgate

Gjerde, K. V. (2007). En darwinistisk prosess - den nordiske modellen gir økonomisk effektivitet i følge professor Kalle Moene. URL: <http://www.dn.no/forsiden/borsMarked/article1114950.ece> (Lesedato: 4/4/2008, 2008)

Glaser, Barney G. & Anselm L. Strauss (c1999). The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research. New York : Aldine de Gruyter

Glomseth, R. (2008). Hva og hvor viktig er ledelse? - Politiforum. URL: <http://www.politiforum.no/id/2588> (Lesedato: 4/29/2010, 2010)

Greenwood, Davydd J. (2007). Introduction to action research: social research for social change. Thousand Oaks, Calif. : Sage Publications

Grimen, Harald (2004). Samfunnsvitenskapelige tenkemåter. Oslo : Universitetsforl.

Grønmo, Sigmund (c2004). Samfunnsvitenskapelige metoder. Bergen : Fagbokforl.

Gundhus, H. G. (2006). Politikontroll og overvåking i endring. URL: about:blank (Lesedato: 5/3/2009, 2009)

Guneriussen, Willy (1999). Aktør, handling og struktur: grunnlagsproblemer i samfunnsvitenskapene. [Oslo] : Tano Aschehoug

Guttulsrød, Tom Erik (2003). Hvordan foregår læring ved spaningsavsnittet? (Klausulert) (Prosjektoppgave Voksepedagogikk I ed.). Tromsø : Universitetet i Tromsø

Guttulsrød, Tom Erik (2007). Reaktiv og proaktiv etterforskning: ulik struktur og teknologi?. [S.I.] : Høgskolen i Østfold

Guttulsrød, Tom Erik (2008). Kan aksjonsforskning benyttes som metode for å utvikle kunnskap i politiet? , Høgskolen i Østfold

- Guttulsrød, Tom Erik & Målfrid Høivik (2000). Hva kjennetegner politifaglig kompetanse ved Økokrim?. Oslo : Politihøgskolen
- Guttulsrød, Tom Erik & Målfrid Høivik (2001). Hva kjennetegner politikompetanse?: en serie på 5 artikler i tidsskriftet "Politiforum" nr 6-12/2001. [Oslo] : Politiforum
- Haaland, Frode Hübertz (2005). På randen av ledelse: en veiviser i førstegangsledelse. Oslo : Gyldendal akademisk
- Hansen, Svein Kolstad (2006). Økonomi på tvers: grunnleggende økonomistyring for kommunale ledere. Oslo : Gyldendal akademisk
- Haraldsen, Gustav (1999). Spørreskjemametodikk: etter kokebokmetoden. Oslo : Ad Notam Gyldendal
- Hård af Segerstad, Helene (c1996). Vuxenpedagogik: att iscensätta vuxnas lärande. Lund : Studentlitteratur
- Harrison, Michael I. (c1994). Diagnosing organizations: methods, models, and processes. Thousand Oaks, Calif. : Sage
- Haslund, U. (1999). Kraftig økning i narkoforbrytelser Statistikk mot år 2000: 1968-1969(1999?). URL: <http://www.ssb.no/aar2000/art-1999-09-01-01.html> (Lesedato: 05/17, 2009)
- Haslund, Ulla & Lotte Rustad Thorsen (2008). Dokumentasjon av statistikk over straffereaksjoner Statistikksystemet, eksemplifisert med 2006-årgangen 2008/29. Oslo : SSB
- Hatch, Mary Jo (2001). Organisasjonsteori: moderne, symbolske og postmoderne perspektiver. Oslo : Abstrakt forl.
- Hatlem, Ragnar (c1999). Kvaliteten på politiets etterforskning. Oslo : Politihøgskolen
- Hoff, Kjell Gunnar (2002). Balansert målstyring: balanced scorecard på norsk. Oslo : Universitetsforl.
- Holen, F. Aksjonsforskning - forelesning av Frank Holen, UiT. URL: <http://www.uvett.uit.no/vpma/holen/aksjon/#> (Lesedato: 4/4/2008, 2008)
- Holgersson, Stefan (2007). Kartläggning av svenska polisens narkotikabekämpning [Elektronisk resurs]. Stockholm : Mobilisering mot narkotika, Statens folkhälsoinstitut
- Holgersson, Stefan (2008). Spelar skillnader i arbetsprestation mellan poliser någon egentlig roll?. Växjö : Polisutbildningen, Växjö universitet
- Holgersson, Stefan & Johannes Knutsson (2008). Individuella arbetsprestationer i uniformerat polisarbete. Växjö : Polisutbildningen, Växjö universitet
- Ingebrigtsen, Stig (2004). Økonomi, natur og kultur: ny økonomi på et filosofisk grunnlag. Oslo : Abstrakt forl.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2005). Hvordan gjennomføre undersøkelser?: innføring i samfunnsvitenskapelig metode. Kristiansand : Høgskoleforl.
- Jacobsen, Bo (1998). Voksenundervisning og livserfaring: mål og metoder i erfaringsbasert voksenundervisning. København : Christian Ejlers' Forlag

- Jacobsen, Dag Ingvar (1997). Hvordan organisasjoner fungerer: innføring i organisasjon og ledelse. Bergen-Sandviken : Fagbokforl.
- Jacobsen, Dag Ingvar (2001). Administrasjonens makt: om forholdet mellom politikk og administrasjon, og administrasjonens rolle som politisk aktør. Bergen : Fagbokforl.
- Jacobsen, Dag Ingvar (c2004). Organisasjonsendringer og endringsledelse. Bergen : Fagbokforl.
- Jakobsen, Cathrine Filstad (c2003). Nyansatte i organisasjoner: perspektiver på læring og organisasjonssosialisering. Oslo : Abstrakt forlag
- Johannessen, Asbjørn (2004). Introduksjon til SPSS: basismodulen, versjon 11 og 12. Oslo : Abstrakt forl.
- Johannessen, Asbjørn (2006). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode. Oslo : Abstrakt forl.
- Johansen, Kjell Eyvind (2000). Innføring i etikk. Oslo : Universitetsforl.
- Justis- og politidepartementet Prop. 1 S (2009-2010)Justissektoren. URL: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/regpubl/prop/2009-2010/prop-1-s-20092010-2/2.html?id=580999> (Lesedato: 4/29/2010, 2010)
- Justis- og politidepartementet (2001). Politireform 2000: et tryggere samfunn. Oslo : Departementet
- Justis- og politidepartementet (2005). Politiets rolle og oppgaver. Oslo : Justis- og politidepartementet
- Kalleberg, Ragnvald (1992). Konstruktiv samfunnsvitenskap: en fagteoretisk plassering av "aksjonsforskning". Oslo : Institutt for sosiologi, Universitetet i Oslo
- Kaplan, Robert S. (2001). The strategy-focused organization: how balanced scorecard companies thrive in the new business environment. Boston : Harvard Business School Press
- Kaufmann, Geir (1998). Psykologi i organisasjon og ledelse. Bergen-Sandviken : Fagbokforl.
- Klemsdal, Lars (2006). Den intuitive organisasjonen. Oslo : Gyldendal akademisk
- Krogh, Thomas (2003). Historie, forståelse og fortolkning: innføring i de historisk-filosofiske fags fremvekst og arbeidsmåter. Oslo : Gyldendal akademisk
- Lai, Linda (c2004). Strategisk kompetansestyring. Bergen : Fagbokforl.
- Larsson, Paul (2008). Organisert kriminalitet. Oslo : Pax
- Lauvås, Per (2000). Veiledning og praktisk yrkesteori. Oslo : Cappelen akademisk
- Levin, M. Psykologtidsskriftet - Organisasjonspsykologien som norsk fagdisiplin – skapt i skjæringspunktet mellom aksjonsforskning og disiplinær tradisjon. URL: http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=41467&a=2 (Lesedato: 4/3/2008, 2008)
- Lipsky, Michael (c1980). Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services. New York : Russell Sage Foundation
- Løchen, Yngvar (1973). Samfunnsendring og sosialpolitikk: rapport fra Nord-Odalprosjektet. Oslo : Gyldendal

- Lund, M. Ø., Amundsen, E. J. (2008). Narkotikasituasjonen i kommunen 2002 - 2006. URL: <http://www.sirus.no/internett/narkotika/publication/316.html> (Lesedato: 4/12/2010, 2010)
- Lundquist, Lennart (1998). Demokratins vaktare: ämbetsmännen och vårt offentliga etos. Lund : Studentlitteratur
- Lysgaard, Sverre (2001). Arbeiderkollektivet: en studie i de underordnedes sosiologi. Oslo : Universitetsforl.
- Machiavelli, Niccolò (2004). Fyrsten. [Oslo] : Bokklubben jobb & ledelse
- Madsen, Janne & May Britt Postholm (2007). Action research: a Nordic perspective. Kristiansand : Høyskoleforlaget
- Manning, Peter K. (c1980). The narcs' game: organizational and informational limits on drug law enforcement. Cambridge, Mass. : MIT Press
- Martinsen, Øyvind L. (2001). Perspektiver på ledelse. Oslo : Gyldendal akademisk
- Martinussen, Willy (c1984). Sosiologisk analyse: en innføring. Oslo : Universitetsforlaget
- Nordhaug, Odd (1993). Måltrettet personalledelse: en grunnleggende innføring. [Oslo] : Tano
- Nordhaug, Odd (2002). Kunnskapsledelse: trender og utfordringer. Oslo : Universitetsforl.
- Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste Meldeskjema - Personvernombud for forskning. URL: <https://pvportal.nsd.no/Meldeskjema/> (Lesedato: 4/16/2009, 2009)
- Nygaard, Thomas (c1995). Den lille sosiologiboka. Oslo : Universitetsforl.
- Øiseth, Ole Vidar (1999). Tegn og symptomer på misbruk av narkotika eller andre rusmidler. Nesbru : I samarbeid med Politihøgskolen
- Østerud, Øyvind (1999). Globaliseringen og nasjonalstaten. Oslo : Ad notam Gyldendal
- Patton, Michael Quinn (1990). Qualitative evaluation and research methods. Newbury Park : Sage
- PHS Forskning Pågående forskningsprosjekter. URL: <http://www.phs.no/345/469/> (Lesedato: 4/22/2008, 2008)
- Politidirektoratet (2008). Politiet mot 2020: bemannings- og kompetansebehov i politiet, Rap. Nr. 2008/07. [Oslo] : Politidirektoratet
- Rapoport, R. N. (1970). Three Dilemmas in Action Research: With Special Reference to the Tavistock Experience. I: Human Relations, vol. 23, nr. 6, s. 499-513
- Repstad, Pål (1998). Mellom nærhet og distanse: kvalitative metoder i samfunnsfag. Oslo : Universitetsforl.
- Repstad, Pål (c2004). Dugnadsånd og forsvarsverker: tverretattlig samarbeid i teori og praksis. Oslo : Universitetsforl.
- Riksadvokaten (2009). Riksadvokatens rundskriv nr 1/2009. URL: <http://www.riksadvokaten.no/ra/ra.php?artikkelid=233> (Lesedato: 4/15/2009, 2009)
- Ringstad, Vidar (2004). Samfunnsøkonomi og økonomisk politikk. [Oslo] : Cappelen akademisk forlag

- Røvik, Kjell Arne (c2007). Trender og translasjoner: ideer som former det 21. århundrets organisasjon. Oslo : Universitetsforl.
- Ry Nielsen, J. C. (2002). Anderledes tanker om Leavitt: en klassiker i ny belysning. København : Nyt fra Samfundsvidenskaberne
- Sætre, Marianne (2007). Analyser av kriminalitet: en innføring i data og metoder i samfunnsvitenskapelige og strategiske kriminalanalyser. Kristiansand : Høyskoleforl.
- Schön, Donald A. (2001). Den reflekterende praktiker: hvordan professionelle tænker, når de arbejder. Århus : Klim
- Senter for statlig økonomistyring (2007). Styringsparameter - Senter for statlig økonomistyring. URL: http://www.sfso.no/templates/Word_1706.aspx (Lesedato: 4/24/2010, 2010)
- Senter for statlig økonomistyring (2008). Mål- og resultatstyring - Senter for statlig økonomistyring. URL: http://www.sfso.no/templates/Word_1707.aspx (Lesedato: 4/24/2010, 2010)
- Simon, Herbert A. (c1947). Administrative behavior: a study of decision-making processes in administrative organization. New York : The Macmillan Company
- Skagen, Kaare (c2000). Kunnskap og handling i pedagogisk veiledning. Bergen : Fagbokforl.
- Skorstad, Egil (2002). Organisasjonsformer: kontinuitet eller forandring?. Oslo : Gyldendal akademisk
- Skorstad, Espen (2008). Rett person på rett plass: psykologiske metoder i rekruttering og lederutvikling. Oslo : Gyldendal Akademisk
- Sørhaug, Hans Chr (c1996). Om ledelse: makt og tillit i moderne organisering. Oslo : Universitetsforl.
- SSB Tabell 2 Folkemengde og areal i tettsteder. Kommune. 1. januar 2009. URL: <http://www.ssb.no/emner/02/01/10/befteft/tab-2009-06-16-02.html> (Lesedato: 4/14/2010, 2010)
- SSB Tabell 2 Lovbrudd anmeldt, etter lovbruddsgruppe og politidistrikt. 2004. Absolutte tall og per 1 000 innbyggere. URL: <http://www.ssb.no/lovbrudda/arkiv/tab-2005-06-14-02.html> (Lesedato: 1/9/2010, 2010)
- SSB Tabell 2 Lovbrudd anmeldt, etter lovbruddsgruppe og politidistrikt. 2005. Absolutte tall og per 1 000 innbyggere. URL: <http://www.ssb.no/lovbrudda/arkiv/tab-2006-02-13-02.html> (Lesedato: 1/9/2010, 2010)
- SSB Tabell 2 Lovbrudd anmeldt, etter lovbruddsgruppe og politidistrikt. 2006. Absolutte tall og per 1 000 innbyggere. URL: <http://www.ssb.no/lovbrudda/arkiv/tab-2007-02-21-02.html> (Lesedato: 1/9/2010, 2010)
- SSB Tabell 2 Lovbrudd anmeldt, etter lovbruddsgruppe og politidistrikt. 2007. Absolutte tall og per 1 000 innbyggere (Rettet 16.5.2008). URL: <http://www.ssb.no/lovbrudda/arkiv/tab-2008-05-16-02.html> (Lesedato: 1/9/2010, 2010)
- SSB Tabell 2 Lovbrudd anmeldt, etter lovbruddsgruppe og politidistrikt. 2008. Absolutte tall og per 1 000 innbyggere. URL: http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2009-03-17-02.html (Lesedato: 1/9/2010, 2010)

- SSB (2008). Lovbrudd anmeldt, etter lovbruddsgruppe og politidistrikt. 2007. Absolutte tall og per 1 000 innbyggere. URL: http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2008-05-16-02.html (Lesedato: 4/15/2009, 2009)
- Stenberg, John-Erik (1987). Resultatrettet ledelse: målstyring i teori og praksis. Oslo : Bedriftsøkonomens forlag
- Stene, R. J. (2003). Siktete for narkotikalovbrudd, 1992-2001Narkotika, kontroll og bruk. URL: <http://www.ssb.no/ssp/utg/200301/03/> (Lesedato: 05/17, 2009)
- Strand, Torodd (2001). Ledelse, organisasjon og kultur. Bergen : Fagbokforl.
- Tiller, Tom (2004). Aksjonsforskning i skole og utdanning. Kristiansand : Høyskoleforl.
- Toll- og avgiftsdirektoratet (2008). Beslagstatistikk for 2007- 2008 - Tollvesenet. URL: http://www.toll.no/templates_TAD/Article.aspx?id=176153&epslanguage=NO (Lesedato: 5/24/2009, 2009)
- Tranøy, Bent Sofus (2007). Markedets makt over sinnene. Oslo : Aschehoug
- Wadel, Cato (1990). Den samfunnsvitenskapelige konstruksjon av virkeligheten. Flekkefjord : SEEK
- Weber, Max (1995). Den protestantiske etikk og kapitalismens ånd. Oslo : Pax
- Weber, Max (2000). Makt og byråkrati: essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier. [Oslo] : Gyldendal
- Weber, Max (c1978). Economy and society: an outline of interpretive sociology. Berkeley, Calif. : University of California Press
- Whyte, W. F. (1989). Introduction. I: American Behavioral Scientist, vol. 32, nr. 5, s. 502